

habitorum, cui sponsus ipse praesit pariter atque prosit.

Capituli Astensis.

Quae in nova civitate episcopo Astensi competeabant novo episcopo conceduntur.

§ 3. Statuentes ac de ipsis consilio et potestate decernentes, ut in huiusmodi Ecclesia de novo in cathedralem erecta totidem sub eiusdem nominibus, ac in dicta Astensi Ecclesia, dignitates existant, necnon decem canonicorum capitulum facientium numerus, quorum aliqui, singuli videlicet singulas, ex eiusdem dignitatibus ipsius Ecclesiae Montis Regalis obtineant perpetuis temporibus. Caeterum de consilio et potestate praedictis statuimus et etiam ordinamus, quod personae tam ecclesiasticae, quam saeculares in eisdem nova civitate et parte degentes, praesentes et posterae, quemadmodum episcopo et capitulo et Ecclesiae Astensi praefatis, in spiritualibus, coniunctim vel semotim, teneantur obedire, et sint ordinario iure subiecti. Ad haec omnia et singula possessiones et bona ac iura, quae in praedicta civitate Montis Regalis, et parte ad episcopalem mensam, necnon ad praefatos capitulum et Ecclesiam Astensem usque modo, coniunctim vel divisim, pertinuerunt, etiamsi feudalia et emphyteutica, censualia, vel huiusmodi quaecumque, quotcumque fuerint et in quibuscumque consistant, quae per loca et vocabula, confines, qualitates, quantitates et valorem ipsorum haberi volumus praesentibus pro expressis et sufficienter specificatis cum omnibus iuribus et pertinentiis suis ab eisdem mensa et capitulo et Ecclesia Astensi praesentium tenore subtrahimus et omnimodo separamus, illaque omnia et singula cum dictis iuribus et pertinentiis quemadmodum ad mensam, capitulum et Ecclesiam Astensem praedictos usque nunc communiter vel divisim pertinuerunt, ita episcopali mensae et dicto capitulo et Ecclesiae Montis Regalis communiter vel divisim applicamus et in eorum dote volumus computari. In Ecclesia quoque Montis Regalis divina praefata peragantur officia iuxta ritum, modum

et consuetudinem ibidem hactenus usitatos.

§ 4. Demum volumus, et de ipsius consilio et potestate mandamus, quod si fructus, proventus, redditus possessionum vel honorum ab eisdem mensa, capitulo et Ecclesia Astensi subtractorum, et mensae, capitulo et Ecclesiae Montis Regalis praefatis applicatorum, per nos, ut praefertur, necnon possessionum, honorum, quae dicta Ecclesia in cathedralem erecta in praesentiarum canonice possidet, non tantum forsitan secundum communem existimationem valerent annuatim, quod ex illis dictus episcopus sexcentos et singuli ex praedictis decem canonicis singulos quinquaginta florenos auri singulis annis percipere possent, dilecti filii, Commune Montis Regalis, civitatis supradictae, de bonis eorum eisdem episcopo et canonicis, id quod ex dictis florenorum summis deesset anno quolibet tamdiu supplere, donec dictum Commune alias possessiones et bona de quibus huiusmodi suppletio sufficienter fieri possit, propriis sumptibus iustis titulis acquisierint, ipsique episcopo Montis Regalis domos pulchras et honestas, in loco honesto et congruo sitas, in quibus ipse episcopus suiue successores episcopi Montis Regalis, qui pro tempore fuerint, cum eorum familia congrue pro dignitatis pontificalis decentia habitare valeant, tradere ex iure proprio et in perpetuum, et hac vice dumtaxat suis expensis episcopo Montis Regalis de novo creando de mitra, annulo et baculo pastorali, calice, libris, caeterisque indigentis et necessariis ad ornamentum pontificalis dignitatis et ipsius Ecclesiae erectae in cathedralem requisitis providere. Et quia dictus episcopus Astensis ad exercitium iurisdictionis temporalis ad se pro nunc in huiusmodi nova civitate pertinentis consueverat deputare unum vicarium, cui ratione huiusmodi vicariatus officii trecentos et quinquaginta florenos auri annuatim solvere tenebatur, vicario, quem ipse episcopus Montis Regalis de novo creandus et sui in perpetuum

Dos novo episcopo et canonicis a Communi nova civitatis danda.

Vicarii d. s.

successores ad exercitium iurisdictionis huiusmodi deputaverint, similiter 350 florenos auri singulis annis de propriis ipsorum Communi bonis persolvere, prout etiam praefati Commune voluerunt, et ad id per eorum ambasciatorem et syndacum se sponte obtulerunt et efficaciter obligaverunt, omnimode teneantur, ipseque episcopus et Ecclesia Montis Regalis ac successores huiusmodi solutione salarii dicti vicarii in perpetuum sint penitus liberati, et quod omnia privilegia, iura et bona dictae Ecclesiae Sancti Donati qualitercumque concessa et in quorum possessione pacifica in praesentiarum canonice extitit, eidem permaneant illibata: non obstante quod dicta Ecclesia in cathedralem, ut praemittitur, sit erecta.

Conventio quaedam confirmata.

§ 5. Deinde vero, auctoritate apostolica approbantes et ratificantes omnia et singula gesta, firmata et concessa, ordinata et conventa coniunctim vel divisim inter dilectos fratres nostros Nicolaum tituli Sancti Ciriaci, et Petri, Sanctae Anastasiae, presbyteros, et Franciscum Sancti Eustachii diaconum, cardinales, ex commissione eisdem per nos factae vivae vocis oraculo nomine Romanae Ecclesiae ex una parte, et syndacum Communi Montis Regalis ex altera parte, non obstantibus aliquibus expressis in contrarium facientibus, quae huic confirmationi nihil habeant in aliquo derogare, volentes praedicta gesta, ordinata, firmata, concessa perpetuis temporibus duratura et efficaciter observari, ac si praesenti forent privilegio declarata, patentibus de praemissis publicis documentis.

Metropolitano Mediolan. Ecclesiae ius supra novam Ecclesiam.

§ 6. Volumus insuper quod episcopus qui pro tempore fuerit, Ecclesia et capitulum Montis Regalis praedictum, prout quemadmodum praefati episcopus et capitulum et Ecclesia Astensis subsunt archiepiscopo pro tempore existenti, et Ecclesiae Mediolanensi, metropolitano iure subsint.

Bull. Rom. Vol. IV.

76

§ 7. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae exemptionis, liberationis, erectionis, decorationis, statuti, consuetudinis, ordinationis, subtractionis, separationis, applicationis, mandati, voluntatis infringere, etc.

Datum Perusii, sexto idus iunii, pontificatus nostri anno undecimo.

Dat. die 8 iunii 1388, pontif. anno xi.

BONIFACIUS IX

PAPA CCIII

Anno Domini MCCCLXXXIX.

Post Urbani VI obitum, cardinales, qui illi adhaeserant, conclave ingressi, die 2 novembris anni 1389 in Romanum Pontificem elegerunt Petrum Tomacellum Neapolitanum, S. R. E. presbyterum cardinalem tituli S. Anastasiae, qui, septimum post diem consecratus, Bonifacius voluit appellari: sedit in pontificatu annos XIV, menses XI, uno minus die: imperantibus in Oriente Emanuele, in Occidente Veneslao, mox Ruperto Bavaro, imperatoribus. Obiit die 1 octobris 1404, et sepultus est ad S. Petrum. Vacavit, post eius obitum, sedes dies XVI.

Mortuo, ut superius vidimus, Clemente VII, qui contra Urbanum VI fuerat electus, cardinales qui sequuti eum fuerant, die 28 septembris, anno 1394, elegerunt in pseudo-papam Petrum de Luna, diaconum cardinalem S. Mariae in Cosmedin, qui Benedicti XIII nomen sumpsit. Male adeptam, raptamque potius dignitatem aegre quidem dimisit in Concilio Constantiensi. Obiit vero mense septembris, anno 1424.

Clausalae.

I.

Institutio festivitatis Visitationis B. Mariae Virginis pro die 2 iulii, cum adhortatione ad ieiunium vigiliae, indulgentisque pro interessentibus officiis dictae festivitatis, ex constitutione Urbani VI.

SUMMARIUM

Proemium. — Incarnationis mysterium. — Virginis Mariae elogium. — 1. Eius humilitas in visitando Elisabeth. — 2. Sequuntur Mariae encomia. — 3. Festum Visitationis ab Urbano institutum — Cum duplici officio, ieiunio et octava. — 4. Officio et missae huiusmodi praesentibus indulgentias concessit. — 5. His firmatis, ad huiusmodi festi publicationem et observantiam episcopos caeterosque adhortatur. — 6. Clausulae.

Bonifacius episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Superni benignitas Conditoris, humanam creaturam ad similitudinem suam creatam misericordiae pietate respiciens, etiam collapsam fore primi parentis lapsu considerans, illam miro decrevit consilio relevandam, ut scilicet Verbum Supernum, quod erat in principio, eam a mortis nexibus liberaret. Igitur pii Patris, qua nos dilexit caritas, temporis veniente plenitudine, Verbum ipsum aeternum, sub forma servi, carnem nostrae mortalitatis assumere, ut eandem mortem nostram moriendo destrueret, ac damnationis sententiam simul et maculam, quam, per reatum primi hominis, generis humani posteritas incurrisset, clemens Verbi aeterni bonitas aboleret. Quapropter de clara stirpe regia Davidica praelegit Virginem in cuius utero, mystico speramine, Verbum ipsum carnem susciperet, ut egrederetur, iuxta verbum propheticum, Virga de radice Iesse, et flos de radice eius ascenderet, et requiesceret Spiritus Domini super eum; perfectam reginam, inelytam matrem eligens, quae tanto Regi digna fuit sui corporis thalamum praeparare; de quo tamquam sponsus prae filiis hominum procederet speciosus, locum in Nazareth, quae flos sive sanctitatis dicitur, ad suam conceptionem elegit, in quo, per angelicae salutationis eloquia, ipsius incarnati Verbi mysteria mira que fuerunt solemniter celebrata. Ibi enim summus nostrae redemptionis exordia, ibique primum dies sanctificationis illuxit, qui nobis de salute spem intulit et de aeternitate laetiam. In hoc etenim tantae foecunditatis loco Virgo regia venustissima a Domino conservata, flos sanctitatis, vas caelestis gratiae mundissimum, omnium virtutum floribus redimita, cuius pulchritudinem sol et luna mirantur, Redemptorem gentium Virgo concepit datura lucem gentibus sub mortis caligine constitutis.

§ 1. Sane ipsa Regina caelorum, in cuius se clausit viscera Dei Filius factus homo, ex tanti honoris fastigio sibi per angelum nunciato, nequaquam elationis assumpsit spiritum, sed tamquam ancilla humilis, quamvis mater effecta Domini, humilitatis suae, quam respexit Dominus, exequens officium, exurgens abiit in montana ad Elisabeth cognatam suam, quae vocabatur sterilis, iam semestri praegnantem, cum festinatione: et quemadmodum ab angelo humillime salutationis susceperat oraculum, sic etiam ipsa Elisabeth humiliter salutavit; Elisabeth vero, ut salutationem audivit Virginis gloriosae, repleta Spiritu Sancto, et incarnati Verbi mysterium in utero sentiens virginali, voce magna exclamavit et dixit: Benedicta tu inter mulieres, et benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me? Ecce enim, ut facta est vox salutationis tuae in auribus meis, exultavit prae gaudio infans in utero meo: et beata quae credidisti, quoniam perficientur in te quae dicta sunt tibi a Domino.

§ 2. Ad quam Virgo veneranda, inhumilitatis spiritu, respondens, illud mirabile canticum decantavit: Magnificat anima

mea Dominum: et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancillae suae: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est, et sanctum nomen eius. O magnum mysterium, o admirabile commercium, o ineffabile sacramentum, ut matres de pignoribus, quae gestabant in uteris, in spiritu praesentirent et etiam prophetarent et, ut sacri Evangelii pandit historia, caeli regina gravida partu consecranda divino, pro humilitatis amplioris signaculo, praecursoris sui, quem gestabat, Filii, genitrici gravidae humanitatis impendit obsequium: quo impenso, completoque huiusmodi visitationis quasi trium mensium tempore, in domum suam est reversa. Haec est enim illa de qua sacra canunt elogia: Sole amicta, Lunam habens sub pedibus, Stellis coronari meruit duodenis. Haec est enim illa quae in suis castis visceribus caeli terraeque gestavit Opificem, et sola cunctas haereses interemit, et pro christiano populo, ut advocata strenua et exoratrix pervigil, ad Regem, quem genuit, intercedit.

§ 3. Igitur felicitis recordationis Urbanus Papa sextus, praedecessor noster, dignum reputans et debitum ut festum Visitationis ipsius B. Mariae Virginis, quando, ut praefertur, visitavit Elisabeth, in Dei Ecclesia celebraretur, pio testimonio sancti suffultum Evangelii humanis nequit rationibus detrectari: ac attendens quod laudes tantae Virginis humana lingua non sufficit exprimere, nec etiam sancti et iusti Eam, in cuius Ille, quem caeli capere non poterant, se contulit aula virginali, dignis laudum praeconiis ad plenum efferre poterunt: et considerans quod ex quo Dominum in sanctis suis laudare iubemur, quanto magis, in veneratione B. Mariae Virginis matris ipsius, exultantibus animis collaudare, et eius laudum augendo titulos, gratias referre, quem genuit, Filio debeamus, quae etiam, exaltata super sidera, stellato consedit sui solio Genitoris,

Festum Visitationis ab Urbano institutum

nec etiam divinae visus fuisset resistere voluntati, quae tam sibi, quam aliis viris devotis ad huiusmodi sanctam festivitatem celebrandam, ut pie idem praedecessor credidit, dignata fuit mentem inspirare, deliberatione etiam super hoc matura praehabita, de fratrum suorum sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium, de quo numero tunc eramus, consilio, ad exaltationem fidei catholicae digne et rationabiliter, videlicet sexto idus aprilis, pontificatus sui anno undecimo, statuit ut festum praefatum, videlicet Visitationis B. Mariae Virginis, quando, ut praefertur, visitavit Elisabeth sexto nonas iulii, annis singulis, in Dei Ecclesia, cum laudum cantico, laetitiae iubilo cordisque tripudio, sub duplici officio, per orbem universum solemniter celebraretur. Suasit etiam et consuluit idem praedecessor, ut ipsius festi vigilia, ut vigilia Nativitatis et Assumptionis praedictae Virginis festivitatum etiam in observatione ieiunii devotius observaretur. Et mandavit quod simile, non tamen duplex officium absque alicuius Sancti commemoratione, exceptis primis vesperis ante octavam apostolorum Petri et Pauli, et officio totius diei octavae, cum commemoratione tamen eiusdem novi festi, per septem sequentes dies in Dei Ecclesia cum celebritate debita decantetur.

§ 4. Ac etiam volens idem praedecessor Christi fideles ad colendum tantae festum Virginis et etiam celebrandum donis spiritualibus animare, ipsosque mysticis de thesauris militantis Ecclesiae, benedictionum muneribus cupiens praevenire: omnibus vere poenitentibus et confessis, qui matutinali officio festi eiusdem in Ecclesia, qua idem officium celebraretur interessent, centum: qui vero missae, totidem: qui autem primi festi vesperis, similiter centum: qui autem secundis, totidem: illis vero qui primae, tertiae, sextae, nonae ac completorii officii, pro qualibet horarum ipsarum, quadraginta dies: illis autem, qui per octavas festi praedicti matutinalibus, vesperorum,

Cum duplici officio, ieiunio, et octava.

Officio et missae huiusmodi praesentibus indulgentias concessit

Sequuntur Mariae encomia.

missae ac praedictarum horarum officii interessent, centum dies singulis octavarum ipsarum diebus de omnipotentis Dei misericordia, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisus, de iniunctis sibi poenitentis misericorditer relaxavit.

Hic Armatis ad huiusmodi texti publicationem et observantiam episcopos caeterosque adhortatur.

§ 5. Ne autem, pro eo quod, ipsius praedecessoris superveniente obitu, literae apostolicae super praemissis confectae minime extiterunt, huiusmodi constitutio dicti praedecessoris frustratur effectu: volentes et auctoritate apostolica decernentes, quod huiusmodi constitutio a dicta die, videlicet sexto idus aprilis, perinde sortiatur effectum, ac si super ea praedecessoris literae sub ipsius diei data confectae fuissent, prout superius enarratur: quodque praesentes literae ad probandum plene constitutionem huiusmodi ubique sufficiant, nec ad id probationis alterius adiniculum requiratur: universos patriarchas, archiepiscopos, episcopos et alios Ecclesiarum praelatos monemus et hortamur in Domino, per apostolica eis scripta in virtute sanctae obedientiae districte praecipiendo mandantes et in remissionem peccaminum iniungentes, quatenus tam gloriosum festum et celebre annis singulis sexto nonas iulii, ut praefertur, devote ac solemniter celebrent, ac ieiunium vigiliae huiusmodi suadeant in augmentum meriti observari, et faciant per universas Ecclesiae suarum civitatum et dioecesium celebrari, ac officium peragi supradictum: ut pia eiusdem Virginitatis Mariae intercessione ipsi Christi fideles, et hic a noxiis protegi, et in futuro sempiterna gaudia consequi mereantur.

Clausulae.

§ 6. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostrae voluntatis, constitutionis, monitionis, hortationis et mandati paginam infringere, etc.

Datum Romae apud S. Petrum, quinto idus novembris, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 9 novembris 1389, pont. anno 1.

II.

Camerae Apostolicae bona detinentes seu alias quomodolibet occupantes, scientes quoque et non revelantes, excommunicationis, aliisque poenis plectuntur (1).

SUMMARIUM

1. Humanam cupiditatem fraudibus fere semper innixam dolet. — 2. Bona Camerae occupata eidem restitui iubet. — 3. Additis dupli, — Excommunicationis, — Et privationis tum beneficiorum, tum honorum poenis. — 4. Poenas easdem ad non revelantes vel imposterum eadem bona occupantes extendit. — 5. Publicari praesentes literas mandat. — 6. Clausulae.

Bonifacius episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

§ 1. Caeca cupiditas, inextinguibilis ardor, et sitis insatiabilis quorundam tantum crevit habendi, ut, experientia teste, non viis et artibus honestis atque permissis ad rem familiarem tutandam et augendam insudent; verum etiam, viis ipsis ut plurimum derelictis, et abstinere a vetitis nescientes, ac furto, fraudi, dolo malo, rapinis, occultationi, aliisque modis reprobis inhiantes, ad bona ecclesiastica ad Cameraam Apostolicam et ad nos vel de directo vel ex reservatione aliqua ad nostram et eius dispositionem pertinentia, quae pro conservatione et augmento fidei catholicae ac universalis reipublicae et alimonia pauperum, aliisque piis usibus deputata sunt, avidas manus extendant: illaque rapiant, capiant, occupent et usurpent, ea restituere dictae Camerae non curantes: quidam vero alii praemissorum non ignari, vel pusillanimitate aut negligentia quadam ea gentibus dictae Camerae, per quas ad nos proveniant, non revelant in animarum suarum grave periculum, et eiusdem Camerae non modicum detrimentum.

§ 2. Expediit ergo, ut quos Dei timor ac virtutis amor et propriae conscientiae stimulus non commovet, subse-

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Humanam cupiditatem fraudibus fere semper innixam dolet.

Bona Camerae occupata eidem restitui iubet.

cuta poena urgeat, et ecclesiastica censura percussat, ad, videlicet, occupata restituendum, et revelandum detentores illicitos, ac de caetero a similibus abstinendum, et vel sic animarum saluti et Camerae ipsius commodis eodem contextu pariformiter consulatur. Quamobrem in iis salubriter et solcite providere volentes, omnes et singulos cuiuscumque status, gradus, ordinis, praeminentiae vel conditionis existant, etiamsi pontificali aut regali seu quavis alia ecclesiastica vel mundana praefulgeant dignitate, etiamsi fuerint sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, auctoritate apostolica tenore praesentium peremptorie requirimus et monemus, eis nihilominus in virtute sanctae obedientiae, et sub infrascriptis poenis districte praecipiendo mandantes, quatenus infra unius mensis spatium, a die affixionis praesentium in valvis basilicae Principis Apostolorum et quarundam aliarum Ecclesiarum Urbis faciendae proxime computandum, quem terminum ipsis et eorum cuilibet pro omnibus dilationibus peremptoriis, et monitione canonica assignamus, ea, quae de bonis mobilibus et stabilibus ad nos et ipsam Cameraam pertinentibus etiam de illis, quae felicitis recordationis Gregorii undecimi et Urbani sexti, Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, vel alterius eorum fuerunt, vel spectaverunt quomodolibet ad eos aut alterum eorumdem, et quorum omnimoda dispositio, maxime cum dictus Urbanus praedecessor, Deo permittente, decesserit, est nobis et eidem Camerae reservata, occupant aut sciunt occupari, nobis vel gentibus ipsius Camerae, per quas ad nos perveniant, cum effectu restituant et revelent.

Additis dupli,

Excommunicationis.

§ 3. Alioquin eo ipso poenam dupli, et si bona occupata huiusmodi valorem decem florenorum auri transcenderint, etiam excommunicationis sententiam incurrant, a qua quidem excommunicationis sententia etiam in mortis articulo, praesertim illi ex praedictis, qui Romanam Curiam se-

quantur, vel in loco, ubi residet ipsa Camera, morantur, ab alio quam a Romano Pontifice non possint absolvi, et ultra poenam et sententiam huiusmodi, si personae ecclesiasticae fuerint, omnibus praefatis, dignitatibus et beneficiis ecclesiasticis, quae obtinent absque alio hominis ministerio, sicut privatae et inhabiles ad illa vel ad alia imposterum obtinenda: si vero laicales existant, omnibus feudis et bonis, quae in terris praedictae Romanae aut aliarum Ecclesiarum obtinent, etiam si sint privatae, et feuda ad dominos devoluta, bona vero huiusmodi eidem Camerae confiscata.

Et privationis tum beneficiorum, tum honorum poenis.

§ 4. Caeterum, ne praesentes literae tantum in praeteritis et praesentibus consulant, sed etiam utilitatem afferant in futurum, universis et singulis cuiuscumque status, gradus, ordinis, praeminentiae vel conditionis existant, etiamsi pontificali aut regali, seu quavis alia ecclesiastica vel mundana dignitate praefulgeant, etiamsi fuerint dictae Ecclesiae Romanae cardinales, eadem auctoritate districtius inhibemus, ne aliquid de bonis huiusmodi, quae ad nos et ipsam Cameraam quomodolibet pertinuerint directe vel indirecte, sub quovis quaesito colore invadere, capere, detinere aut occupare praesumant. Alias personae talia praesumentes, nisi infra decem dies a praesumptionis numerandos ea restituerint aut revelaverint nobis vel dictis gentibus aut aliis, per quos ad nos perveniant, in poenas et sententias praedictas incurrant ipso facto, a qua quidem excommunicationis sententia, non nisi ut supra scribitur, absolvantur.

Poenas easdem ad non revelantes, vel imposterum eadem bona occupantes extendit.

§ 5. Praesentes quoque literas eidem valvis mandamus affigi, ut quasi quodam sonoro praeconio et patulo indicio ad cunctorum notitiam valeant pervenire, nec aliquis de illis ignorantiam praetendere possit quovis modo, cum non sit verisimile apud aliquos remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur.

Publicari praesentes literas mandat.

Clausulae.

§ 6. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum requisitionis, monitionis, assignationis, inhibitionis et mandati infringere, etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, quarto decimo kalendas octobris, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 18 septembris 1390, pontif. anno 1.

III.

Damnatio ordinationum in Parlamento Angliae editarum super provisione Ecclesiarum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum eiusdem regni (1).

SUMMARIUM

Qualis de singulis christianis cura Pontifici Rom. inesse debeat. — 1. Politicorum ad ius ecclesiasticum labefactandum fraudes. — Nefaria edicta. — Sacerdotiorum conferendorum ius temere occupatum. — Sacra vectigalia addicta fisco regio. — A sacrilegis regi imperito ea suggesta. — Proscripti sacras dignitates a Pontifice accipientes. — Mulcta pecuniaria ipsis intentata. — Obiecta etiam supplicia. — 2. Non spectat ad laicos sacrarum rerum administratio. — 3. Haec suadentes quas poenas incurrerint, exponit Bonifacius. — 4. Has itaque iniquas leges rescindit. — 5. Earum prohibitus usus. — 6. Iussae e publicis legum codicibus eradi. — 7. Defixi anathemate sacerdotiorum invasores. — 8. Clausulae.

Bonifacius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Ab Eo, qui pro redemptione generis humani de intacta Virgine carnem assumere et nasci, ac tandem pati et mori dignatus est, super reges et regna nullis nostris praecedentibus meritis, sed sola sua permissione in eminenti militantis Ecclesiae specula constituti, inter gravia nostris humeris incumbentia onera, non in ultimis habemus ad omnes oves curae

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

nostrae divina dispositione commissas, et in quibus depascuntur, regiones et loca nostrae fixae considerationis intuitum extendere, et illis pabula salubria procurare: malesana vero et contagiosa, ne se illis inficiant, declinare, et si forsitan aliqua ex huiusmodi ovibus ad insalubres et pestiferas herbas vel saltus periculosos diverterint, eas, ne tabescant aut ruant, sed in iis, ut dumtaxat, quae illis vitam et salutem conservare, et foetus multiplicare valeant, pascuis diversentur, provida et solerti diligentia coercere, ut vel sic a noxiis et adversis praeserventur, et cum multiplicato fructu Domini nutriantur in caulis, nec lupi rapaces, neque venenosa contagia illis obsint, nec etiam parum sanguinis nostris de manibus requiratur.

§ 1. Sane sicut cum data relatio quamplurimum fide dignorum ad nostrum non absque gravi molestia perduxit auditum, nonnullis seditiosis viris reproba et inordinata ambitione concitatis, et non quae Dei, sed quae sua sunt, quaerentibus, cum eorum excogitatis et perastatis abusionibus carissimo in Christo filio nostro Richardo regi Angliae illustri in eius regio Parlamento pridem celebrato dolose suggerentibus, quod clarae memoriae Edwardus rex Angliae dicti Richardi regis avus ad instar clarae memoriae alterius Edwardi regis Angliae avi sui in quodam suo regio Parlamento apud West-Monasterium Londonien. certo tunc expresso tempore celebrato, de assensu magnatum communitatum regni sui ordinaverat, ut illorum verbis utamur, et stabiliverat, quod liberae electiones archiepiscopatum et omnium aliarum dignitatum et beneficiorum in Anglia tenerent, et a modo in modo, sicut fuerant concessae per progenitores eiusdem Edwardi regis et per antecessores aliorum fundatorum, et quod omnes praelati et aliae gentes ecclesiasticae Anglican., qui habent patronatus de quocumque beneficio de dono regis, progenitorum vel aliorum patronorum sive donatorum huiusmodi ad faciendum

Politicorum ad ius ecclesiasticum labefactandum fraudes.

Nefaria edicta

divinum servitium et alia onera inde ordinata haberent eorum collationes et praesentationes libere, et per modum sicut fuerant servatae per suos donatores, et in casu quo de aliquo archiepiscopatu, episcopatu, dignitate vel alio quocumque beneficio reservatio, collatio vel provisio facta forent per Curiam Romanam in impedimentum electionum, collationum seu praesentationum superius expressarum; quod tunc eodem tempore vacationum, quo tales reservationes, collationes et provisiones deberent capere effectum, de eisdem vacationibus rex Angliae, qui tunc esset, haberet et gauderet pro illa vice collationes ad archiepiscopatus, episcopatus et alias dignitates electivas, quae essent de suo patronatu, taliter, sicut progenitores dicti Edwardi regis, ordinantis sub certa forma et conditione, videlicet ad petendum licentiam regis de eligendo, et post electionem factam de habendo assensum regium, et nullo alio modo: etsi de aliqua domo religiosorum de fundatione seu patronatu regis facta foret talis reservatio, collatio vel provisio in impedimentum liberae electionis, haberet dictus rex, qui tunc esset, illa vice collationem ad donandum ipsam dignitatem alicui personae idoneae: et in casu quo collatio, reservatio vel provisio facta foret in Romana Curia de aliqua ecclesiastica praebenda vel alio beneficio, quae forent de patronatu gentium dictae Ecclesiae Anglicanae, unde rex superius esset fundator immediatus; tunc eodem tempore vacationis, ad quod tempus reservatio, collatio seu provisio deberent, ut praemittitur, capere effectum, dictus rex, qui tunc esset, haberet collationem et praesentationem pro illa vice, et sic de tempore in tempus ad omnes vices, quibus tales gentes dictae Ecclesiae Anglicanae forent impeditae de ipsarum praesentationibus et collationibus per tales reservationes, collationes seu provisiones, prout superius est descriptum. Salvo tamen iure patronatus et praesentationis, quando

Sacerdotiorum conferendorum ius temere occupatum.

nullae collationes seu provisiones de Romana Curia inde factae forent, vel quando dictae gentes Ecclesiae Anglicanae haberent et vellent ad eadem beneficia praesentare vel collationem facere, et praesentati sui possent effectum collationum et praesentationum suarum gaudere, et eodem modo haberent quilibet alter cuiuscumque conditionis facere praesentationes vel collationes ad domos religiosorum, quae forent de suo patronatu et ad beneficia ecclesiastica pertinentia ad easdem domos. Etsi tales patroni non praesentarent ad talia beneficia infra dimidium annum, episcopus loci conferret per lapsum temporis infra unum mensem post dictum dimidium annum, tunc dictus rex talium beneficiorum haberet praesentationes et collationes, sicut habet de aliis de patronatu seu fundatione propria, et in casu quo praesentati aliorum patronorum vel de eorum fundatoribus, vel illi, quibus rex vel patroni seu fundatores huiusmodi donassent beneficia pertinentia ad eorum praesentationes seu collationes, essent impediti per tales provisores, ita quod non possent habere possessiones de talibus beneficiis virtute praesentationum seu collationum sic eis factarum, vel illi, qui essent in possessione talium beneficiorum, forent impediti super huiusmodi suis possessionibus per tales provisores, tunc essent huiusmodi provisores et eorum procuratores et exequutores et notarii attachiati (1) per eorum corpora et positi ad responsionem suam, et si forent convicti, manerent in persona absque deliberatione ad manucaptionem in valuna, nec essent deliberati, antequam facerent suam redemptionem dicto regi ad voluntatem suam necnon satisfactionem parti, quae se sentiret gravatam: et nihilominus antequam essent deliberati, facerent plenam renunciationem et invenirent sufficientem

(1) Attachiare, attachiator, attachiamentum, voces forenses apud Anglos leguleios frequentes, a Gallico attacher deductae. Est enim Attachiare, reum vincire, ligare (Du Cange).

securitatem, quod non attentarent talia tempore futuro, nec aliquin processum pro se quaererent per illos nec per alios versus aliquem in dicta Romana Curia, nec alibi in aliquibus partibus pro huiusmodi mancipationibus, redemptionibus, satisfactionibus vel renunciationibus, nec de aliquo alio facto dependente ab eisdem. Et in casu quo tales provisores, procuratores, executores et notarii non essent inventi, tunc curreret exigentia contra illos per debitum processum, et quod beneficia exirent ad capiendum corpora sua in quibuscumque partibus essent inventi, tam ad sectam dicti regis, quam ad sectam partis, et quod medio tempore dictus rex haberet comoda et proficua de talibus beneficiis sic occupatis per tales provisores, exceptis abbatibus, prioribus et aliis domibus, quae haberent collegia vel conventus, et in talibus domibus haberent conventus sive collegia comoda et proventus, salvo totis temporibus dicto regi et aliis dominis eorum antiquo iure: et haberet hoc statutum locum tam bene de reservationibus, collationibus et provisionibus factis et concessis tempore elapso versus omnes illos, qui adhuc non erant adepti corporalem possessionem beneficiorum eis concessorum per huiusmodi reservationes, collationes et provisiones, quam versus omnes alios tempore futuro. Praefatus Ricardus rex mala, temeraria, profana et sacrilega suggestionem huiusmodi circumventus in eodem Parlamento per se celebrato de assensu, ut asseritur, magnatum regni sui, ultra praemissa ordinavit et stabilivit, licet de facto, quod ordinatio superius enarrata de omnibus archiepiscopatibus, episcopatibus et aliis dignitatibus et beneficiis electivis et aliis beneficiis ecclesiasticis quibuscumque, quae inceperunt vacare de facto a certo tempore tunc expresso vel post, vel quae vacarent tempore futuro infra regnum Angliae in debita executione, de tempore in tempus servaretur in omnibus suis punctis; et si aliquis faceret aliquam

acceptationem de aliquo beneficio ecclesiastico in contrarium istius statuti, et esset debite probata, ac esset ille acceptans in partibus transmarinis, maneret exulatus et bannitus pro perpetuo, et omnia bona et cathalla (1), terrae et tenimenta sua eidem regi manerent foris facta; et si esset infra regnum Angliae, esset etiam exulatus et bannitus, prout superius est expressum, et incurreret eandem forisfacturam (2), et arriperet iter suum ita quod esset extra regnum infra sex septimanas talem acceptationem proxime sequentes, et si aliquis reciperet aliquem talem bannitum venientem de partibus transmarinis vel exeuntem infra regnum post sex septimanas antedictas sciens inde esset ille etiam exulatus et bannitus, et incurreret talem forisfacturam, ut superius est expressum, et quod procuratores, notarii, executores et apparitores sui haberent forisfacturam et poenam antedictam; et si dictus Ricardus rex mitteret per litteram vel per alium modum ad Curiam Romanam ad excitationem alicuius personae, vel si aliquis alius mitteret dictae Romanae Curiae vel supplicaret unde contrarium ipsius statuti esset factum, quantum ad aliquem archiepiscopatum, episcopatum, dignitatem vel aliud beneficium ecclesiasticum infra dictum regnum, si ipse qui faceret talem excitationem vel supplicationem praelatus foret Ecclesiae sanctae, solveret dicto regi valorem terrarum et possessionum suarum immobilium unius anni, et si esset alia persona de statu inferiori, solveret regi valorem beneficii, pro quo talis supplicatio facta foret, unius anni, et quod de aliqua dignitate vel beneficio, de quo excitatio plene dicto tempore tunc expresso facta non fuerat nullius ratione alicuius reservationis, collationis vel provisionis vel alterius gratiae apostolicae cuiuscumque non excitans ante huiusmodi

(1) *Catallum*, practice Anglis est omne bonum mobile seu immobile, quod neque tenementum neque feudum est (Du Cange). (2) *Forisfactura*, varia notione, hic mulcta vel emenda ob forisfactum, seu delictum (Id.).

Proscripti var-
eras dignitates
a Pontifice ac-
cipientes.

Mulcta pecu-
nariae ipsis in-
tentata.

tempus expressum aliquam executionem prosequeretur sub poena in hoc praedicto statuto contenta, et quod si aliquis portaret vel mitteret intra regnum vel potestatem dicti Riccardi regis aliquas citationes, sententias vel excommunicationes adversus aliquam personam cuiuscumque conditionis, motionis, facturae, consensus seu executionis dicti statuti provisorum, esset ille captus et arrestatus et positus in presona, et forisfaceret omnes terras et tenimenta, bona et chatalla sua pro perpetuo, et ultra hoc incurreret poenam vitae et membrorum, et si aliquis praelatus faceret executionem de talibus citationibus, sententiis vel excommunicationibus, essent temporalia sua apprehensa, et remaneret in manibus dicti regis quousque debita reformatio et correctio inde fierent: et si aliqua persona inferioris status, quam praelati, cuiuscumque conditionis foret, talem faceret executionem, esset illa persona capta et arrestata et posita in presona, et haberet impresonamentum, et faceret finem et redemptionem secundum consilium et discretionem dicti regis.

§ 2. Quanto igitur profundius, quanto crebrius praemissa in mente revolvimus, tanto acerbius dolemus, tanto vehementius admiramur, quod tantus princeps, tam catholicus rex, tam foecundus orthodoxae fidei zelator, tam praecipuus sacrosanctae romanae et universalis Ecclesiae venerator, tam severus laudabilium morum assertor, tanta spectabilium procerum et aliarum notabilium personarum numerositate praeulgidus, tantaque externarum et bonarum rerum affluentia copiosus, ut super eum Dominus largam benedictionem effuderit, viris talibus, si tamen viri dici mereantur, in quibus, ut apparet, refriguit charitas, intepuit fides, spes labavit, iustitia caeteraque virtutes parvum locum aut nullum habere videntur, faciles in hoc aures praebuit, et non attentiori gravitate discussit quid ageret

in praemissis; vidisset enim luce meridiana clarius, quod laicis quamvis religiosis disponendi de rebus ecclesiasticis nulla est attributa potestas, quos manet subsequendi necessitas, non auctoritas imperandi; a quibus etiam si quid statuatur, quod Ecclesiarum respiciat commodum vel favorem, nullius firmitatis existit; et talium et in talibus constitutio a sanctis Patribus destitutio vel destructio, necnon usurpatio iurisdictionis non suae veneranda approbatione censetur.

§ 3. Tacemus de poenis et censuris gravibus, quas statuentes, ordinantes et ut talia statuta fiant consulentes, vel secundum ea iudicantes seu etiam huiusmodi statutorum scriptores contra ecclesiasticam libertatem et maxime Romanae Ecclesiae incurrunt eo ipso.

§ 4. Et licet tam sacris canonibus, quam etiam civilibus et authenticis legibus, bonisque moribus suadentibus, sint cassa et irrita ipso facto omnia statuta et consuetudines inductae contra libertates Ecclesiarum earumque personas; et quamquam praefatum Riccardum regem, utpote filium eiusdem Romanae Ecclesiae merito diligendum, plenis complectamur affectibus caritatis, suumque honorem nec minus animae salutem, suique status et inclyti regni prosperitatem singularibus desideriis affectemus et ad id adhibuerimus simulque dispositi adhibere cum omni effectu quantum cum Deo possumus partes nostras; ne tamen sua huiusmodi et avac abavi praefatorum statuta, mentes incautas vel male aedificatas plus aequo offendant, vel apud eas vindicent sibi locum, et ne vulnus, quod hac in parte ratio sanat, passio sensualitatis instauret, maturatione super hoc deliberatione praehabita, tam antiquioris Edwardi et subsequentis Edwardi, quam etiam Riccardi regum praedictorum ordinamenta seu stabilimenta aut statuta huiusmodi superius recitata, quae alias haberi volumus praesentibus pro sufficienter expressis et specificatis, utpote notorie contra libertatem eccle-

Haec suaden-
tes quas poenas
incurrerint, ex-
ponit Bonifa-
cius.

Haec itaque ini-
quas leges re-
scindit

Obiecta etiam
supplicia

Non spectat ad
laicos sacrorum
rerum admini-
stratio.

Sacra vestigia
addicta vero
regio.

A sacrilegis re-
gi imperio ea
suggesta.

siasticam et Romanam Ecclesiam edita, et omnia et singula ab eis et ob ea secunda auctoritate apostolica de fratrum nostrorum consilio tenore praesentium declaramus fuisse et esse cassa et irrita, ipsaque ex superabundanti cassamus, irritamus, et viribus vacuumus, ac nullius esse decernimus roboris, efficaciae vel momenti, et ab illorum observatione in omnibus suis clausulis omnes et singulas tam ecclesiasticas, quam saeculares personas cuiuscumque conditionis, dignitatis, status fuisse et esse liberas et absolutas, ac liberamus et absolvimus per praesentes.

Earum prohibitus usus.

§ 5. Prohibemus quoque, sub poenis ab eisdem canonibus et legibus in similibus casibus inflictis, ne quis de caetero statuta praedicta vel similia servare aut innovare, vel secundum ea iudicare aut eis uti in iudicio vel extra, directe vel indirecte, publice vel occulte quoquo modo praesumat.

Iussae e publicis legum co-
dici-
bus eradi.

§ 6. Mandamus insuper, sub eisdem poenis, huiusmodi statuta de omnibus libris, quaternionibus, capitularibus et registris publicis et privatis, in quibus descripta forent, infra duorum mensium spatium a publicatione praesentium proxime computandorum, cancellari, cassari, tolli et penitus aboleri.

Dei unanimes
sacero-
dorum in-
vaso-
res.

§ 7. Monemus etiam, auctoritate praedicta, omnes et singulos, qui, praetextu ordinamentorum seu stabilimentorum aut statutorum huiusmodi, aliqua beneficia ecclesiastica seu canonicatus et praebendas sive dignitates, personatus vel officia cum cura vel sine cura, saecularia aut regularia, quocumque nomine nuncupentur, occupassent, et detinerent quomodolibet occupata, cuiuscumque status, gradus, ordinis, praeminentiae vel conditionis existant, etiamsi pontificali vel alia quavis praefulgeant dignitate, eisque, in virtute sanctae obedientiae et sub excommunicationis et privationis omnium beneficiorum ecclesiasticorum, quae obtinent, et inhabilitationis ad illa et alia in posterum

obtinenda, poenis, quas, si contrafecerint, eos incurrere volumus ipso facto, districte praecipiendo mandamus quatenus, infra terminum duorum mensium praedictorum, beneficia, canonicatus et praebendas, dignitates, personatus et officia huiusmodi, quae, ut praemittitur, occupant, vacua, libera et expedita realiter et omnino dimittant, et nihilominus, de fructibus male perceptis, Ecclesiis aut locis, a quibus illos perceperunt, seu personis illis, quibus alias legitime debeantur, non differant satisfactionem debitam exhibere.

Clausulae.

§ 8. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum declarationis, cassationis, irritationis, vacationis, constitutionis, prohibitionis, monitionis, voluntatis et mandati infringere, etc.

Datum et actum Romae apud Sanctum Petrum, secundo nonas februarii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 4 februarii 1391, pont. anno II.

IV.

*Erectio Studii generalis
in civitate Ferrariae, Status Ecclesiastici.*

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Causae huius institutionis Studii. — 2. Ferraria locus ad studia accommodatus. — 3. Erectio Studii. — 4. Concessio privilegiorum ad instar aliarum Universitatum. — 5. De promovendis ad lauream et licentiam. — 6. Privilegia promotorum. — 7. Clausulae.

**Bonifacius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Prooemium.

In supremae dignitatis apostolicae specula, licet immeriti, disponente Domino, constituti, ad universas regiones fidelium nostrae vigilantiae creditas, earumque profectus et commoda, tamquam universalis gregis dominici pastor, commissam nobis speculationis aciem, quantum nobis ex alto permittitur, extendentes, fidelibus ipsis, ad quaerendum literarum studia,

per quae divini Nominis suaeque fidei catholicae cultus protenditur, iustitia colitur, tam publica quam privata res geritur utiliter, omnisque prosperitas humanae conditionis augetur, libenter favores gratiosos impendimus, et opportuna commoditatis auxilia liberaliter impartimur.

Causae huius
institutionis statu-
di

§ 1. Cum itaque, sicut nuper, pro parte dilectorum filiorum nobilis Alberti marchionis Esteusis, nostri in nostra civitate Ferrariensi pro nobis et Romana Ecclesia generalis vicarii, et Communis civitatis eiusdem fuit nobis expositum, quod ipsi marchio et Commune non solum ad utilitatem et prosperitatem huiusmodi reipublicae ac incolarum praedictae civitatis et districtus eiusdem, sed etiam aliarum partium vicinarum laudabiliter intendentes, in eadem civitate, loco utique ad hoc accomodo admodum et idoneo, desiderant plurimum vigere Studium, auctoritate apostolica, generale, in qualibet facultate licita, ut ibidem fides ipsa dilatetur, erudiantur simplices, aequitas servetur, iudicii crescat ratio et intellectus huiusmodi augeantur.

Ferraria locus
ad studia ac-
commodatus.

§ 2. Nos praemissa et etiam eximiam devotionem et fidei puritatem, quas ipsi marchio et Commune ad nos et Rom. Eccl. gerere dignoscuntur, attente considerantes, et quod illas ad eandem Ecclesiam, matrem cunctorum fidelium et magistrum, eo amplius debeant augmentare, quo per nos et Sedem Apostolicam se prospexerint gratis et privilegiis apostolicis specialius honorari, ferventi desiderio appetimus quod civitas ipsa, quam divina bonitas cleri et populi numerositate abundanter ac tot gratiarum dotibus insignivit, et aliorum multiplicium bonorum foecunditate dotavit, locique amoenitate non modica decoravit, ac districtus et partes praedictae scientiarum muneribus amplectitur, ut viros producant consilii maturitate perspicuos, virtutum redimitos ornatibus, ac diversarum facultatum dogmatibus eruditos, sitque ibi scientiarum fons irriguus, de cuius plenitudine hau-

riant universi literarum cupientes imbui documentis.

Erectio Studii.

§ 3. His igitur omnibus, et praesertim idoneitate dictae civitatis, quae ad multiplicanda doctrinae semina, et germina salutaria producenda valde congrua et accommodata fore dicitur, ac victualium fertilitate, hospitiorum insignium multitudine aliisque commoditatibus quamplurimis, quas civitas ipsa ibidem opportunas habere dignoscitur, et quod quanto magis, si privilegiorum Sedis praedictae muniatur praesidiis, amplioribus proficiet incrementis, diligenti examinatione pensatis, non solum ad ipsorum civitatis ac districtus et partium incolarum, sed etiam aliorum, qui propterea de universis mundi partibus civitatem confluent ad eandem, commodum et profectum, studio paternae sollicitudinis anhelantes, devotis marchionis et Communis praedictorum supplicationibus inclinati, ad laudem divini Nominis et fidei catholicae propagationem, exaltationemque Ecclesiae supradictae, auctoritate praedicta, praesentium tenore statuimus et etiam ordinamus ut in dicta civitate de caetero sit Studium generale, illudque perpetuis temporibus inibi vigeat, in sacra pagina, iure canonico et civili, necnon in medicina et qualibet alia literarum licita facultate.

Concessio privilegiorum ad instar aliarum Universitatum.

§ 4. Et quod docentes, legentes et studentes ibidem omnibus privilegiis, libertatibus, immunitatibus et indulgentiis concessis doctoribus legentibus magis (1), et scholaribus, et praesertim in eadem sacra pagina, in Bononiensi et Parisiensi Studiis commorantibus, gaudeant et utantur.

De promovendis ad lauream et licentiam.

§ 5. Quodque illi qui, processu temporis, bravium meruerint in illa facultate, in qua studuerint, obtinere, sibi que docendi licentiam, ut alios erudire valeant, et doctoratus seu magisterii honorem petierint elargiri, per doctorem seu doctores aut magistrum seu magistros illius facultatis, in qua examinatio fuerit facienda, episcopo Ferrariensi, qui pro tempore fuerit,

(1) Forsan leg. *magistris*.

vel Ecclesia Ferrariensi vacante, dilectis filiis archiepiscopo et capitulo eiusdem Ecclesiae, aut illi vel illis, qui per eosdem archiepiscopum et capitulum deputatus vel deputati fuerint seu fuerint, praesententur, idemque episcopus seu archiepiscopus, capitulum aut deputatus seu deputati huiusmodi, ut praefertur, doctoribus et magistris in eadem facultate actu inibi legentibus convocatis, illos in iis, quae circa promovendos ad doctoratus seu magisterii honorem requiruntur, per se vel alium seu alios, iuxta modum et consuetudinem, qui super talibus in Bononiensi et Parisiensi praedictis ac aliis generalibus Studiis observantur, examinare studeat seu studeant diligenter, eisque, si ad hoc idonei et sufficientes reperti fuerint, huiusmodi licentiam tribuat seu tribuant, et doctoratus seu magisterii honorem conferat seu conferant.

Privilegia promotorum.

§ 6. Illi vero, qui in eodem Studio Ferrariensi examinati et approbati fuerint, ac docendi licentiam et honorem huiusmodi obtinuerint, ut est dictum, ex tunc absque examine et approbatione alia, legendi et docendi, tam in praedicto Ferrariensi, quam in singulis aliis generalibus Studiis, in quibus voluerint legere vel docere, statutis et consuetudinibus quibuscumque contrariis, apostolica vel quacumque firmitate vallatis, nequaquam obstantibus, plenam et liberam habeant facultatem.

Clausulae

§ 7. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae constitutionis et ordinationis infringere, etc.

Datum Romae apud S. Petrum, quarto nonas martii, pontif. nostri anno secundo.

Dat. die 4 martii 1391, pontif. anno II.

V.

Exemptio fratrum Ordinis Cartusianorum a iurisdictione, visitatione et correctione episcoporum et aliorum omnium.

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Fratrum petitio. — 2. Exemptio (de qua in rubrica). — Hic Ordo

cum suis monasteriis sub speciali Sedis Apostolicae protectione. — 3. Cap. I. De privilegiis in 6, et caeteris contrariis derogatur. — 4. Clausulae.

Bonifacius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis priori generali, et universis fratribus Ordinis Cartusienensis, tam praesentibus, quam futuris, salutem et apostolicam benedictionem.

Sacrosancta Romana Ecclesia, mater cunctorum fidelium et magistra, in agro virtutum vestri Ordinis, cui Altissimus benedixit, et in decore sanctae religionis sub qua, mundanis abiectis illecebris, devotum ac sedulum exhibetis Domino famulatum, exultat et iubilat, praesertim dum prospicit quod vos ad alta, virtutum gradibus, per exercitium honorum operum et praeclara sanctitatis merita procedentes, trahitis ad divinae Maiestatis obsequium alios per exempla, vitam ducendo piissimam, et frequenter divinis laudibus, ex quibus divinae gloriae Maiestatis attollitur, devotissime insistendo, et huic mundo mortui, ac Domino nostro Iesu Christo, qui est vita, viventes, pro universali salute fidelium ad Dominum preces funditis incessanter, propter quae eundem vestrum Ordinem, quem erga nos et praedictam Ecclesiam devotionis claritate praelucere conspicimus, infra claustra nostri pectoris paternis affectibus contemplantes, circa bonum statum ipsius Ordinis, ferventibus studiis vigilamus; et ut Deo propitio idem Ordo protegatur a noxiis, et salubria semper suscipiat incrementa, personaeque ipsius pacis et tranquillitatis affluant ubertate, ab omni que sint perturbatione securae, et oppressionibus indebitis praeserventur illaesae, Ordinem ipsum praerogativa apostolicae libertatis et exemptionis praesidio communimus.

§ 1. Sane petitio pro parte vestra nobis nuper exhibita continebat quod, licet praedictus Ordo vester cum omnibus monasteriis, prioratibus, domibus et locis eiusdem

Proemium

Fratrum petitio

atque personis degentibus in eisdem ab olim reputatus fuerit, et adhuc etiam communiter reputetur fore a iurisdictione quorumlibet ordinariorum iudicum exemptus, et soli Sedi Apostolicae immediate subiectus, tamen nonnulli locorum ordinarii, cupientes vestra et dicti Ordinis privilegia et libertates infringere, et alias diversis ex causis vos inquietare et multipliciter molestare, et personas eiusdem Ordinis ad forum suum trahere et alias vexare praesumunt, propter quae nonnunquam vos a contemplatione et quiete vestra, contra religionis vestrae statum retrahi, et saecularibus negociis implicari oportet. Quare pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum ut, ad evitandum cuiuslibet molestiae et inquietationis materiam et gravamina, quae contra huiusmodi exemptionis libertatem possent vobis inferri, et ut tollatur quaelibet contra vos occasio malignandi, vos et eundem vestrum Ordinem, cum omnibus monasteriis, prioratibus, domibus ac locis eiusdem, pro incremento vestri status et pro pace et tranquillitate personarum degentium in eisdem, de novo plenarie eximere de speciali gratia dignaremur.

Exemptio de qua in rubrica.

§ 2. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati, vos et praedictum Ordinem vestrum cum omnibus et singulis monasteriis, prioratibus, domibus et locis eiusdem, quae nunc habetis, et in posterum vos habere contigerit, et cum personis degentibus in eisdem praesentibus et futuris, ab omni ordinaria iurisdictione, dominio, visitatione ac potestate qualibet omnium et singulorum patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum et aliorum quorumlibet iudicum ordinariorum, de speciali dono gratiae de novo prorsus eximimus et totaliter liberamus, illaque in ius et proprietatem beati Petri ac Sedis Apostolicae, ac sub eorum et nostra speciali et immediata protectione praesentium tenore suscipimus. Decernentes Ordinem, monasteria, prioratus, domos, et loca et personas huiusmodi, soli et immediate

Hic Ordo cum suis monasteriis sub speciali Sedis Apostolicae protectione, suscipitur.

Sedi praedictae fore subiecta; et quod locorum ordinarii seu dioecesani vel alii quaevis persona, in vos seu monasteria, prioratus, domos aut loca vel personas praefata utpote prorsus exempta, non possint auctoritate ordinaria excommunicationis, suspensionis aut interdicti sententias promulgare, vel alias etiam ratione delicti vel contractus, aut rei, de qua agatur, ubicumque committatur delictum, ineatur contractus vel res ipsa consistat, iurisdictionem aliquam exercere.

§ 3. Felicis recordationis Innocentii Papae quarti praedecessoris nostri circa exemptos edita, quae incipit, *Volentes*, et aliis constitutionibus apostolicis in contrarium editis, non obstantibus quibuscumque. Nos enim omnes excommunicationis, suspensionis et interdicti sententias et quoscumque processus quasvis poenas et sententias continentes, quas et quos adversus vos et monasteria, prioratus, domos vel loca aut personas huiusmodi, contra tenorem et formam exemptionis huiusmodi, quomodolibet promulgari et haberi contigerit, irritos decernimus et inanes, ac nullius existere firmitatis. Per exemptionem autem et libertatem huiusmodi, et alia supradicta, libertatibus, privilegiis et immunitatibus vel aliis iuribus vestris et praedicti Ordinis, ac monasteriorum, prioratum et domorum atque locorum praedictorum, nullam intendimus praeiudicium generari. Quinimo volumus, quod illa in sua plena remaneant firmitate.

§ Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae constitutionis et ordinationis infringere, etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, decimo septimo kal. aprilis, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 16 martii 1391, pontif. anno II.

(1) Attende tamen quae statuerit Concil. Trident., sess. 7, c. 14.

Cap. 1. De privilegiis in 6, et caeteris contrariis derogatur.

Clausulae

VI.

Confirmatio constitutionum a Friderico Secundo et Carolo Quarto imperatoribus pro immunitate, libertate et iurisdictione ecclesiastica editarum.

SUMMARIUM

Exordium. — 1, 2. Constitutiones a Friderico II latas confirmavit Honorius III. — 3. Initium constitutionis. — 4. Causae harum legum confirmandarum. — 5. Eorundem demandata exequutio.

Bonifacius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Mindensi et Verdensi episcopis, et dilecto filio decano Ecclesiae Mindensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium. Iustis et honestis supplicum votis libenter annuimus, illaque favoribus prosequimur opportunis.

§ 1. Dudum siquidem Honorius Papa III praedecessor noster attente considerans, quod clarae memoriae Fridericus Secundus imperator Anglus (1) ad laudem Romanae Ecclesiae et sacri decus imperii, etc. (2).

Constitutiones a Friderico II latas confirmavit Honorius III. § 2. Diciturque praedecessor noster constitutionem ipsam de consilio etiam fratrum suorum S. R. E. cardinalium, qui tunc erant, auctoritate apostolica confirmando approbavit, et ipsam mandavit inviolabiliter observari, necnon statuarios et scriptores ac violatores praedictos, excommunicatos auctoritate apostolica praedicta publice nunciari.

Initium constitutionis. § 3. Et deinde ad audientiam dictae memoriae Caroli Quarti, etiam Romani imperatoris, etc. (3).

Causae harum legum confirmandarum. § 4. Cum autem sicut exhibita nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Ss. Blasii intra et Cyriaci extra muros Ecclesiarum decanorum et canonicorum et personarum, ac totius cleri Brunswi-

(1) Leg. Romanorum. (2) Caetera leguntur in Constit. XLVIII Honorii III, tom. III, par. 1, pag. 374 et seq. (3) Omittitur narratio huius Constit. Caroli IV, quia per extensum ponitur hic in fine.

censis, Hildensemensis, Halalaustratensis dioecesium petitio continebat, quod quorundam laicorum et dominorum temporalium huiusmodi civitatum et dioecesium praedictarum, et in locis circumvicinis malitia inolevit, quod huiusmodi imperiales constitutiones et sanctiones transgredi non verentur, et ecclesiasticas libertates violare praesumunt, pro parte eorundem dominorum decanorum, canonicorum et personarum praedictarum, fuit nobis supplicatum, ut eis super praemissis de opportuno remedio providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 5. Nos igitur vestigiis praefati Honorii Papae praedecessoris nostri inhaerentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, discretioni vestrae per apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo aut unus vestrum per vos seu alium vel alios, constitutiones praedictas in praefatis civitatibus et dioecibus et in aliis locis circumvicinis, ubi et quando expedierit, auctoritate nostra faciatis inviolabiliter observari, transgressores seu violatores et contemptores ac sacrilegos praedictos, necnon contradictores quoslibet et rebelles per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis, non obstante constitutione, quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Nulli ergo hominum liceat, etc.

Datum Romae, 6 kal. iunii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 27 maii 1391, pontif. anno II.

Sequitur constitutio Caroli IV.

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Edita a rectoribus civitatum statuta contra libertatem ecclesiasticam — 2. Irritat, — Et iuxta ea iudicare lites prohibet: — Statuitque poenas contra ecclesiasticos molestantes. — 3. Hanc constitutionem publicari mandat. — 4. Clausulae.

Eorundem demandata exequutio.

Carolus Quartus, divina favente clementia, Romanorum imperator semper Augustus, et Bohemiae rex, etc. Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

Etsi imperialis benignitatis clementia quorumlibet devotorum fidelium, quos sacrum Romanum ambit imperium, ex officii debito teneatur necessitatibus et iniustis oppressionibus consulere, et de opportunis remediis providere; ad illos tamen maxime dirigitur nostrae mentis affectio, quos indebite pati cognoscimus, quorumque oppressionibus status ecclesiasticae libertatis, quam semper nostris temporibus augeri volumus, in nihilum redigitur, et minus debite praegravatur.

Edita a rectoribus civitatum statuta contra libertatem ecclesiasticam.

§ 1. Sane ad imperialis maiestatis audientiam pro parte honorabilium praepositi, decani et aliorum praelatorum et capituli Magdeburgensis, Maguntinensis et Coloniensis Ecclesiarum devotorum nostrorum dilectorum per insinuationem querulosam suppliciter fuit deductum, quod saeculares quidam in potestatibus et officiis publicis constituti, videlicet duces, comites et barones et alii domini temporales, necnon consules civitatum, oppidorum, villarum et locorum rectores dictarum Magdeburgensis, Maguntinensis et Coloniensis provinciarum, Dei nomine postposito, statuta singularia et iniquas ordinationes motu proprio et de facto contra personas ecclesiasticas, Ecclesiarum libertates et privilegia condiderunt, eisque publice et de facto insistere praesumpserunt contra legitimas, civiles et canonicas sanctiones, utputa, quod nulla bona temporalia in potestatem ecclesiasticam transferantur, neve clerici in sacris constituti ad agendum et testificandum in civilibus et maxime in piis causis aliquatenus admittantur, quodque excommunicati laici, et publice denunciati, in civili foro minime repellantur. Item praefati domini temporales, consules et rectores per saecularem potestatem, res et bona clericorum occupant et arrestant, oblationes fidelium diminuunt et restringunt, exactiones et tallias indebite de bonis Ecclesiae et reddi-

tibus exigunt et extorquent: possessiones Ecclesiae, et personarum earum devastant incendiis et rapinis. Contractus inter clericos et laicos factos legitimos ad libros civitatum, villarum et locorum recusant inscribere et sigillare; donata et legata ad fabricas et Ecclesiarum structuras, contra praelatorum voluntatem et aliorum quorum interest, praesumunt usurpare contra iustitiam, in fraudem et odium clericorum, de rebus et bonis etiam clericorum, quas non causa negotiationis, sed pro usibus propriis per terras ducunt seu duci faciunt, teloneum exigunt et recipere non verentur. Et confugientes ad Ecclesias et coemeteria inde extrahere contra sanctiones imperiales praesumunt.

§ 2. Quae omnia et quaelibet ab inde secuta, cum per sacras et civiles et canonicas sanctiones expresse reprobata sint et in fraudem ecclesiasticae libertatis de facto praesumpta, de principum, ducum, comitum, baronum, fideliumque nostrorum consilio et certa scientia, auctoritate imperiali cassamus, irritamus et annullamus, cassaque et irrita, et nullius esse momenti penitus declaramus et expresse pronunciamus. Praecipientes sub indignatione imperialis banni universis et singulis dictarum Magdeburgensis, Maguntinensis et Coloniensis provinciarum et locorum vicinorum principibus et dominis temporalibus, consulibus et potestatibus et in officiis publicis constitutis, quatenus mox visis et intellectis praesentibus, dicta ipsorum statuta et ordinationes sicut in praedictum ecclesiasticae libertatis edita sunt, omnino revocent et luce tollant.

Quodque secundum ea non iudicent amplius, nec sententias dicent, aut extra iudicium quomodolibet pro se et contra ecclesiasticam libertatem potiantur. Item pronunciamus et declaramus imperiali auctoritate, quod quicumque laicus cuiuscumque status vel conditionis existat ausu sacrilego, et propriae temeritatis audacia sacerdotem vel clericum saecu-

Irritat.

Et iuxta ea iudicare lites prohibet.

Statutque poe-
nas contra ec-
clesiasticos mo-
lestos.

larem vel religiosum diffidaverit vel captivaverit, proscrisperit, spoliaverit, occiderit, mutilaverit aut in carcere detinuerit, aut huiusmodi maleficia perpetrantes scienter receptaverit, vel favorem in his eis praestiterit, praeter poenas a sacris imperialibus et canonicis sanctionibus eis inflictas, sint ipso facto infames et omni honore privati, nec ad placita vel concilia nobilium admitti quovis modo possint.

Hanc consti-
tutionem pu-
blicari mon-
dat.

§ 3. Volumus etiam, hortamur et requirimus ipsos praelatos ecclesiasticos, ut hanc nostram legem et constitutionem in synodis et Ecclesiis publicari procurent, et requisiti poenarum et sententiarum executiones denuncient, ne in praemissis excedentes per simulatam ignorantiam suas malitias valeant excusare.

Clausulae

§ 4. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostrae cassationis et immutationis seu pronouncementis, denunciationis et declarationis paginam ausu temerario infringere, etc.

Data Tangerumdem, anno Domini millesimo trecentesimo septuagesimo septimo, indictione quintadecima. Quinto kal. iulii, regnorum nostrorum anno trigesimo, imperii vero 23.

VII.

Canonizatio B. Brigittae, de regno Sveciae, cum festivitatis institutione pro die 23 mensis iulii, indulgentiarumque elargitione pro visitantibus eius sepulchrum.

SUMMARIUM

Proemium. — Redemptionis beneficium. — 1. Data B. Petro universalis Ecclesiae cura. — 2. Diversa dona caelestia fidelibus data. — 3. Diffusum per orbem ab Apostolis Evangelium. — 4. Confirmata a martyribus proprio sanguine fides. — 5. Illustrata veritas a doctoribus. — 6. Praeposita virtutum exempla a confessoribus. — 7. Repressi poenitentis ab anachoretis animi affectus. — 8. A virginibus servatus puri-

tatis candor. — 9. A viduis, aliisque magnificatus bonis operibus Deus. — 10. Inter has B. Brigitta. — 11. Ex Sveciae regum stirpe. — 12. Mater praegnans a naufragio liberata. — 13. Eius sanctitas praenunciata. — 14. Infans erudite loquitur. — 15. Puella orationibus vacat. — 16. Nubet. — 17. In coniugali statu bonis vacat operibus. — 18. In partu periclitans B. Virginis praesidium experitur; — 19. Hinc servat continentiam. — 20. Cum marito B. Iacobi Compostellan. limina visitat. — 21. De vita monastica cogitat. — 22. In Terram Sanctam peregre proficiscitur. — 23. Ciliciis carnem domat. — 24. Ieiuniis, aliisque corporis macerationibus incumbit. — 25. Romae Ecclesias quotidie visitat. — 26. Humilitatem apprime colit. — 27. Suis obediens praelatis. — 28. Sedula in quotidianis confessionibus. — 29. Praedicationibus intenta. — 30. Singulis dominicis, etc. Eucharistiam sumit. — 31. Liberalis erga pauperes. — 32. Eis inservit discumbentibus. — 33. Benigna in infirmos et misericors. — 34. Monasterium monialium, et domum fratrum S. Salvatoris construit. — 35. Fortis in adversis, et patiens. — 36. Iustitiae amans. — 37. Rerum inanium contemptrix. — 38. Prudens. — 39. Revelationum scribit volumen. — 40. Mortem suam praenunciat. — 41. Romae pie moritur. — 42. Maxima populi frequentia eius tumulationem differt. — 43. Mulierem ab accubitu mali spiritus liberat. — 44. Frustulum ossis B. Thomae ap. mire recipit. — 45. In extasim rapitur. — 46. Tumidum mulieris guttur attenuatum. — 47. Monialis infirma valetudini restituta. — 48. Mortuus natus vitae restitutus. — 49, 50. Miracula alia perpetrata. — 51. Sa. viduarum cathalogo adscribitur. — 52. Eius celebranda festivitas. — 53. Eius sepulchrum visitantibus propositae indulgentiae. — 54. De publicatione huiusce constitutionis.

Bonifacius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus patriarchis, archiepiscopis, episcopis ac dilectis filiis electis, et patriarchalium, metropolitanarum et cathedralium Ecclesiarum capitulis, ubilibet constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Ab origine mundi, post primi parentis lapsus, cum eam ob rem universum

Proemium

Redemptionis
beneficium.

genus humanum aeternae morti teneretur obnoxium, cunctipotens et misericors Deus ex alto prospiciens, ne in totum perderet hominem quem creaverat, sed suae divinitatis faceret esse participem, cum primos ex spiramine Sancti Spiritus afflatos prophetas, adventus Filii sui in carnem, sub typicis enigmatibus, ac divinis revelationibus nuncios praemisisset, eundem unicum Filium suum ante saecula genitum, adveniente plenitudine temporis, in uterum praelectae Virginis matris, quae imperscrutabili Sancti Spiritus obumbratione, Angelo nunciante, concepit, de proprio sinu transmisit, Qui ex eadem Virgine natus et progressus in tempus, coepit facere et docere, omnibusque monstrare, qualiter sacri baptismatis fonte renatis de aeterna morte via pateret ad vitam, et coadunatis discipulis, ne quis fidelis huius transitoriae et fugitivae vitae molestias vel taedia, seu temporalis acerbae necis poenas, pro aeternae adeptione vitae, perhorreret, sese hostiam immaculatam, consummato debito cursu, in ara Crucis morte cruenta obtulit Deo Patri, et militantem Ecclesiam fuso pretioso Sanguine fundavit, consecravit et aeternaliter stabilivit.

Data B. Petro
universalis Ec-
clesiae cura.

§ 1. Tandem vero de mundo transitorius ad Patrem, Principi apostolorum caelesti clavigero, in suam suorumque successorum Summorum Pontificum personas, collatis clavibus, ligandi videlicet et solvendi tradita potestate, supremum Pontificium specialem curam sui gregis et regimen universale commisit, pollicitus nihilominus Ecclesiam in aeternum se non deserturum eandem.

Diversa dona
caelestia fide-
libus data.

§ 2. Ad cuius uberem utilitatem divisiones gratiarum per Spiritum Sanctum tribuit suis fidelibus. Nam, secundum Apostolum, unicuique datur manifestatio Spiritus ad utilitatem. Alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiae. Alii sermo scientiae, secundum eundem Spiritum. Alii fides, in eodem Spiritu. Alii gratia sanctorum, in uno Spiritu. Alii ope-

ratio virtutum. Alii prophetia. Alii discretio spirituum. Alii genera linguarum. Alii interpretatio sermonum. Haec autem omnia operatur unus atque idem Spiritus dividens singulis prout vult. Quamque militantem Ecclesiam Pater luminum sustulit in eodem Spiritu Sancto structura admirabili preciosorum lapidum, mira varietate decoram, ipso summo angulari lapide Christo Iesu, quos elegit ante mundi constitutionem, conformes fieri imaginis eiusdem Filii sui, ut sit Ipse primogenitus in multis fratribus, in quo eos gratificavit, donans charismata meliora, qui suo exemplo viam ostenderent excellentiorem.

Diffusum per
orbem ab Apo-
stolis, Evange-
lium.

§ 3. Hinc igitur Apostoli sancti prodire per universum orbem, genus humanum, quod sub peccati iugo tenebatur, ad vitam et salutem excitantes, et cum firmissima constantia praedicantes verbum Dei, ut in omnem terram exiret sonus eorum et in fines orbis terrae verba eorum.

§ 4. Splendidi quoque martyres fidei loriam induiti et inconcussae stabilitatis balteo succinti, laverunt stolas suas in Sanguine innocentis Agni, et imitati candidato exercitu Christum Iesum, ad structuram supernae Hierusalem, hoc est triumphantis Ecclesiae, cum gloriosa victoria palmas gestantes in manibus, sese vivos lapides addiderunt, exemplum venerabile et aeternam dignamque memoriam militanti Ecclesiae relinquentes.

Confirmata a
martyribus pro-
prio sanguine
fides.

§ 5. Progressi sunt et doctores lucidissimi, qui pseudochristianis, falsisque prophetis, superstitiosas et varias opiniones in vera fide catholica adducere, ipsamque fidem subvertere satagentibus, se opposcentes, talium confutatis erroribus, miro eloquio, solidis ac rectis sententiis, operante Sancto Spiritu, ipsam fidem et militantem Ecclesiam illustrarunt, quibus eadem Ecclesia communita progreditur, quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.

Illustrata ve-
ritas a doctori-
bus.

§ 6. Sequuntur et limpidi confessores ornatu gemmis et virtutibus coruscantes,

Praeposita vir-
tutum exempla
a confessoribus.

Domino rationem de talentis creditis re-
poscenti, cum se assidua et vigili sancta-
rum operationum exercuerunt mercatura,
utpote fideles et boni servi, multiplicatum
de suis laboribus fructum auferunt, ac
donum reponunt in arcam.

Repressi po-
nitentia ab
anachoretis an-
mi auctus.

§ 7. Etiam anachoretæ et solitudinis
acerrimi sectatores, blandientis et captiosi,
sed venenosi mundi vana spectacula fu-
gentes, ut securi ad patriam pervenirent,
latibula petierunt et antris abditi, parvo
et rudi victu, scaturientis aquæ et levi
potu, carnem propriam macerantes et
sathanæ stimulos reprimentes, palastro,
vel tegmine hirci amictu, ut plurimum
nudis pedibus, et squallida humo aut
stramineo cubile fessa membra somno
foventes, in sacra contemplatione et su-
pernae Maiestatis laude vacantes, demum
ex hac lacrymarum valle et miseriarum
acervo ad Dei præsentiam evocati, im-
marcescibilibus deliciis potiuntur.

A virginibus
secretus part-
talis candor.

§ 8. Adsunt et virgines nitidæ, mundo
corpore et corde sincero, mentem sanctam
spontaneam et oleum secum suis deferen-
tes in vasis, venienti sponso obviam ex-
eunt, eique desponsantes, qui est præ-
filius hominum speciosus.

A vidua, ali-
que magnifica
lus bonis ope-
ribus Deus.

§ 9. Devotæ autem et continentis
viduæ et aliæ sexus utriusque personæ,
piis sanctisque operibus semper intentæ,
et se ante Dei tribunal cum plenis ma-
nipulis repræsentant, et cum sanctis an-
gelis canunt gloriam in altissimis Deo, et
in terra pacem bonæ voluntatis homi-
nibus deprecantur. Hæc omnia profecto
ille idem Spiritus, de quo supra, operatur
ministerio multiformiter admirando. Et
secundum sanctam promissionem Christus
Iesus hanc vineam suam militantem Ec-
clesiam, post eius admirabilem Ascensio-
nem, talibus cultoribus et cultricibus
usque in diem hodiernum visitavit, fovit,
defensavit, firmavit, iuvit et auxit, et
per sui gratiam sic in futurum faciet
temporibus successivis.

§ 10. Novissimis vero diebus, ut etiam
ab aquilone aliqui boni esset, ille caele-

stis Agricola eandem vineam suo de more
visitans, mulierem fortem procul et de
ultimis finibus suum secum præcium de-
ferentem ad huiusmodi vineæ culturam
addoxit, beatam scilicet viduam Brigittam,
quam vulgares Brigidam appellant, tam
sacro superius descripto coetui merito
sociandam, seu verius sociatam. Cuius,
propter quod præsentem operam nobis
damus, ut originem, vitam, mores et me-
rita, necnon miracula, quæ in præmium
sanctitatis eius benedictus Deus mundo
monstrare dignatus est, ne de tam celebri
muliere aetas præsens immane ignara,
et surda posteritas factam ingrati-
am accusare vel prætendere possit, summo-
tenus percurramus de multis pauca ad-
modum ea, quæ non prætereunda silentio
excerpsimus, vestraeque charitati harum
seriè volumus intimari.

Inter has B.
Brigitta.

§ 11. Hæc nempe mulier gloriosa ex
patre Birghero et matre Sighride coni-
ugibus de nobilissima regni stirpe catholi-
corum Sveciæ regum procedentibus, nec
minus fide orthodoxa et animi constantia,
ac virtutibus, quam nobilitate claris duxit
originem.

Ex Sveciæ re-
gum stirpe.

§ 12. Quæ quidem mater dum eam
gestaret in utero, maris in quodam sinu
passa naufragium, cum multos promiscui
sexus in eodem naufragio procella absor-
bisset, sana pervenit in littus, et nocte
sequenti in visione adstitit sibi persona
admirando vestitu refulgens, et ne Viduæ
tam venerandæ sine prænuntio foret ad-
ventus, dixit: Salvata es propter bonum,
quod habes in utero. Ideo nutri illud cum
charitate Dei, quia tibi a Deo datum est.

Mater prægnans
a naufragio li-
berata.

§ 13. Cumque puella Brigitta de ge-
nitricis alvo in mundum recensiter fuisset
educta, sacerdos parochialis in Ecclesia
propinqua approbatæ vitæ et ætatis
perfectæ, dum nocte orationi vacaret, nu-
bem lucidam et in medio nubis virginem
sedentem vidit, libram habentem in manu,
sibi que dicentem: Nata est Birghero quæ-

Eius sanctitas
prænuntiata.

dam, filia, cuius vox per mundum admi-
rabilis audietur.

Infans erudite
loquitur.

§ 14. Nata ergo puella, usque ad finem
triennii quasi elinguis, visa est, sed mox
contra naturalem decursum, non balbu-
tiendo infantium more fari, gestientiumque
audierunt, sed completa et formata verba
de auditis per eam loquebatur et visis.

Puella oratio-
nibus variat

§ 15. Procedens vero, in annis, puer-
ritiam mira devotione transegit, oratio-
nibus videlicet ac ieiuniis, et aliis num-
quam, a bonis operibus quiesca.

Nubet

§ 16. Tandem licet in statu virginat
servire Domino totis desideriis affectaret,
tamen per parentes compulsam quondam
Vulsoni de Ulphasum principi Nericiæ,
nobilissimo quippe et christianissimo iu-
veni, in matrimonium desponsatur.

In conjugali
statu bonis va-
cat operibus.

§ 17. Et cum insinuat conyugare, de-
berent, quamquam idonei essent ad viriles
amplexus, maritus videlicet in decimo
octavo et sponsa in tertio decimo anno
constituti, communi tamen voluntate Tho-
biam iuniorem et Saram, Raguelis imitati,
annum continuum et ultra, a concubitu
abstinerunt, Deum humiliter deprecantes,
ut si coniungi foret expediens, in com-
mixtione non peccarent, et Deus illis talem
prolem concederet, quæ ad servitium
eius esset. Simul postea convenerunt in
timore ac tremore, non libidini, sed po-
steritati vacantes. Cum interim devota
mulier nec ieiunia, nec orationes, nec
alia pia, et solita opera præteriret.

In partu peri-
clitans B. Vir-
ginis præsi-
dium experitur.

§ 18. Et cum semper B. Virgini præ-
cipue devota foret, ac tempore procedente,
pene partu periclitaretur, et obstetrices
ac mulieres adstantes de vita illius despe-
rarent, visa est quaedam imperiosa, sed
iacognita mulier, albis sexiceis, induta
vestibus intrare cubile, et assistere strato,
et singula iacentis membra pertractare,
mox cum talis mulier disparuisset, eadem
puerpera sine dolore partu integro, exo-
nerata remansit.

Hinc servat
continentiam.

§ 19. Et cum etiam dicti iugales adhuc
iuvenes et recentes, maritus felicitis uxoris
sanctis monitionibus persuasus, cor enim

virii spoliis non indigens, conisum in ea,
reddidit ei bonum, et non malum omnibus
diebus vitæ suæ, ipsaque mulier iudice-
runt sibi sponte invicem, et perpetuam
continentiam servaverunt.

Cum marito B.
Iacobi Compos-
tellan. limina
visitat.

§ 20. Et nihilominus coniuges devoti
in Dei timore et amore proximi semper
ferventiores, limina B. Iacobi Apostoli in
Compostella communi voto peregre visi-
tarunt.

De vita muna-
stira cogitat.

§ 21. Et ad propria reversi, cum de-
liberassent, ut liberius devotioni vacare
possent, pro sexus diversitate diversa in-
gredi monasteria, dictus princeps in tali
deliberatione quievit in Domino.

In Terram San-
ctam peregre
proficiscitur.

§ 22. Sancta autem Vidua, quæ ab
inevntis ætatis principio Deo dicata fue-
rat, ut ieiuniis et orationibus ipdesse
vacaret, soluto coniugio et sui iuris ef-
fecta, quasi navis institoris de longe por-
tans panem suum, a Spiritu Sancto præ-
monita, egrediens de terra et cognatione
sua, ad aliam Urbem ac Hierosolymam
deinde perrexit, et loca singula, in qui-
bus Dominus noster Iesus Christus an-
nunciatus, natus, educatus, baptizatus,
conversatus, mirabilia operatus, illusus,
crucifixus et sepultus fuit, et ad coelos
ascendit, insigni devotione et venerabunda
conspexit. Ad Urbem quoque regressa,
cum antea sive in Gallis, sive in Hispa-
nia, sive in Italia, sive in aliis cismarinis
aut ultramarinis partibus sanctorum ac
sanctarum corpora, seu memorandæ re-
liquiæ quiescerent, pauca admodum abs-
que personali visitatione dictæ sanctæ
Viduæ fuissent prætermissa, in eadem
Urbe reliquum vitæ peregit.

Cilicis carnem
domat

§ 23. Sed post mariti mortem, ob re-
verentiam Sanctæ Trinitatis, ad nudam
carnem quamdam chordam de canapo
cum plerisque nodis detulit stricte liga-
tam, et similiter circa singulas tybias
subtus genua singulas chordas similiter
connodatas, etiam tempore infirmitatis,
nec pannis lineis, præterquam in capite,
usa veste hispida circa carnem, superius

vero non secundum personae conditionem, sed multum humiles et abiectas.

Ieiunia, alio-
que corporis
macerationibus
incumbit.

§ 24. Et non solum eas, quas sancta mater iubet Ecclesia, vigiliis seu ieiunia observabat, sed alia multa superaddebat, ut etiam ultra Ecclesiae mandatum quater in hebdomada ieiunaret et similiter quater in hebdomada, coniuge nondum vita functo, et post obitum eius continue usque ad paucos annos ante suum felicem transitum, solitis pannis induta, super tapeto, absque paleis, culcitra vel similibus, ad terram vel pavementum posito corpus ab orationibus, abstinentiis ac divino labore fessum, tenui et brevi somno recreabat. Singulis sextis feriis ob memoriam sacratissimae Passionis Domini nostri Iesu Christi, pane dumtaxat et aqua contenta, ieiunium non omisit, cum etiam multos alios dies, ob diversorum sanctorum reverentiam simili abstinentia pertransiret, et sive ieiunio abstineret, sive aliter discumberet, cum sobriissima foret, de mensa surgebat non saturata, sed refecta: eisdem quoque sextis feriis de candelis cereis accensis, stillas candentes et ignitas eliquabat super nudam carnem, ita ut adustae cicatrices continuae remanerent, et gentianam amarissimam herbam seu radicem eius retinebat in ore.

Romae eccle-
sias quotidie vi-
sitat

§ 25. Romae insuper degens non rigorem frigoris, non aestivos calores, non impedimenta vitae lautosae, non pluviarum aut nivium seu grandinum asperitates curans, stationes per Ecclesiam ordinatas, variasque alias sanctas Ecclesias, licet eques pro suis facultatibus ire potuisset, tamen supra extenuati corporis vires enitens, peditans visitavit quaecumque die. Tot namque longis genuflexionibus usa fuit, ut genua eius rigerent in duritiam, ut ita dixerimus, camelorum.

Humilitatem
apprime colit

§ 26. Admirabilis et spectatae humilitatis exstitit, ita ut nonnumquam cum pauperibus peregrinis incognita simul sedens, apud monasterium Sancti Laurentii in Palisperna de Urbe, Ordinis Sanctae

Clarae, eleemosynam reciperet et oscularetur cum gratiarum actione, et frequenter propriis manibus et ob Dei reverentiam reparabat pauperum vestimenta.

§ 27. Tenacem obedientiam praelatis et suis superioribus et confessoribus observabat, adeo quod absque saltem confessoris licentia, pene oculos attollere non praesumeret.

§ 28. Et superstite marito cum singulis sextis feriis confessa fuisset, post eius transitum, veram confessionem semel saltem in die cum magna contritione studuit iterare, tam amare levia, sicut alti gravissima, deplorans, et nihil de suis verbis, moribus, cogitationibus et actibus praeteriens indiscussum.

§ 29. Verbi Dei praedicationibus, quas viri probati facerent, assidua aderat et intenta.

§ 30. Singulis quoque diebus dominicis et solemnibus, cum devotione et lacrymis sumpsit venerabile Christi Corporis Sacramentum.

§ 31. Considerans semitas domus suae, ne panes comederet ociosa, manus suas aperuit inopibus, et palmas suas extendit ad pauperes, inexhaustae enim charitatis officia erga egentes, infirmas et abiectas personas ob Dei reverentiam exercuit indefesse.

§ 32. Nam cum etiam adhuc maritus superesset, die qualibet duodecim pauperes consuevit propria in domo cibare, illis inserviens et necessaria ministrans; et quintis feriis memor Coenae Domini propriis manibus lavit pedes eorum.

§ 33. De propria quoque facultate reparavit in partibus suae originis multa hospitalia desolata, et pauperes et infirmos ibi degentes pia, benigna, misericors et sedula ministratrix cum summa pietate visitavit. Ulcera eorum absque horrore vel fastidio attraxit, lavit, circumligavit et fovit.

§ 34. In loco etiam de Watzsteno Lyncopensis dioecesis de suis facultatibus unum venerabile monasterium canonicum

Suis obediens
praelatis

Sedula in
quidam confis-
sionibus.

Praedicationi-
bus intenta

Singulis domini-
cis, etc. Eucha-
ristiam sumit.

Liberalis erga
pauperes.

Eis inservit
discumbentibus

Benigna in in-
firmos et miseri-
coris.

Monasterium
monialium, et
domum fratrum
S. Salvatoris
construit

construi fecit pro sexaginta monialibus sub clausura viventibus, et vigintiquinque fratribus Ordinis S. Augustini, S. Salvatoris nuncupati, qui, tam moniales quam fratres, certas constitutiones per ipsam beatam Viduam editas, et postea per Sedem Apostolicam approbatas observare tenentur, sufficienti dote nihilominus assignata.

Fortis in ad-
versis, et pa-
tens.

§ 35. Admirabilis patientia viguit in ea, ut infirmitates proprii corporis, iniurias illatas, mariti et Caroli filii mortem et adversa reliqua toleraret patientissime, sine murmure, sine querela, semper in cunctis cum humilitate summissima Dominum benedicens.

Iustitiam amans.

§ 36. In fide semper constantior; praestantior spe, vera charitate ardentior; iustitiam summe dilexit et aequitatem.

Rerum inanium
contemptrix.

§ 37. Stimulos carnis et varias illecebras, pravitatem et arrogantiam, pompam et inanem gloriam magnanima curiositate contempsit.

Prudens.

§ 38. De singulari continentia et modestia sua satis est superius recitatum. Sed quis inveniretur illa prudentior, cum optima discretionem ab aetate primaeva, usque ad horam ultimam, quantum sinebat humana fragilitas, cuncta secernens, non dixit bonum malum, neque malum bonum; nec posuit lucem tenebras, nec tenebras ipsam lucem.

Revelationum
scribit volumi-
men.

§ 39. Quibus quidem sanctis et absque intermissione continuatis operibus, haec generosa Vidua per gratiam Sancti Spiritus promeruit, multis eorum cogitationes et affectiones intimas et gesta secretissima propalare, et visiones ac revelationes varias videre et audire, ac spiritu prophético multa praedicere, quorum nonnulla effectu completa fuere, prout haec et alia in eius revelationum volumine plenissime describuntur.

Mortem suam
praenunciavit

§ 40. Quinta vero praecedente die pronuntiavit suae vitae finem adesse.

§ 41. Et cum fuisset annum septuagesimum supergressa, adveniente iam

termino praenunciatio, vocata familia, quae fieri oporteret edixit, ac demum Birghero filio et Catherina filia tunc superstitibus accersitis et de multis communitis, ut super omnia in Dei timore et amore proximi, ac sanctis perseverarent operibus, ultima confessione debite facta, sumpto Viatico, et extrema Unctione delibuta, cum usque ad flatus emissionem sua memoria integra perdorasset, dum missa coram se celebraretur, post adortum Corpus Christi, oculis elevatis ad coelum, dicens: In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum, vocanti benemeritam animam reddidit Creatori.

Romae pie mo-
ritur.

§ 42. Extemplo de transitu huius Viduae venerandae magna fit fama per Urbem, concurrunt frequens populus cum summa devotione ac reverentia sacrum videre corpus, Deum unanimiter glorificans et collaudans, ad monasterium S. Laurentii supradictum, ubi se indicarat, funus in longe maiori populi frequentia defertur, et prae nimia multitudine usque ad biduum apte non potuit sepeliri, quod tamen cum eximia Dei laude fuit humatum.

Magna populi
frequentia eius
tumulationem dif-
fert.

§ 43. Dum autem celebris haec Vidua Neapoli degeret, Nolanensis quaedam mulier Pictiolella nomine, quae violentum mali spiritus in humanam se imaginem transformantis patiebatur accubitus, cui nec fortium vigiliae aut excubiae obistere potuerant, ad Viduam sanctam accessisset, eam super tali materia et expedienti remedio consultura, mox Vidua praecellens et secreta mulieris praevidens, quaesivit a muliere, an secum aliquid arte magica compilatum, vel quid tale deferret, cum illa respondisset quod non, egregia Vidua subiecit: Quare in capillis seu tricis tuis, et contrarium invenies. Confusa et recordata mulier, quod certum breve cum characteribus et incantamine propriis habebat in crinibus, suum fuit errorem sponte fassa. Insignis autem Vidua iniunxit et suavit illi, ut devote confiteretur et veraciter poeniteret et commu-

Mulierem ab
accubitu mali
spiritus liberat.

nicaret, ac etiam ieiunaret, quod et fecit, ac meritis et precibus memoratae Viduae nunquam similem accubitus passam fuit.

Frustulum ossis B. Andreae ap. mire recipit.

§ 44. Cum autem spectabilis haec Vidua de longa peregrinatione ad Ortonam Theatinae dioec. terram, in qua beatissimi Thomae apostoli reliquiarum pars magna servatur, vice secunda supervenisset (fuerat enim antea longa per visionem sibi revelatum, quod secunda vice sui adventus ad ipsam terram devotum eius desiderium impleteretur); et dum stans reliquias devotione solita visitaret, idem Apostolus devotae Viduae apparens, dixit: Dabitur tibi diu desideratum; et mox, nemine tangente vel alias impellente, de capsula reliquiarum quoddam frustulum unius ossis dicti Apostoli sua sponte Viduae expectantis prosiliit ad manus, quod illa cum gaudio ac devotione recipiens, summa veneratione servavit.

In exarim raptur.

§ 45. Fuit quoque haec admirabilis Vidua, dum orationi et contemplationi vacaret, per plerasque devotas personas elevata a terra, per hominis mensuram vel circiter, cum splendida et radiante facie saepe visa.

Tumidum mollioris guttur attenuatum.

§ 46. Funus nondum erat traditum sepulturae, cum mulier quaedam Agnes de Contessa nomine, in Urbe commorans, quae a nativitate guttur habebat grossissimum ac deforme, cum aliis venerandum currit ad funus, et cum propria zona manus sanctae iacentis Brigittae cum devotione tangi fecisset, zonam eandem simili devotione circumduxit ad collum et paulo post guttur detamuit, et ad conformitatem debitam divino miraculo fuit reductum.

Morbialis infirma valetudini restituta.

§ 47. Verum Francisca de Sabellis dicti monasterii S. Laurentii monialis, quae biennio debilitatem et adversam stomachi valetudinem passa, fere semper lecto decubuerat infirma, et honorandae Viduae familiaris fuerat, dum adhuc insepultum corpus intra claustrum servaretur, cum gravi labore de lecto surrexit, tam longam infirmitatem patiens et adiuta

pervenit ad feretrum et secum illic iacuit tota nocte, nec Deum desinit cum devotione et instantia deprecari, quod meritis et precibus Viduae, cuius corpus aderat, tam molesta tamque diutina valetudine in tantum saltem alleviaretur, quod cum reliquis monialibus, divinis officiis interesse, et per claustrum cum expediret adiuta per neminem ire posset, et mane sancto reperit se circa propriam sanitatem corporis efficacius remedium, quam deprecata fuerat, impetrasse.

Mortuus natus vitae restitutus.

§ 48. Verum ut Deus benedictus huius dilectae Viduae mundo magna merita demonstraret, contigit, ut Elsebisnara mulier dictae Lincopensis dioec. cum infantulum mortuum peperisset, summo dolore plena, ac tandem ad se reversa, Deum praeco humiliter exoraret, quod meritis Viduae tantopere celebrandae infantulus vitam susciperet, et amisso voto, quod cum infantulo, si ad vitam veniret, et imagine cerea sepulcrum Viduae sanctae visitaret, extemplo infantulus calefcere et palpitare coepit, vitamque plene suscepit. Mulier vero plena devotione atque gaudio votum implevit emissum.

Miracula alia perpetrata.

§ 49. Sed quid pluribus immoramur, cum Deus omnipotens huius almae Viduae meritis, surdis aures aperuerit; mutis linguae officium solverit, tremulis paraliticis soliditatem praebuerit, curvis erectionem, contractis et invalidis liberum beneficium gradiendi, caecis visum, mulieribus partu periclitantibus liberationem, morbis alias incurabilibus sanitatem, naufragos et aquis vehementibus laborantes perduxerit ad salutis portum? Et si ea, quae Deus benedictus Viduae saepedictae meritis, tam illa superstite, quam post eius resolutionem felicem, mirabilia praeter et super vires naturae fuit operatus, nec desinit operari, vellemus per singula recensere, nos aliis diversis implicatos, longa valde in tali re-
oitatione prolixitas detineret; possunt tamen fideles avidi talia gesta pernoscere,

librum, in quo fideliter annotantur, perquirere curiose.

§ 50. Vota autem apud monasterium in Vuatzsteno supradictum, ad quod venerabile corpus huius benedictae Viduae translatum fuit, persolata, et appositae imagines ac statuae magnum testimonium perhibent veritati.

Sa. viduarum cathalogo adscribitur.

§ 51. Et quoniam, per Sancti Spiritus operationem, haec Vidua pervigil, per excellentia merita, in Dei Patris gloria collocata, militantem propemodum illustrat Ecclesiam, nosque gustamus et videmus quia bona fuit et est negotiatio eius, et propterea in nocte supervenientis temporalis mortis eius, virtutum et meritorum lucerna non debet extinguere, est enim non sub modio, sed super candelabrum posita, et per Domini universam domum inextinguibile lumen affert, quin potius filii sanctae matris Ecclesiae surgant et beatissimam praedicent, eique dent de fructu manuum suarum, laudentque eam in portis matris Ecclesiae opera eius. Nos qui, pro iniuncto ministerii pastoralis officio, sumus sapientibus et insipientibus debitores per ea quae tam de felicis recordationis Gregorii XI et Urbani VI Rom. Pontificum, praedecessorum nostrorum, quam mandato nostro super his habita sunt, de veritate praemissorum per testes idoneos et alias probationes legitimas certius informati, eisque veris compertis, et pro parte carissimae filiae in Christo filiae nostrae Margaritae reginae Sveciae illustris ac praelatorum et procerum regni sui, necnon dilectorum filiorum, populi officialium almae Urbis ac dilectarum in Christo filiarum S. Laurentii et de Vuatzsteno monasteriorum praedictorum abbatissarum conventuum, saepius et cum instantia requisiti, in nomine Domini, ut iam tandem Viduam eius celeberrimam benedictas benedicamus, et super ea effloreat sanctificatio nostra, ad honorem Dei omnipotentis, Patris et Filii et Spiritus Sancti, et ad exaltationem orthodoxae fidei et christianae religionis augmentum,

necnon ad sedationem schismatis, ac fidei et Ecclesiae unionem, auctoritate ipsius Dei omnipotentis, Patris et Filii et Spiritus Sancti, ac beatorum apostolorum Petri supradicti et Pauli, atque nostra, de fratrum nostrorum consilio et assensu omnium praelatorum in Romana Curia consistentium, decernimus, declaramus, definimus, pronunciamus bonae memoriae beatam Brigittam, alias Brigidam, supra saepius nominatam, sanctam esse et tamquam sanctam ab universali Ecclesia venerari ac sanctorum cathalogo adscribi debere, et ipsam nunc adscribimus de praesenti.

Etiam celebranda festivitas.

§ 52. Statuentes ut ab universali Ecclesia, anno quolibet, in die qua illam, post devictum triumphatumque mundum, in perpetuas aeternitates praesens vita parturit, videlicet decimo kalendas augusti, festum ipsius et officium, sicut pro una sancta non virgine nec martyre, devote et solemniter celebretur.

Etiam sepulchrum visitantibus propositum indulgentiae.

§ 53. Et ut ad venerabile sepulchrum ipsius ardentius et affluentius Christi fidelium confluat multitudo, et eiusdem Sanctae celebrius colatur festivitas, et eius nomen crebrius recolatur, auctoritate praedicta, omnibus vere poenitentibus et confessis, qui sepulchrum eius huiusmodi apud ipsum monasterium in Vuatzsteno, in eiusdem festi, necnon quinto kalendas iunii, quo videlicet die huiusmodi corpus venerandum apud ipsum monasterium translatum fuit, et sub ad praesens occurrentibus diebus devote visitaverint annuatim, singulis videlicet eorumdem dierum diebus, quibus dictum sepulchrum visitaverint, ut praefertur, septem annos et totidem quadragenas de iniunctis eis poenitentibus misericorditer relaxamus.

De publicatione huius constitutionis.

§ 54. Quocirca universitatem vestram monemus, requirimus et hortamur attente, vobis nihilominus, in virtute sanctae obedientiae et ad aeternorum praemiorum augmentum, districtius iniungentes: quatenus praesentes nostras litteras cleris et

populis vestris auctoritate nostra, solemniter publicantes, huiusmodi venerabilis Sanctae festum cum solemnitate debita celebretis et faciatis etiam celebrari; omnipotentem Deum, a quo sancta desideria recta consilia et iusta sunt opera, totis cordis affectibus humiliter deprecantes ut eiusdem Sanctae precibus et meritis exoratus, det servis suis illam, quam mundus dare non potest, pacem, ut et corda nostra mandatis suis dedita, et hostium sublata formidine, tempora nostra sint sua protectione tranquilla, nobisque concedat ut, post peractum nostrae villicationis ministerium, una cum credito nobis grege, mereamur ad sempiterna gaudia pervenire.

Datum Romae apud S. Petrum, nonis octobris, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 7 octobris 1391, pont. anno 11.

VIII.

*Cavense coenobium
in episcopalem sedem erigitur (1).*

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Causae erectionis faciendae. — Cavense monasterium dioecesisana lege archiep. Salernitano non subiectum. — 2. Erectio (de qua in rubrica). — Capituli assignatio. — Dos novi episcopatus. — 3. De iure novi episcopi, etc. — De beneficiis a monasterio ipso Cavensi dependentibus. — 4. De episcopali aede. — Novae Ecclesiae antiqua confirmantur privilegia. — 5. Clausulae.

**Bonifacius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Prooemium. Salvatoris nostri Iesu Christi, qui benemeritum ad convivium dominicum in ultimis recumbentem iubet superius ascendere, ut sibi sit gloria, vices, quamquam insufficientibus meritis, gerentes in terris, exemplo unico inserta, ut de suprema

(1) Ex Ughell., Ital. Sac., tom. 1.

apostolica dignitate specula ad singulas orbis partes profundae considerationis aciem extendentes, si locum insignem minus decore tractatum et neglectum videamus, pro rei qualitate, superius elevemus, ut dignitatum insigniis fulciamus; ex hoc enim cum Dei gratia boni praesulis partes implemus, si nostro ministerio singulis locis, pro eorum qualitate, respondeant tituli dignitatum.

§ 1. Cum itaque, sicuti facti notorietas manifestat, terra Cavensis Salernitanae dioecesis, benedicente Domino, personarum numerositate et aliis divinis muneribus, ultra civitates quamplurimas partium illarum, sit foecunda, satisque amplum habeat territorium, quod territorium monasterii Sanctae Trinitatis Cavensis ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis et Ordinis sancti Benedicti eiusdem dioecesis nuncupati, in qua castrum S. Adiutoris consistit, et personae sexus utriusque degunt in multitudine numerosa, abbas quoque pro tempore existens, et dilecti filii conventus dicti monasterii, in huiusmodi terra ac territorio et personis degentibus ac rebus existentibus in eisdem, quantum ad spirituale forum pertinet, ordinariam iurisdictionem coniunctim vel divisim exercent, et ad exercitium saecularis iurisdictionis ad ipsum monasterium pleno iure pertinentis deputare officiales idoneos, adeo quod, licet monasterium, terra et territorium huiusmodi sint de dioecesi Salernitana, et infra illud tantum abbas, conventus, personae, monasterium, terra ac territorium praefato archiepiscopo pro tempore existenti et dilectis filiis capitulo et Ecclesiae Salernitanae dioecesisano vel alio quocumque iure, praeterquam ad certum parvum annuum censum, in nullo tenentur astricti, et accedat quod ipsum monasterium, gratia Domini favente, etiam ultra multas cathedrales Ecclesias partium illarum opulentum et multipliciter ornatum existit: proventus etiam, bona et iura dicti monasterii ad abbatem et conventum praef-

Causae erectionis faciendae.

fatos communiter et indistincte pertinere noscuntur, quae solus abbas administrare consuevit. Si ergo eadem terra in civitatem, et Ecclesia dicti monasterii in cathedralem Ecclesiam erigantur, opus merito censeri poterit laude dignum et singulariter commendandum, et incolis terrae et monasterii praefatorum in eo maxime accommodum et iucundum, qui perpetuum habebunt episcopum et pro sacramentali Confirmatione et suscipiendis Ordinibus necnon Chrismate et Oleo sancto recipiendo et aliis necessariis, quae ad pontificale ministerium pertinent, procurandis, adire alios antistites non cogentur.

Erectio de qua in rubrica.

§ 2. Nos igitur, praemissa attenta meditatione pensantes, et opus erectionis huiusmodi ad effectum deducere cupientes, et quibusdam aliis rationabilibus suadentibus causis ad id nostrum inducentibus animum, ex certa nostra scientia, de fratrum nostrorum consilio et apostolica plenitudine potestatis, ad eiusdem Sanctae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti laudem et gloriam, et exaltationem Ecclesiae sanctae suae, divini cultus augmentum fideliumque salutem, terram in civitatem erigimus, et civitatis titulo et insigniis decoramus, eamque in memoriam indelebilem eorum, quae circa id hac in parte geruntur, civitatem Cavensem perpetuis temporibus volumus nuncupari, et insuper eandem ipsius monasterii, ad praesens abbatis regimine destituti, Ecclesiam in Ecclesia cathedrali similiter erigimus, et constituimus, de consilio et potestate praefatis, sponsum idoneum cum episcopalis officii plenitudine per apostolicae diligentiae ministerium habiturum, qui sponsus ipse praesit atque prosit, statuentes et de ipsius consilio et potestate decernentes ut in huiusmodi Ecclesia in cathedralem erecta sit unus prior dicti Ordinis, qui maiorem, post pontificalem dignitatem, in huiusmodi nova cathedrali obtineat, et eisdem hactenus conventui nunc capitulo effectis praesideat, et divinum cultum in Ecclesia

diligenter peragi et regularem observantiam per monachos et ministros ipsius novae cathedralis sollicita cura faciat observari, et animarum cura, si qua illi imminet, absque negligentia et cum diligenti studio exerceri, et leves ac minores excessus ad episcopi Cavensis pro tempore existentis referantur examen, sitque unus decanus, qui, post priorem, secundam habeat dignitatem, et, priore absente vel prioratu vacante, prioris in omnibus vices gerat, et tam prior quam decanus huiusmodi de praedictis proventus, bonis et iuribus, pro dignitatum decentia, congruas percipiant portiones nostro moderamine nihilominus declarandas, et tam ipsa quam vicibus successivis, quotiescumque prioratum vel decanatum vacare contigerit, prior et decanus, salvis reservationibus apostolicis, per electionem capituli et confirmationem episcopi praefatorum assumantur. Per hoc autem alias dignitates et administrationes seu alios personatus aut alia officia, si qua forsitan sub aliis vocabulis ibidem hactenus fuerunt, alias non intendimus remove, sed, praeter priorem claustralem, qui de caetero, secundum praemissa, necessarius non est, in suo esse remaneant sicut prius; proventus autem, bona et iura eiusdem noviter erectae Ecclesiae praefatae inter episcopum et capitulum praefatos, Deo auctore, cum debito moderamine distingui et ab invicem separari, ac etiam numerum monachorum inibi capitulum facientium, pro iuribus facultatum, proventus, bonorum et iurium huiusmodi, quae in ipsa distinctione et separatione dictis capitulo remanebunt, statim faciemus perpetuis temporibus observanda, sed proventus, bona et iura, quae ad episcopalem mensam et episcopum, quae vero in distinctione et separatione praedictis ad capitularem mensam fuerint deputata, ad priorem, decanum et capitulum praefatos et eorum administratorem, aliter servata iuris forma, debeant libere pertinere.

Capituli assignatio.

Dos novi episcopatus.

Bonifacius episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Ad ea ex iniuncto nobis apostolatus officio libenter intendimus, quae civitatum ac terrarum nobis et Romanae Ecclesiae subiectarum immediate utilitatem respiciunt, et ut ea, quae ad ipsarum prosperitatem et statum bonum utiliter dirigendum sunt salubriter ordinata, illibata consistent, libenter adiicimus apostolici muniminis firmitatem.

A cardinali S. Sabinae datae Terracinen. leges et privilegia iuxta constitutionem Gregorii XI hac de re.

§ 1. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilectorum filiorum universitatis et singularium personarum civitatis Terracinen. nobis et Romanae Ecclesiae immediate subiectarum nostrae provinciae Maritimae petitio continebat, quod olim bo. me. Franciscus tit. S. Sabinae presbyter cardinalis, tunc in nonnullis terris Italiae, praefatae Ecclesiae immediate subiectis, in temporalibus vicarius generalis, universitati hominum et Communi dictae civitatis apostolica auctoritate, quaungebatur, vigore literarum fel. recordationis Gregorii Papae XI, praedecessoris nostri, ac de consilio rectoris dictarum provinciarum tunc temporis existentis voluit, statuit et ordinavit, ut privilegium et indultum constitutiones, statuta et ordinationes provinciarum praedictarum per fel. rec. Bonifacium PP. VIII praedecessorem nostrum edita continens in civitate, territorio, districtu Terracinen. praedictae vigeret, eoque ipsis uti liceret et in omnibus suis capitulis efficaciter observaretur.

Potestates et iudices in hac civitate voluit eligi.

§ 2. Statuit et etiam ordinavit de consilio et auctoritate praedictis, quod ab inde in antea quatuor potestates et duos iudices in civitate, territorio, districtu praefatis pro singulis sex mensibus vice qualibet valeret eligere, rectori ipsarum provinciarum praesentandos, et per eundem rectorem, unum potestatem et unum iudicem, quos ex praedictis praesentatis ipse rector duceret eligendos, et per syndicos eligendos per ipsos cum consilio alicuius iurisperiti tempore debito sin-

dicandos, quorum iudicandorum poenas Camerae dictae civitatis voluit applicari.

§ 3. Statuit insuper, concessit et ordinavit de consilio et auctoritate praedictis ut pro salubri et utili statu eorum in civitate, territorio, districtu praefatis statuta, quae contra statum et libertatem Romanae Ecclesiae, ac libertatem ecclesiasticam non existerent, edere valerent et obtinerent roboris firmitatem, quae per rectorem earundem provinciarum approbata forent.

§ 4. Voluit etiam, quod huiusmodi statuta, infra decem dies continuos post praesentationem eorum, per eundem rectorem confirmari deberent, et eis restitui absque solutione alicuius pecuniae: hoc addito quod ubicumque seu quotiescumque ex delicto aliquo de iure communi, poena corporalis, vel sanguinis deberet infligi, in statutis ipsis faciendis poena pecuniaria minime possit imponi: sed in eo casu constitutiones provinciales, ubi verae constitutiones provinciales deficerent, ius commune per eorum officiales voluit observari.

§ 5. Et nonnulla alia concessit et voluit, prout in literis praefati cardinalis suo pendente sigillo munitis, quas inspicere et examinari diligenter, quarumque tenores hic de verbo ad verbum inseri fecimus, dicitur plenius contineri.

§ 6. Quare pro parte universitatis et singularium personarum praedictarum nobis fuit humiliter supplicatum, ut statutis, ordinationibus, concessionibus, declarationibus et voluntatibus huiusmodi et aliis in dictis literis robor apostolicae confirmationis adiicere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur, huiusmodi supplicationibus inclinati, statuta, ordinationes, concessioniones, declarationes et voluntates praedicta, et alia omnia et singula in dictis literis contenta rata habentes et grata, illaque auctoritate apostolica ex certa scientia confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus. Per hoc autem nullum ius alias eis de novo

Prudentes ini-
bi fieri leges:

Poenas corpo-
rales in pe-
cuniarias non
commutandas
saxit.

Examinatis hu-
iusmodi literis.

In his contenta
firmat Bonifa-
cius.

acquiri volumus, sed antiquum tantummodo conservari.

Nulli ergo omnino hominum liceat etc.

Datum Romae apud S. Petrum secundo idus iunii, pontificatus nostri anno undecimo.

Dat. die 12 iunii 1400, pontif. anno xl.

XI.

Confirmatio statutorum et ordinationum provinciarum Campaniae et Maritimae per Bonifacium PP. VIII editorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Bonifacii PP. VIII literas in rubrica laudatas confirmat. — 2. Antiquum servando novum nulli ius hinc vult acquiri. — 3. Bonifacii literae. — Campaniae et Maritimae encomium. — De forma iudiciorum. — De appellationibus. — Pignora non danda ab appellantis. — De deposito compositionum. — De custodibus communitatum. — De custodia viarum. — De citationibus. — Appellantes non molestandi. — De variis causarum moderandis expensis. — De minoribus in testimonium non admittendis. — Inobedientes huic constitutioni anathemate percussi.

Bonifacius episcopus, servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.

Humilibus et honestis supplicum votis et praesertim Romanae Ecclesiae subiectorum libenter annuimus, illisque, quantum cum Deo possumus, favorem apostolicum impartimur.

§ 1. Sane literas apostolicas fe. re. Bonifacii PP. VIII praedecessoris nostri, ordinationes, statuta et constitutiones provinciarum nostrarum Campaniae et Maritimae per ipsum praedecessorem nostrum edita, prout in literis apostolicis eiusdem praedecessoris solita bulla munitis, quas inspicere et examinari fecimus diligenter per dilectum filium nostrum Ludovicum Sancti Adriani diaconum cardinalem pro nobis, et eadem Ecclesia in dictis provin-

(1) Ex Regest. Vatic.

ciis in spiritualibus et temporalibus generalem (1), quarumque tenorem hic de verbo ad verbum inseri fecimus, nullo habito vel diminuto, quod facti substantiam aut veritatem immutet, auctoritate apostolica et ex certa scientia, tenore praesentium confirmamus et praesentis scripti patrocinio communimus.

§ 2. Per hoc autem nullum ius, alias provincialibus dictarum provinciarum, aut universitatibus vel singularibus personis seu provinciis ipsis de novo acquiri volumus, sed antiquum tantummodo conservari.

§ 3. Tenor vero dictarum literarum sequitur, et est talis:

Bonifacius ep., servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. — Romana Mater Ecclesia, quae visceribus pietatis exuberans et circa statum solerter invigilans subditorum, se illis in favorem munificam et in gratiis exhibet liberalem, praeclara Campaniae, Maritimaeque provinciae merita solerter attendens et sedula consideratione discutiens, digne circa ipsam specialis zelo dilectionis afficitur, digne illam prosequitur intima caritate, sinceris amplectitur brachiis, ad statum eius felicem et prosperum vigilantibus studiis intendendo. Haec est enim provincia, quae felicitis benedictionis et gratiae, gratitudinis et obedientiae producit alumnos, et in qua semper erga Ecclesiam supradictam fidei constantia vigit, claruit devotionis integritas, splenduit reverentiae plenitudo. Haec est profecto columna fidelitatis, immobilis, super firmam petram fidei constituta, quae nullius unquam concuti potuit frangentis fremitu tempestatis. Haec est provincia, quae semper ipsius Ecclesiae viriliter et constanter in necessitatibus astitit personarum pericula, damna rerum et laborum onera non evitans, cuiusque prompto et patenti auxilio terras sibi subiectas regit dirigitque provincias, ipsarum compescit excessus, ausus temerarios reprimit, illi-

(1) Deest aliquid, forsitan *administratorem*, vel aliud simile.

Antiquum servando novum nulli ius hinc vult acquiri.

Bonifacii literae.

Campaniae et Maritimae encomium.

citios motus fraenat. Hic est utique praedictus et deliciosus hortus Ecclesiae, in quo ipsa reperit quod delectat, colligit quod blanditur affectui, gustat et percipit dulces fructus. Ideoque ipsius Ecclesiae gratiosa benignitas merito ad eandem provinciam benevotum extendit intuitum, et de statu eius sollicita redditur, ut, subductis noxiis, subsequentibus prosperis, in pacis pulchritudine sedeat, et in requie opulenta quiescat. Inde fit quod nos provinciam ipsam sincerissime diligentes, apostolica auctoritate statuimus et etiam ordinamus, quod si potestas, capitaneus vel defensor aliquis communitatis alicuius, civitatis vel castrum provinciae memoratae, in quo quidem castro potestas seu rector ad ipsius regimen hactenus eligi consuevit, aut ecclesiasticus iudex seu loci ordinarius, primo contra quemlibet ipsius provinciae incolam super delictis et excessibus quibuscumque per accusationem aut denunciationem vel inquisitionem duxerit procedendum, tunc eiusdem rector provinciae, tam in spiritualibus et temporalibus contra huiusmodi delinquentem ulterius non procedat, quantumcumque in curia rectoris praedicti super eodem delicto fuerit accusatus. Si vero praefatus rector contra huiusmodi delinquentem prius duxerit procedendum, memoratus potestas, capitaneus vel defensor non procedant in aliquo contra eum. Ordinamus et statuimus, ut cuilibet appellanti et appellare volenti coram rectore praedicto aut eius officialibus, liceat sibi quem maluerit habere notarium ad formandum seu faciendum fieri appellationem vel appellationes, quae fuerint faciendae, ipsasque in formam publicam redigi, prout fuerit opportunum. Ita tamen quod praenominatus notarius, antequam de ipsius rectoris curia se absentet, appellationis huiusmodi copiam in eadem forma redactam penes dictum rectorem, seu officiales ipsius, si petita fuerit, dimittere teneatur. Si autem praefatus rector,

vel eius officiales appellanti voluerit non tam protinus respondere, appellansem vel notarium, qui appellationis confecerit instrumentum, nequaquam retineat vel faciat aliquatenus detineri: quinimo ipsum libere abire permittat, praefixo termino appellanti, in quo appellans compareat, ipse responsionem, quam sibi super appellatione huiusmodi fecerit, auditurus. Praeterea dictus rector vel officiales eiusdem aliquem de communitatibus ipsis, vel officiales eorum quomodolibet non compellat, nec compelli faciat, vel permittat ad dandum vel assignandum sibi aut suis officialibus pignora propter Romanam Ecclesiam contingentem dictarum civitatum vel communitatum vel alicuius earundem officialibus, per quemcumque ob suum exhibita vel assignata delictum ante vel post definitivam sententiam vel infra tempus deliberationis appellationis faciendae, videlicet decem dierum, vel postquam appellatum fuerit, huiusmodi appellatione pendente. Ad haec si per eundem rectorem adversus aliquem procedi contigerit, a quo pecuniam vel aliud loco pecuniae per viam compositionis seu condemnationis exegerit aut exigi fecerit pro commissis excessibus, ab eodem dictus rector exhibeat et assignet, ac faciat assignari illi communitati seu civitati, unde delinquens existit, partem poenae huiusmodi prout ad illam ex speciali privilegio vel consuetudine pertineret. Si vero nec privilegium subsit, nec consuetudo aliqua in hoc esse noscatur, pars huiusmodi poenae sit civitatis seu communitatis illius, in cuius territorio seu districtu maleficium extitit perpetratum. Si autem custodes aut alii officiales alicuius communitatum ipsarum de potestatis seu capitanei vel defensoris eorum mandato, aut ex ipsorum officio iuxta formam statuti aliquam in bonis vel rebus cuiuslibet executionem duxerint faciendam, et ex eo custodes vel officiales praedicti coram saepefato rectore vel eius officialibus fuerint accu-

Pignora non danda ab appellantis.

De deposito compositionum.

De custodibus communitatum

sati, rector vel officiales ipsi contra custodes aut officiales praedictarum communitatum vel alterius earum, dummodo rectori vel officiali constiterit supradictis, quod earundem communitatum et alicuius ipsarum custodes vel officiales existant, aliquatenus non procedant. Si vero quispiam de quovis delicto delatus ad declarandum forum per se vel per procuratorem exceptionem opponat, ipsum audiri praecipimus, prout de iure fuerit audiendus, nisi excessus adeo evidens, tantaque casus enormitas fuerint, quod aliud suaderet faciendum. Volumus etiam, quod pro delicto filii portionem iuris naturae debitam pater dare tantum et non amplius retineatur, ipsaque patris filio imputetur. Caeterum, si civitas vel castrum provinciae circa viarum seu stratarum custodiam, sollicitudinem adhibeat diligentem, nolumus illa per ipsius provinciae rectores vel officiales eorum occasione huiusmodi quomodolibet molestari. Cum autem provinciae rector, vel officiales ipsius alicuius recipiunt pignora contra quem intendunt procedere, pignora eadem ad ipsius rectoris mandatum penes officiales iuratos civitatis vel castrum, cuius est incolae is, adversus quem agitur, deponi volumus custodienda per eos, ne illa distrahi vel amitti contingat: nisi forsitan excessus enormitas vel qualitas delinquentis aliud fieri suaderet: citationem vero ad hanc rectoris factam nullius esse valoris volumus vel vigoris, sed per inde habeatur, ac si facta nullatenus extitisset. Super facto autem gratiae ad locum in Romanam Curiam, vel ubi rectorem ipsum morari contigerit, deferendae, ne fraus aut dolus in hoc vendicet sibi locum, providere intendimus, prout viderimus expedire, volentes omnino quod quis pro aliquo delicto turonensem unum argenteum teneatur solvere citatori, sed in hoc consuetudo servetur antiqua. Ad haec super citandis mulieribus ad testimonium perhibendum vel ad respondendum super inquisitionis ac accusationis negotio constitutionem nostram, quae

super hoc loquitur, praecipimus observari, ac notarios utriusque rectoris contentos esse scripturarum suarum salario consueto. Si quis autem pro quovis delicto citatus, per se vel per procuratorem compareret, et rei fictae vel iudicatae solutionis aut transactionis exceptionem opponat, si de ipsa constiterit respondere, non cogatur invitus: pecuniam insuper, quae citatus, sive clericus existat aut laicus, qui fideiussores, antequam recederet, iuxta mandatum sibi factum exhibuit, per portatarium vel personarium rectoris eiusdem pro introitu vel egressu exigatur ac si citatus ipse in compedibus extitisset, ulterius exigi prohibemus. Praeterea si clericus coram spirituali vel saeculari citatus iudice ad portam Rocchae cultellum vult ponere, ut est moris, portatarius causa custodiae ipsum petit, et receptum spirituali defert eidem, qui clerico praecipit, ut vaginam praebeat deferenti, eum in quadraginta solidis monetae currentis nihilominus condemnando, receptis propter hoc fideiussoribus ab eodem; et cum clericus ipse instat ad reditum, idem portatarius ab ipso salarium exigit pro cultelli custodia memorati, quae, utpote insolita, nunquam de caetero fieri prohibemus. Porro spirituales et saeculares rectorum ipsorum iudices volentibus ad Sedem Apostolicam appellare, ac notariis quos tales propterea secum ducunt graves carceris minas incutiunt; praecipientes illis districtius ne recedant, et nihilominus ab eis fideiussoriam exigunt cautionem ab eodem in solutione custodiae ac scripturarum non modicum praegravando, quae similiter perpetuae prohibitioni subiicimus, ne ulterius attententur. Praefati quoque iudices super antiquis determinatis et sopitis quaestionibus sive causis plures faciunt iniuste citari, et ut suam excusam exhibeant, et pro invenienda causae determinatione in processu sive subscripta decem vel sex solidos ad minus exsolvant, compellunt eosdem, et si citatus liberationis,

De custodia viarum.

De citationibus.

Appellantes non molestandi.

De forma iudiciorum.

De appellationibus.

absolutionis vel quietationis deferat instrumentum, et illud recipere renuat nisi prius suas exhibeat exceptiones in scriptis, et notarius pro huiusmodi exceptionibus et instrumenti registratione praedicti quinque vel quatuor solidos exigit ab eodem; alias ipsum multipliciter aggravando; quibus quidem exactionibus finem penitus imponi praecipimus et ab eis omnimode abstineri. Si autem rector provinciae adversus aliquem per inquisitionis vel denunciationis viam procedat, et is, contra quem processus dirigitur, in quamcumque parte iudicii, aliquam exceptionem opponat, eam ipsius rectoris iudex admittere renuat, nisi iusta videatur eidem: sed si forte perpenderet quod talis per exceptionem vel allegationem huiusmodi foret absolvendus, de iure pecuniam pro consilio exigit ab eodem, et intantum exhibendo consilio ipsum gravat, in quantum existeret condemnandus, sicque condemnationis partem ad sui commodum sub huiusmodi velamine recipit notarius, et etiam salarium exigit pro scriptura, super quibus illius correctionis et emendationis remedium per prudentiam rectoris volumus adhiberi, ut ulterius non contingat. Cum vero praefatus rector contra universitatem vel aliquem ad inquisitionem procedit, effraenatam multitudinem testium recipit, et universitatem ipsam vel eam contra quem inquiritur, ad solvendum tres aut plures solidos pro quolibet testium praedictorum pro sua voluntate compellit, quod omnino corrigi volumus: dum vero non agatur in fraudem, cogit etiam idem rector litigantes sua per advocatos iura proponere, nec aliter ipsos audit, et si forte contra eam contingeret, compellitur litigator non solum suo, sed etiam ipsius Curiae nomine satisfacere advocatis. Idemque rector indifferenter exhibere non desinit pro quolibet delicto citatum, et in eius Curia manere constringit, receptis etiam fideiussoribus ab eodem. Nihilominus sibi custodiam sive carcerem sumptibus pro-

priis imponendo, quae quidem ulterius fieri prohibemus, nisi facti qualitas vel casus enormitas aliud suaserit faciendum.

Constitutionem autem per rectorem provinciae editam, per quam minor quatuordecim annis super quovis delicto in testem recipitur, cassamus, vacuumus et penitus annullamus. Super gravaminibus vero, quae hominibus de montanis eiusdem provinciae a rectoris vicariis per novas inquisitiones, quas de antiquis et fictis excessibus faciunt, et alias etiam multipliciter inserunt, taliter per eundem rectorem volumus et praecipimus provideri, ut, et illa finem recipiant, et Ecclesiae Romanae subiecti, ad quorum quietem intendimus, indebitis vexationibus non turbentur. Baronibus autem Campaniae et Maritimae praedictarum et eorum vassallis iura, iurisdictiones et consuetudines ipsorum tam in civilibus quam in criminalibus auferre nequaquam intendimus, sed potius sibi ea illaesa et integra conservare. Nos itaque ad statum bonum et prosperum eiusdem provinciae vigilantibus studiis intendentes, et cupientes, ut in illa pax vigeat, regnet concordia, iustitia observetur, praemissa omnia per nos facta prohibita et statuta sic in perpetuum custodiri volumus et servari, ut contra ea vel eorum aliquod scienter temere venientes excommunicationis sententiam, quam nunc in ipsos auctoritate apostolica promulgamus, incurrant, qui non nisi per Summum Pontificem possint absolutionis beneficium obtineri. Decernentes nihilominus omnem processum siquidem per eundem rectorem per se vel alium seu alios contra praedicta omnia, per statuta ordinata et decreta vel aliquid praedictorum haberi contigerit, irritum et inane, et nullius existere penitus firmitatis. Nulli ergo, etc.

Datum Anagninae, quarto kal. octobris, pontificatus nostri anno primo.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum confirmationis, voluntatis et constitutionis infringere, etc.

De minoribus in testimonium non admittendis.

Inobedientes huic constitutioni anathemate percussis.

De variis consensuum modis expendis.

Datum Romae apud S. Petrum, secundo idus iunii, pontificatus nostri anno undecimo.

Dat. die 12 iunii 1400, pontif. anno xi.

XII.

Ecclesia S. Michaelis in Monte Gargano erigitur in cathedralem, addita lege, ut Sipontinus archiepiscopus Garganicus quoque nuncupetur (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Infelix Sipontinae civitatis status. — Ecclesia S. Michaelis in Monte Gargano. — Terra Montis S. Angeli incolis, caeterisque foecunda rebus. — 2. Sipontina Ecclesia in metropolitanam a Benedicto IX erecta. — Terra praedicta in civitatem erigitur; — Ecclesia vero S. Michaelis in cathedralem et metropolitanam. — Archiepiscopus Sipontinus et Garganicus appellandus. — Capituli assignatio. — 3. De redditibus archiepiscopi et capituli. — 4. Obstantium derogatio. — 5. Clausulae.

Bonifacius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Rerum omnium summi et providi ordinatoris Domini nostri Iesu Christi, qui benemeritum ad convivium dominicum in ultimis recumbentem superius iubet ascendere, ut sibi sit gloria, vices, quamquam insufficientibus meritis, gerentes in terris, exemplo dominico invitamur, ut de supremae apostolicae dignitatis speculo ad singulas orbis partes profundae considerationis aciem extendentes, si locum insignem minus decore tractatum et neglectum videamus, pro rei qualitate superius elevemus, et dignitatum titulis fulciamus. Per hoc enim cum Dei gratia boni praesidis partes implemus, si nostro ministerio singulis locis pro temporum qualitate correspondeant insignia dignitatum.

§ 1. Cum itaque, sicut ipsa veritas et

(1) Ex Ughell., Ital. Sac., tom VII.
Bull. Rom. Vol. IV. 80

facti evidentia manifestant, civitas Sipontina, quae cathedralis et metropolitana in Apuliae finibus sita, malitia temporum faciente, multarum calamitatum concussa turbinibus, adeo diruta et neglecta ac desolata iaceat, quod a multis annorum circulis nullus in ea moram traxit, nec speratur, quod in futurum aliqui sint mansuri; et in dioecesi Sipontina Mons Garganus a dicta civitate non longe distans situs est, in cuius montis vertice supremo in honorem beati Michaelis archangeli toto orbe terrarum veneranda habetur Ecclesia caelesti quidem virtute praedita; ac ibidem terra Montis Sancti Angeli nuncupata, dictae dioecesis, benedicente Domino, personarum numerositate, aliisque Domini muneribus, ultra civitates quamplurimas illarum partium stet foecunda, in qua personae utriusque sexus degunt in multitudine copiosa: archiepiscopus quoque Sipontinus pro tempore existens in huiusmodi terra et eius districtu ac personis degentibus et rebus existentibus in eisdem, quantum ad spirituale forum pertinet, ordinariam iurisdictionem exercet, et praedicta Ecclesia ultra multas et cathedrales Ecclesias partium earundem opulenta et sufficienter ornata extat, proventus etiam, bona et iura dictae Ecclesiae in archiepiscopum praedictum et capitulum eiusdem Ecclesiae communiter et indistincte pertinere dignoscuntur, quorum medietatem archiepiscopus, aliam capitulum praedictum percipere consueverunt. Si ergo terra in civitatem et Ecclesia praedicta in cathedralem et metropolitanam Ecclesiam erigantur, merito censeri poterit laude dignum, et opus singulariter commendandum.

§ 2. Nos igitur attendentes quod feliciter. Benedictus Papa IX, praedecessor noster, Sipontinam Ecclesiam, quae tunc dumtaxat cathedralis erat, post miraculosam inventionem eiusdem Michaelis archangeli, ipsiusque reverentiam in metropolitanam erexerat, et multis honoribus

Infelix Sipontinae civitatis status.

Ecclesia S. Michaelis in Monte Gargano.

Terra Montis S. Angeli incolis, caeterisque foecunda rebus.

Sipontina Ecclesia in metropolitanam a Benedicto IX erecta.

deceperat, ac cupientes praeterea eandem Ecclesiam praedicti gloriosissimi principis Michaelis archangeli, qui de hoste humani generis triumphans, militiae coelestis exercitus obtinet providentia divina primatum, amplius honorare, ac praemissa attenta meditatione pensantes et onus erectionis huiusmodi ad effectum deducere cum maturitate volentes, ex quibusdam aliis rationalibus suadentibus causis ad id animum nostrum moventibus, et ex nostra scientia et de fratrum nostrorum consilio, de apostolicae potestatis plenitudine, ad honorem omnipotentis Dei Patris et Filii et Spiritus Sancti, et eiusdem gloriosissimi principis Michaelis archangeli laudem et gloriam, et exaltationem Ecclesiae sanctae suae, divini cultus augmentum, fideliumque salutem, et eandem terrae et Ecclesiae statum honorificum et tranquillum, terram praedictam in civitatem erigimus, et civitatis titulo et insigniis decoramus: ipsamque in memoriam indelebilem eorum, quae cura nostra in hac parte geruntur, civitatem Garganicam perpetuis futuris temporibus volumus nuncupari. Et insuper eandem Ecclesiam (cui venerabilem fratrem nostrum Nicolaum archiepiscopum Sipontinum, prout Sipontinae Ecclesiae praesesse dignoscitur, praesidere volumus et iubemus) in cathedralem et metropolitanam Ecclesiam similiter erigimus et constituimus de consilio et potestate praedicta, ipsasque ambas Ecclesias Sipontinam et Garganicam simul unimus, annectimus et incorporamus. Perpetuo praesentes decernentes ut praedictus Nicolaus archiepiscopus ex nunc archiepiscopus Sipontinus et Garganicus nuncupetur, et subsequenter sui in posterum successores. Statuentes et de ipsis consilio et potestate decernentes ut archidiaconus, qui est in dicta Ecclesia Garganica, maiorem post pontificalem dignitatem obtineat, reliqua autem dignitates, personatus et officia, si quae, si qui, aut

si qua forsitan sub aliis vocabulis ibidem hactenus extiterint, alias non intendimus remove, et tam archidiaconatus, dignitates, personatus et officia huiusmodi, necnon duodecim canonicorum et praebendarum, et tot perpetuorum beneficiorum servientium nuncupatorum numerus eiusdem novae Ecclesiae, ac collationes et provisiones, necnon consuetudines et statuta in suo esse remaneant sicut prius.

§ 3. Quae quidem numerus et consuetudines et statuta, de consilio et potestate praedicta, harum serie confirmamus et praesentis scripti patrocinio communitur. Proventus et bona et iura ipsius novae Ecclesiae, quoad archiepiscopalem mensam, ad archiepiscopum, quo vero ad capitulum praedictum pertinent, iuxta consuetudinem hactenus observatam, et alias, iuxta iuris formam, percipiantur et libere dividantur.

§ 4. Caeterum, de consilio et potestate praedicta, statuimus et ordinamus quod personae tam ecclesiasticae quam saeculares sexus utriusque in eadem civitate degentes, praesentes et posteris, praedicto archiepiscopo eiusque posteris subiecti remaneant et pareant in omnibus sicut ante. In eadem Ecclesia nova praedicta divina officia peragantur iuxta ritum, modum et consuetudinem ibidem hactenus usitatos. Quandoque ipsa nova Ecclesia omnibus privilegiis, iuribus et iurisdictionibus potiatur et gaudeat, quibus eadem Sipontina Ecclesia gaudet et gaudere etiam consuevit huiusmodi, necnon aliis privilegiis, indultis et concessionibus apostolicis eidem Sipontinae Ecclesiae concessis, quae possent praesentibus obviare, non obstantibus quibuscumque. Decernimus insuper ex nunc irritum et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

§ 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum erectionis, decorationis, iussionis, voluntatis, unionis et annexionis, incorporationis, statuti,

Capituli assignatio.

De redditibus archiepiscopi et capituli.

Obstantium derogatio.

Clausulae.

Terra praedicta in civitatem erigitur.

Ecclesia vero S. Michaelis in cathedralem et metropolit.

Archiepiscopus Sipontinus et Garganicus appellandus.

confirmationis, communionis, ordinationis et constitutionis infringere, etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, nonis decembris, pontificatus nostri anno duodecimo.

Dat. die 5 decembris 1400, pont. anno XII.

XIII.

Prohibitio infeudandi, locandi seu alias quomodolibet alienandi bona Ecclesiarum et monasteriorum Urbis, eiusque districtus, nisi de triennio in triennium (1).

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Ex locationibus bonorum Ecclesiarum, ipsae Ecclesiae summe depauperantur. — 2. Prohibitio (de qua in rubrica). — Poenae contra inobedientes. — 3. Locationes vero, etc., non nisi de consensu Rom. Pontificis faciendae. — 4. Contrariis quibuscumque non obstantibus. — 5. Excipitur Hospitale S. Spiritus in Saxia. — 6. Clausulae.

Bonifacius episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Proemium.

Etsi universas orbis Ecclesias, cunctaque monasteria atque loca in divini Nominis laudem et gloriam dedicata incrementis salutaribus ampliari et ab ingruentium dispendiorum noxiis illaesa servari ferventibus desideriis, prout ex debito apostolicae servitutis obnoxii reddimur, exoptemus, ac opem et operam circa ea impendamus studiis indefessis; ad monasteria tamen, prioratus et Ecclesias in alma Urbe ac in eius territorio vel districtu existentia, tanto ut salutaribus proficiant augmentis excitamur ardentius, quantum in ea Urbe fundamenta militantis Ecclesiae caelestis altitudo consilii mirabilis stabilivit et esse voluit tam spiritualis quam temporalis monarchiae ex throno suae ineffabilis sapientiae principatum.

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

§ 1. Sentientes igitur, sicut habet fide digna relatio facta nobis, quod nonnulli abbates, priores, capitula et conventus monasteriorum et prioratum, tam regularium quam saecularium, etiam Originum diversorum, necnon quamplures alii in dignitatibus, administrationibus et officiis constituti, et etiam rectores tam parochialium quam aliarum Ecclesiarum ac hospitalium, tam in dicta Urbe quam in territorio seu districtu eiusdem situatorum, sub variis et diversis coloribus in maximum monasteriorum, prioratum et Ecclesiarum ac hospitalium huiusmodi praeiudicium et gravamen, ac in ipsorum animarum aeternae salutis periculum, bona stabilia ad monasteria, prioratus et Ecclesias seu hospitalia huiusmodi pertinentia infeudare seu in emphiteusim concedere, necnon ad longum locare tempus damnabiliter hactenus praesumpserunt et praesumunt assidue fructus, redditus et proventus ex eis ante tempus percipientes, nec curantes fructus huiusmodi ac bonorum ipsorum, aut nutrimenta et substitutionem degentium in eisdem.

Prohibitio (de qua in rubrica).

§ 2. Nos volentes, cum ad hoc nostra potissime versetur intentio, ut monasteria, prioratus, Ecclesiae et bona huiusmodi, ac personae in eis et potissime deservientes laudabiliter in divinis augmenta suscipiant, et ab incommodis ex malitia concessionum et locationum huiusmodi emergentibus praeserventur illaesa, praemissis et nonnullis aliis rationalibus causis animum nostrum ad hoc moventibus, auctoritate apostolica, tenore praesentium statuimus et ordinamus quod de caetero nullus abbas, prior, conventus aut capitulum, collegia, regulares vel saeculares, aut rector monasteriorum, prioratum aut Ecclesiarum ac hospitalium huiusmodi vel alicuius eorum, cuiuscumque status, dignitatis vel conditionis existat, per se vel alium, directe vel indirecte, quibuscumque titulo, causa seu quaesito colore, infeudare aut in emphiteusim concedere seu aliter locare bona huiusmodi,

Ex locationibus bonorum Ecclesiarum summe depauperantur.

quae infeudari haecenus non consueverint, aut fructus, redditus et proventus bonorum stabilium monasteriorum, prioratum et Ecclesiarum huiusmodi vel alicuius eorum ad tempus vendere vel aliter alienare seu concedere, nisi dumtaxat pro tempore et termino trium annorum ad plus; nec fructus, redditus aut proventus ipsos ante tempus percipere, nisi pro uno anno dumtaxat, et non ultra, audeat vel praesumat, sub poena excommunicationis, in quam contrafacientes incurrere volumus ipso facto, necnon privationis omnium monasteriorum, prioratum, dignitatum, Ecclesiarum, beneficiorum, hospitalium et bonorum quorumlibet, quae quomodolibet obtinerent; feudatarii quoque, emphiteotae, conductores ac emptores bonorum huiusmodi solum contra inhibitionem huiusmodi canonem et pretium amisisse eo ipso intelligantur, nec receptioni aut compensationi sit locus in aliquo.

§ 3. Volentes ac decernentes quod castra seu fortalitia monasteriorum, prioratum aut Ecclesiarum seu hospitalium huiusmodi vel eorum aliquod, absque speciali Sedis Apostolicae licentia, sub dicta poena, infeudari, locari, dari vel concedi non possint vel debeant quovis modo, et nihilominus, quod secus vel aliter factum fuerit carere viribus decernimus ipso facto.

§ 4. Constitutionibus apostolicis, statutis et consuetudinibus monasteriorum, prioratum, Ordinum, Ecclesiarum et locorum huiusmodi, legibus imperialibus, statutis municipalibus praefatae Urbis et aliis contrariis non obstantibus quibuscumque.

§ 5. Praedicta autem ad hospitale nostrum Sancti Spiritus in Saxia de Urbe et eius praeceptorem, capitulum atque bona non vindicent sibi locum.

§ 6. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, voluntatis et constitutionis infringere, etc.

Datum Romae apud S. Petrum, quarto nonas ianuarii, pontificatus nostri anno quartodecimo.

Dat. die 2 ianuarii 1403, pont. anno XIV.

INNOCENTIUS VII

PAPA CCIV

Anno Domini MCCCCIV.

Die 17 octobris 1404 electus est Romae in Summum Pontificem Cosmus Melioratus, presbyter cardinalis tituli S. Crucis in Hierusalem, sub nomine Innocentii VII, qui coronatus est die 11 sequentis novembris. Erat Cosmus Sulmone natus, in Aprutio: quem Urbanus VI archiepiscopum fecerat Ravennatensem, mox Bononien. praefecerat Ecclesiae, unde a nonnullis cardinalis Bononiensis appellatur. Sedit in pontificatu annos II, dies XIX, imperantibus in Occidente Roberto rege Romanorum, in Oriente vero Emmanuele II imperatore. Obiit die 6 novembris anno 1406, et sepultus est in basilica S. Petri. Vacavit sedes dies XXVI.

I.

Approbatio regulae fratrum et sororum de Poenitentia, Ordinis S. Dominici.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Supplex fratrum et sororum petitio. — 2. Confirmatio (de qua in rubrica). — Cap. I. De recipiendis, et eorum conditione. — II. De habitu fratrum et sororum. — III. De modo recipiendi in Ordinem. — De benedictione vestium. — IV. De professione seu modo profitendi. — V. De permanentia in hoc statu. — VI. De horis canonicis dicendis. — VII. De surgendo ad matutinas. — VIII. De Confessione et Communione. — IX. De silentio observando. — X. De reverentia exhibenda

Ecclesiarum praelatis, ipsisque Ecclesiis. — XI. De ieiuniis. — XII. De cibo. — XIII. De discursibus. — XIV. De armis non ferendis. — XV. De infirmis visitandis. — XVI. De suffragiis fratrum et sororum defunctorum. — XVII. De institutione prioris et priorissae. — XVIII. De officio prioris et priorissae. — XIX. De correctione fratrum atque sororum. — XX. De eorumdem dependentia a generali magistro, et prioribus provincialibus fratrum Praedicatorum. — XXI. De dandis dispensationibus. — XXII. De obligatione huius regulae. — 3. Clausulae.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Exordium. Sedis Apostolicae providentia circumspecta, personas regulari observantiae vacantes assidue, studio piaev vitae benigno favore prosequitur, et ea quae pro earum statu salubriter dirigendo provide ordinata sunt, ut illibata persistent, apostolico consuevit munimine roborare.

Supplex fratrum et sororum petitio. § 1. Sane petitio pro parte dilectorum filiorum fratrum et dilectarum in Christo filiarum sororum Ordinis Praedicatorum, qui quidem fratres et sorores de Poenitentia Sancti Dominici nuncupantur, nobis nuper exhibita continebat quod ipsi quamdam regulam, sive religiose vivendi formam, in qua nonnulla honesta et rationabilia ac regulari disciplinae congruentia statuta et ordinata fore noscuntur, haecenus laudabiliter observarunt, prout observant. Quodque licet Ordo, fratres et sorores huiusmodi variis per Sedem Apostolicam sint privilegiis communiti, tamen pro solidiori eorum subsistentia, et ut, clementia Altissimi operante, de virtute in virtutem gradientes, devotiorem reddere valeant Domino famulatum, desiderant huiusmodi regulam sive vivendi formam per Sedem eandem approbari. Quare, pro parte fratrum et sororum eorumdem nobis fuit humiliter supplicatum ut regulae seu vivendi formae huiusmodi robor apostolicae confirmationis adiacere, illamque, per dictos fratres et so-

rores praesentes et posteriores, in perpetuum observari mandare de benignitate apostolica dignaremur.

Confirmatio (de qua in rubrica). § 2. Nos igitur, qui, super praemissis omnibus et singulis, venerabilis fratris nostri Angeli episcopi Hostiensis (cui examinationem eorumdem commisimus per ipsum faciendam, et quod ea quae per illam reperiret nobis referre curaret) relatione plenaria et fidei fuimus clarius informati, huiusmodi supplicationibus inclinati, regulam sive vivendi formam, quam per singula eius capitula clare et distincte ac de verbo ad verbum praesentibus fecimus adnotari, necnon statuta et ordinationes praedicta rata habentes et grata, illa, auctoritate apostolica, ex certa scientia, confirmamus et praesentis scripti patrocinio communitus, et nihilominus regulam seu vivendi formam eandem, per ipsos fratres et sorores praesentes et in posterum volumus et mandamus perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observari.

Tenor vero regulae sive vivendi formae huiusmodi sequitur et est talis.

Incipit regula fratrum et sororum Ordinis de Poenitentia B. Dominici Tertiariorum fundatoris, et patris fratrum Ordinis Praedicatorum.

CAP. I.

In primis, ut hic Ordo continuum et perpetuum de bono in melius valeat recipere incrementum, quod ex receptione personarum bene dispositarum plurimum noscitur dependere, volumus et ordinamus quod nullus recipiatur ad Ordinem huius fraternitatis, nisi per magistrum sive directorem et per priorem dictae fraternitatis, vel de ipsorum licentia ac etiam de assensu maioris partis fratrum professorum fraternitatis eiusdem illius loci, praemissa tamen diligenti examinatione, quod sit honestae vitae et bonae famae, ac de haeresi nullatenus sit suspectus; quinimo, tamquam S. Dominici singularis

Poenae contra inobedientes.

Locationes vero, etc., non nisi de consensu Rom. Pontificis faciendae.

Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Exordium Hospitale S. Spiritus in Saxia

Clausulae

Confirmatio (de qua in rubrica).

De recipiendis, et eorum conditione.

in Domino filius, sit veritatis catholicae fidei, iuxta suum modulum, aemulator et zelator praecipuus. Qui etiam, antequam habitum huius religionis recipiat, de alienis (si qua habuerit) satisfaciatur ad plenum, et proximis reconciliari, necnon et paratum sive conditum suum testamentum tenere studeat, iuxta consilium et ordinationem confessoris discreti; et eadem examinatio fiat de mulieribus ingressum huius Ordinis petentibus: habentibus tamen viros non pateat ingressus ad consortium dictae fraternitatis, nisi de virorum suorum licentia et consensu, de quo consensu fiat publicum instrumentum. Idem, quoad hoc, servari volentes in viris uxorem habentibus, nisi obstaret in ipsis vel aliquo ipsorum aliqua causa, quae legitima iudicaretur de consilio discretorum.

CAP. II.

Omnes autem, tam fratres quam sorores dictae fraternitatis, induantur panno albo et nigro, qui, nec in colore nec in valore nimiam preciositatem praetendat, sicut decet honestatem servorum Christi. Mantellum sit de nigro, et fratrum capacia similiter sint de nigro, tunicae vero sint de albo, quarum manicae protendantur usque ad pugnum et sint clausae; corrigias de corio tantum habeant, quibus sorores cingantur sub tunica; in bursis etiam, calceamentis et caeteris omnem mundanam resecent vanitatem: vela vero sororum et bigdae sint alba de panno lineo vel canapino.

CAP. III.

Recipiatur autem recipiendus in loco capituli fraternitatis vel ante altare Ecclesiae fratrum Praedicatorum illius loci, et a magistro sive directore supradicto vel eius vicario, qui magister, assistente induendo et petente humiliter flexis genibus recipi, praesentibus aliquibus aliis fratribus Praedicatoribus et priore fraternitatis vel eius vices gerente cum aliis de fraternitate, benedicet primo habitum

eius qui debet recipi, hoc modo videlicet: *Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam. Dominus vobiscum. Oremus. Domine Iesu Christe, qui tegimen nostrae mortalitatis induere dignatus es, etc.* Postea vero, tali habitu benedicto et per receptum seorsum induto, atque ad gradus altaris reverso, et ante magistrum genuflexo, dicet magister: *Veni, Creator Spiritus, et fratres qui ei assistunt ipsum prosequantur usque ad finem, deinde dicatur: Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster, etc. Emitte Spiritum tuum, etc. Salvum fac servum tuum, etc. Oremus. Deus, qui corda fidelium Sancti Spiritus illustratione docuisti, etc., et Praetende famulo, etc., et responso Amen, aspergatur sic indutus a magistro aqua benedicta, deinde omnes fratres fraternitatis ipsum recipiant ad osculum pacis, et eodem modo ante altare recipiantur mulieres, quemadmodum est de fratribus supradictum.*

CAP. IV.

Completo anno vel ante, si magistro et priori supradictis, vel cui commiserint, et etiam maiori parti fratrum professorum fraternitatis visus fuerit idoneus, ad professionem recipiatur. Profitebitur autem hoc modo, videlicet: Ad honorem omnipotentis Dei, Patris et Filii et Spiritus Sancti et beatae Mariae Virginis et beati Dominici. Ego N. coram vobis N. magistro et priore fratrum Ordinis de Poenitentia B. Dominici, talis loci, profiteor me velle de caetero vivere secundum formam et regulam fratrum et sororum eiusdem Ordinis de Poenitentia B. Dominici usque ad mortem. Mulieres vero eodem modo profiteantur coram magistro supradicto et priorissa, vel cui commiserint.

CAP. V.

Statuimus autem, ut nullus frater, nec soror huius fraternitatis et Ordinis, post supradictam professionem de hoc Ordine egredi valeat, nec eisdem ad saeculum

De benedictione vestium.

De professione seu modo proficiendi.

De permanentia in hoc statu.

reverti liceat, sed bene possint libere transire ad unam de approbatis religionibus tria vota solemniter profitentibus.

CAP. VI.

De horis canonicis dicendis.

Fratres et sorores dicant quotidie omnes horas canonicas, nisi infirmitate impediatur. Pro matutinis dicant viginti octo *Pater noster*, pro vespere (1) et pro qualibet aliarum, septem. Ad honorem vero beatae Mariae semper Virginis pro qualibet hora superius nominata tot *Ave Maria* quot *Pater noster* dicere teneantur. Pro benedictione autem mensae dicant unum *Pater noster*. Cum vero surgunt a mensa, similiter dicant unum *Pater noster* vel psalmum, *Miserere mei Deus*, vel *Laudate*, qui sciunt. Omnes etiam qui sciunt Symbolum Apostolorum, videlicet *Credo in Deum*, dicant illud semel in principio matutinarum, et etiam ante primam, et quando completorium fuerit terminatum. Qui autem sciunt et dicunt horas canonicas quemadmodum faciunt clerici, praedicta *Pater noster* et *Ave Maria* dicere minime teneantur.

CAP. VII.

De surgendo ad matutinas.

Ad matutinas dominicis diebus et festis, a festo Omnium Sanctorum usque ad festum Resurrectionis Dominicae omnes surgant. In Adventu autem Domini et Quadragesima surgant omni nocte. Qui vero occupantur quotidiano opere manuali, horas suas dicere possunt de mane usque ad vespere exclusive, de sero vero, vespere et completorium simul dicant.

CAP. VIII.

De Confessione et Communionem.

Omnes quater in anno ad minus, videlicet in festo Nativitatis Domini, Resurrectionis ipsius, Pentecostes et in festo Assumptionis aut Nativitatis B. Virginis, peccata sua confiteantur diligenter et Eucharistiae devote studeant accipere sacramentum, nisi forsitan ex aliqua causa rationabili alicui ex ipsis esset a suis

(1) In Bullar. Praedicator. Ripoll legimus pro vespere quatuordecim, et pro qualibet aliarum septem.

confessoribus interdictum. Qui autem ex devotione sua saepius voluerint infra annum communicare, petita a suo praelato licentia et obtenta, devotionem suam cum Dei benedictione possunt executioni demandare.

CAP. IX.

In Ecclesia dum celebrantur Missae vel cantatur divinum officium seu actualiter ibi proponitur verbum Dei, omnes silentium servare studeant et orationi ac divino officio diligenter intendant, nisi ex aliqua speciali et occurrente necessitate aliquid silenter loquantur.

CAP. X.

Fratres et sorores, Ecclesias quarum parochiani et parochianae existunt, iuxta canonicas sanctiones et bonos mores et cum omni devotione studeant visitare, Ecclesiarum suarum praelatos, videlicet episcopos et inferiores, summe reverentur, ipsorumque iura absque omni diminutione et fideliter eis solvant, et hoc tam in decimis quam oblationibus alias quomodolibet consuetis.

CAP. XI.

A dominica prima Adventus usque ad Nativitatem Domini quotidie tam fratres quam sorores ieiunent, et similiter a dominica in Quinquagesima usque ad Pascha Resurrectionis idem observent; ferias autem sextas ieiunabunt omni tempore et ieiunia omnia ab Ecclesia instituta. Qui autem voluerint amplius ieiunare seu austeritates alias facere, poterunt, habita licentia a suo praelato vel de consilio confessoris discreti.

CAP. XII.

Fratres et sorores huius fraternitatis uti possunt carnibus diebus dominicis et tertia et quinta feria. Caeteris vero diebus abstineant, nisi sint infirmi aut multum debiles vel minuti, vel nisi praecipuum

De silentio observando.

De reverentia exhibenda Ecclesiarum praelatis, ipsisque Ecclesiis.

De ieiuniis.

De cibo.

festum fuerit illa die, aut quia essent in itinere constituti.

CAP. XIII.

De discursibus. Vagos, curiososque discursus per civitatem non faciant. Sorores vero solae non discurrant, maxime iuniores, ad nuptias et choreas sive ad dissoluta et mundana convivia, sive ad vana spectacula nullo modo accedant. De civitate vero vel castro ubi habitant non exeant, etiam causa peregrinationis, absque licentia speciali praelati, vel magistri fraternitatis iam dictae.

CAP. XIV.

De armis non ferendis. Invasionis seu impugnationis arma secum fratres non deferant, nisi propter defensionem fidei christianae aut alia rationabili causa et de suorum praelatorum licentia.

CAP. XV.

De infirmis visitandis. Deputentur per priorem duo ex fratribus, qui cum quempiam ex eisdem noverint infirmari, ipsam, quamcunq; potuerint, caritative studeant visitare, et statim a principio ad recipiendum Poenitentiam et alia ecclesiastica sacramenta, eundem efficaciter adhortentur, et si necesse fuerit, ministerium corporale, prout commode poterunt, eidem studeant adhibere. Si vero fuerit pauper, necessaria de bonis propriis vel communibus, prout facultas permiserit, sibi ministrare procurent. Et idem faciant sorores circa sorores suas infirmas.

CAP. XVI.

De suffragiis fratrum et sororum defunctorum. Quando continget, aliquem ex fratribus ex hac luce migrare, caeteris confratribus in eadem civitate vel castro nunciatur, ut procurent defuncti exequiis personaliter interesse, a quibus non recedant, donec corpus fuerit traditum sepulturae. Hoc idem circa sorores decedentes volumus observari. Praeterea infra octo dies post ipsius defuncti sepulturam immediate sequentes quilibet frater et soror dicat

pro anima eius: sacerdos unam missam; sciens vero Psalterium, psalmos quinquaginta; illiterati vero centum *Pater noster* dicant, addendo in fine cuiuslibet *Requiem aeternam*, etc. Et praeter haec, quilibet infra annum, pro fratrum et sororum tam vivorum quam defunctorum salute, tres missas faciat celebrari. Qui vero sciunt psalterium, illud dicant, et caeteri quingenta *Pater noster* dicere te- neantur.

CAP. XVII.

De institutione prioris et priorissae. Priore fraternitatis mortuo vel amoto, magister sive director fraternitatis cum consilio antiquorum de fraternitate instituat priorem singulis annis infra octavas Paschae, vel alio, supradictus magister habeat consilium cum antiquioribus de fraternitate, super amotione vel confirmatione prioris: et sic priorem confirmare vel amovere poterit, secundum quod ipse cum praefatis indicaverit expedire. Consimiliter etiam de consilio dicti magistri et aliquorum de fraternitate magis antiquorum, poterit prior fraternitatis ordinare de superiore vel vicario fraternitatis et etiam postmodum confirmare vel amovere, secundum quod eisdem visum fuerit expedire. Qui superior vel vicarius tantam potestatem habeat quantam prior sibi concedet: et haec eadem forma de institutione priorissae vel subpriorissae modo simili observetur.

CAP. XVIII.

De officio prioris et priorissae. Prioris officium erit cum omni diligentia servare in se, quae in regula scripta sunt, et sollicitam dare operam, ut ab aliis confratribus observentur: si quos vero viderit transgredientes aut etiam negligentes, caritative corripiat et emendet, vel si magis sibi videbitur expediens, fraternitatis magistro et directori, ut corrigat, poterit intimare. Priorissae etiam erit officium sollicite ecclesiam visitare, caeteras etiam sorores excitare ad observantiam regularem, Diligenter etiam per se ipsam

et alias quibus imponet observare, quod in incessu, statu, habitu, nil per aliquam sororem fiat, quod cuiusquam merito turbare possit aspectum; praecipue autem attendat, ne sorores cum quocumque viro, cuiuscumque conditionis existat, familiaritatem contrahant, et maxime iuniores, nisi forsitan talis vir sorori illi attineat infra tertium consanguinitatis gradum ad longius, cum hoc existens bonae vitae et famae.

CAP. XIX.

De correctione fratrum atque sororum. Si quis notatus fuerit de aliqua familiaritate suspecta, et ter admonitus per praelatum, se non emendaverit, excludatur ad tempus a capitulo et consortio caeterorum confratrum. Quod si nec sic se correxerit, tunc de fratrum consilio discretorum, de ipsorum penitus consortio publice excludatur, nec admittatur de caetero nisi confratribus omnibus videatur esse correctus. Item si quis confratri vel alteri cuiusque opprobrium dixerit, quod sonare infamiam videatur, aut ex ira quemquam percusserit, vel ad locum prohibitum ire praesumpserit, seu inobedientiam quamcumque commiserit, aut etiam praelato mendacium ex industria dixisse deprehensus fuerit, abstinentia panis et aquae vel exclusionem a capitulo aut etiam a consortio aliorum fratrum, plus vel minus, secundum conditionem personae et exigentiam delicti, gravius vel levius corrigatur. Item si quis crimen mortale commiserit, talis de consilio maioris partis fratrum professorum fraternitatis illius loci, secundum exigentiam culpae et conditionem personae, gravius vel levius puniatur, sic tamen quod sit caeteris in exemplum. Quam punitionem si facere recusaverit, de consilio discretorum de isto Ordine expellatur. Circa vero sororum correctionem illud idem volumus per omnia observari.

CAP. XX.

De eorumdem dependentia a generali magistro et prioribus provincialibus fratrum Praedicatorum. In quolibet autem mense semel certa die et hora per supradictum magistrum vel vicarium deputandis, ad Ecclesiam fratrum Praedicatorum conveniant fratres omnes Ordinis fraternitatis, Dei verbum et etiam missam, si hora competens fuerit, pariter audituri, et tunc per ipsum magistrum ipsis legatur regula ista et exponatur, et tunc de agendis fratres informet et negligentes corrigat et emendet, prout secundum Deum et istam vivendi formulam viderit expedire. In cuiuslibet etiam mensis prima sexta feria, sorores ad ecclesiam Praedicatorum conveniant similiter Dei verbum et missam auditorae communiter, quibus etiam legatur regula ista et exponatur, de suisque excessibus corrigantur per magistrum deputatum eisdem. Volumus autem, quod in qualibet civitate et castro ubi fuerint fratres huiusmodi, habeant in magistrum et directorem aliquem idoneum fratrem sacerdotem de Ordine Praedicatorum, quem postulaverint a generali magistro vel provinciali illius provinciae dicti Ordinis Praedicatorum, aut quem ipsi, generalis magister sive provincialis, per se vel alium eisdem concedere et assignare decreverit; insuper et statuentes, universos fratres et sorores huiusmodi de Poenitentia Sancti Dominici ubicumque existant, directioni et correctioni ipsius generalis magistri Ordinis antedicti et prioris provincialis illius provinciae eiusdem Ordinis, pro eorumdem ampliori conservatione et promotione, totaliter subiacere, quantum ad illa videlicet, quae eorumdem vivendi modum et formulam concernere dignoscuntur.

CAP. XXI.

De dandis dispensationibus. Prior fraternitatis cum fratribus suis, et priorissa cum sororibus suis, magister autem et director eis deputati, cum utrisque, in abstinentiis et austeritatibus alijs, in supradictis capitulis contentis ex causa

legitima et rationabili, cum expedire viderint, poterint dispensare.

CAP. XXII.

De obligatione
bulus regulae.

Demum quemadmodum in constitutionibus Ordinis fratrum Praedicatorum continetur, ita volumus et ordinamus, quod in ista regula seu vivendi formula habeatur, quod praeter divina et ecclesiastica praecepta atque statuta in ea contenta, in reliquis huiusmodi regulae constitutionibus sive ordinationibus fratres et sorores ad culpam nullatenus obligentur, sed solum ad poenam, quae cum a praelato vel magistro continget ex quavis transgressione imponi, per transgressorem humiliter et prompte suscipiatur et similiter opere perficiatur, cooperante gratia Domini et Redemptoris nostri Iesu Christi. Qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

Clausulae

§ 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis, communionis, voluntatis et mandati infringere, etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum sexto kalend. iulii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 26 iunii 1405, pont. anno 1.

II.

Quod vicarii et feudatarii ad solutionem antiquorum censuum Romanae Ecclesiae debitorum teneantur, quia in eorum investituris censuum huiusmodi mentio nulla facta fuerit (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. 2. Bonifacius IX hac super re, praevia constitutione, — 3. Ea statuit, quae in rubrica retulimus. — Clausulae.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Exordium.

Rationi congruit et convenit honestati, ut ea, quae de voluntate Romani Pontificis processerunt et conservationem iu-

(1) Ex Regest. Vatic.

riam Ecclesiae Romanae concernunt, robor obtineant et ad executionem plenariam deducantur.

§ 1. Nuper siquidem fel. rec. Bonifacius PP. IX praedecessor noster pontificatus sui anno undecimo inter caetera salubriter apostolica auctoritate decrevit, quod si in aliquibus concessionibus vicariatum, gubernationum seu feudorum, emphyteotarum seu aliarum administrationum de aliquibus civitatibus, terris, castris seu locis ad praefatam Romanam Ecclesiam spectantibus per ipsum praedecessorem nostrum vel alios quibuscumque de causis factis quomodolibet apparet, quod census antiqui, affictus, fumantariae (1), salinae, tracta quorumcumque victualium, aut alia regalia Beati Petri Romanae Ecclesiae et Apostolicae Camerae debiti, remissi, extenuati vel diminuti cum censibus novis ratione vicariatum, feudorum aut emphyteotarum vel aliarum concessionum et inclusi seu confusi viderentur aut essent, concessionem ipsae, quantum ad dictos census antiquos, affictus, fumantarias, salinas, tractas et alia regalia supradicta, nullius essent roboris vel momenti.

§ 2. Et quod vicarii, rectores, gubernatores, administratores, feudatarii et emphyteotae huiusmodi perinde tenerentur ad praestationem et solutionem censuum antiquorum, affictuum, fumantiarum, salinarum, tractatum et aliorum regalium, ac si de ipsis solvendi se personaliter obligassent, nec per solutionem novorum censuum, aut alias solutiones, quae in huiusmodi vicariatus aut concessionibus imponuntur, antiqui census aut aliquod praedictorum regalium intelligerentur exclusi: sed ad ea solvenda teneantur adstricti, prout ante vicariatus aut concessionis huiusmodi universitates seu singulares personae provinciarum, civitatum, terrarum, castrorum et locorum huius-

(1) Fumantaria vel Fumantaria, census a fumo dictus, quod per singulos focos seu domos exigetur (Du Cange).

Bonifacius IX
hac super re,
praevia consti-
tutione.

I.

Facultas Sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis camerarii avocandi ad se causas quascumque Cameram Apostolicam quomodolibet tangentes (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Ex cognitione causarum extra Cameram damnis eidem obvenientibus; — 2. Camerario eas cognoscendi facultatem dat; — 3. Aliis iudicibus ne in iis ullo modo se immisceant interdicens. — 4. Obstantibus quibuscumque derogat. — 5. Camerarium ipsum ad aequitatem exhortatur.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Antonio episcopo Bononiensi, camerario nostro, et eius in officio successoribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Apostolicae Camerae, per quam S. R. Ecclesiae necessitatibus incumbens oneribus multipliciter subvenitur, sic tenemur indemnitate subvenire, intendere commodis et dispendiis obviare, quod ipsius iura debite possint repeti, eiusque officialibus suppetat opportunitas prosequendi.

Ex cognitione
causarum extra
Cameram dam-
nis eidem ob-
venientibus;

§ 1. Sane, quia saepe contingit, sicut accepimus, quod extra praefatam Cameram super rebus et iuribus ad eam pertinentibus, ac super omnibus negotiis ipsam tangentibus litigatur, et saepe coram iudicibus de iuribus ipsius Camerae nullam vel modicam habentibus notionem, quique per fiscale advocatum seu procuratorem, aut aliis ex officialibus eiusdem Camerae, qui circa ipsam habeant insistere, non possint commode super iis informari: propter quod causae nimium prolongantur, et quandoque perirent iura nostra.

§ 2. Nos super iis providere volentes, ac gerentes de vobis fiduciam in Domino specialem, quibus principaliter est eiusdem Camerae cura commissa, praedecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes,

Camerario eas
cognoscendi fa-
cultatem dat;

(1) Ex Regest. Vatic.

modi de consuetudine vel de iure Romanae Ecclesiae et Camerae supradictis, seu eius thesaurariis per provincias deputatis in genere vel specie tenebantur.

§ 3. Nos igitur attendentes praemissa per dictum praedecessorem nostrum decreta iuri consona, et publicum bonum concernere, ea omnia ex certa scientia auctoritate apostolica tenore praesentium confirmamus, et ipsa de novo decernimus et volumus tam in vicariatus quam in concessionibus huiusmodi iam factis et faciendis imposterum inviolabiliter observari per inde ac si in ipsis specialiter et per expressum appositi essent, constitutionibus apostolicis seu legibus imperialibus et aliis contrariis non obstantibus quibuscumque.

Clausulae.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis, constitutionis et voluntatis infringere, etc.

Datum Viterbii kal. februarii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 1 februarii 1406, pont. anno 11.

GREGORIUS XII

PAPA CCV

Anno Domini MCCCXVI.

Die 2 decembris anni 1406, cardinales, qui Romae erant, in Pontificem elegerunt Angelum Corarium, natione Venetum, patriarcham Constantinopolitanum, et S. R. E. presbyterum cardinalem tituli S. Marci, qui Gregorii XII nomine sumpto, coronatus est die 19 mensis eiusdem. Ab electionis Gregorii die usque ad liberam concessionem ab eodem in concilio Constantiensi facta fluxerunt anni VIII, menses VII, ad electionem vero Alexandri V anni II, menses VI, dies XXIV. Obiit tandem Reineti (concilii Constantiensis patres eum cardinalem episcopum Portuensem esse voluerunt) anno 1417, et tumultus est in templo maiori.

cognoscendi auctoritate apostolica per vos vel alium seu alios de omnibus et singulis quaestionibus, controversiis, causis et litibus praesentibus et futuris, spiritualibus et temporalibus, ecclesiasticis et civilibus ac criminalibus, nedum ad ipsam Cameram pertinentibus, sicut est hactenus consuetum, sed etiam de quibuscumque iura et negocia ipsius Camerae directe vel indirecte quoquo modo tangentibus, seu etiam, quae secundum vestrum liberum arbitrium viderentur ea posse tangere quomodolibet in futurum, ipsasque cum emergentibus et ab eis dependentibus ac connexis, et eos, quos tangere poterunt, tam personas ecclesiasticas, quam saeculares, necnon capitula, collegia et conventus Ecclesiarum et monasteriorum ac Ordinum exemptorum et non exemptorum, communitatesque ac universitates locorum, prout et quoties vobis videbitur, ad vos et eandem Cameram advocandi, et citandi per literas vel nuncium intra vel extra Curiam et ad partes, etiamsi causae ipsae de natura sui non sint apud Sedem Apostolicam per appellationem aut alias legitime devolutae, nec in ea tractandae seu etiam finiendae, et etiamsi coram iudicibus ordinariis, auditoribus, inquisitoribus, legatis, subdelegatis, commissariis, executoribus, arbitris, arbitratoribus, compromissariis seu aliis quibuscumque etiam per Sedem Apostolicam deputatis seu deputandis in praefata Romana Curia vel extra, ubilibet penderent, seu pendere nunc vel imposterum dicerentur, et si in ipsis ad litis contestationem processum fuerit vel ulterius quantumcumque et etiam super iis ad nos seu Sedem eandem per viam appellationis seu simplicis querelae vel alias habitus sit vel imposterum haberetur recursus, dictas causas resumendi et resumendi in statu, in quo fuerunt, sicut iuxta vestrum arbitrium videritis expedire, easque per vos, seu alium vel alios audiendi et examinandi summarie, simpliciter, de plano, sine strepitu et figura

iudicii et sine debito terminandi et alias iustitiam omnimodam exhibendi.

§ 3. Iudicibus quoque ordinariis, auditoribus et aliis supradictis inhibendi, ne de causis ipsis post advocationem huiusmodi cognoscere vel se intromittere quoquo modo praesumant, et quaslibet alias inhibitiones ac etiam revocationes in ipsis causis cum interpositione decreti et sententiarum excommunicationis, suspensionis et interdicti per eos promulgatarum, relaxationes et absolutiones, necnon ordinationes, declarationes, mandata, decreta, monitiones, executiones et processus quoslibet faciendi et sententias proferendi et omnia alia et singula exercendi, quae circa praemissa, vel ea tangentia iuxta vestrum liberum arbitrium videbuntur opportuna, contradictores quoslibet et rebelles cuiuscumque status, dignitatis, ordinis vel conditionis existant, etiamsi regali, pontificali vel maiori, aut alia quavis fulgeant dignitate, eadem auctoritate per censuram ecclesiasticam compescendo.

§ 4. Non obstantibus generalis concilii et aliis constitutionibus a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus in contrarium editis, necnon consuetudinibus, statutis, ordinationibus seu inhibitionibus quibuscumque iuramentorum, aut excommunicationum, suspensionum vel interdicti sententiarum per quoscumque promulgatarum vel promulgandarum munimine, aut quibusvis aliis firmitatibus roboratis, seu si aliquibus communiter vel divisim a Sede Apostolica sit indultum, vel imposterum indulgeri contingat, quod extra vel ultra certa loca ad iudicium trahi, aut quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, et quibuslibet aliis privilegiis, exemptionibus, immunitatibus, gratiis et literis generalibus vel specialibus Ecclesiis, monasteriis, locis,

Aliis iudicibus ne in iis ullo modo se immisceant interdicendi.

Obstantibus quibuscumque derogat.

collegiis, Ordinibus ac universitatibus seu personis ecclesiasticis seu saecularibus quibuscumque, cuiuscumque fuerint praerogativa vel dignitatis, ab Apostolica Sede concessis vel imposterum concedendis, sub quacumque forma vel expressione verborum, per quae praesentibus non expressa vel totaliter non inserta effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, etiamsi talia sint, de quibus et ipsarum personarum et locorum, Ordinum et statutorum propriis nominibus specialis, ac de totis ipsarum tenoribus plena et expressa ac de verbo ad verbum mentio sit habenda, quae omnia haberi volumus pro hic expressis specialiter et insertis, et ipsa vel eorum aliqua contra praemissa nolumus in aliquo suffragari, plenam et liberam tenore praesentium ex certa scientia concedimus facultatem.

§ 5. Ad hoc vestri potestatem officii ampliantes et etiam prorogantes, vos attentius exhortantes, ut sic in praemissis vos fideles exhibeatis et etiam studiosius omnibus iustitiam ministrando, quod tam eidem Camerae, quam aliis quibuscumque sua iura servantur, et vestra circumspectio inde possit merito commendari.

Datum Romae apud Sanctum Petrum decimo octavo kalendas iulii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 14 iunii 1407, pontif. anno 1.

II.

Institutio canonicorum et clericorum saecularium in Ecclesia Sancti Georgii in Alga Venetiarum, Castellensis diocesis.

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Habita a Bonifacio IX facultate, episcopus Kissamen. hanc erexit collegiatam. — 2. Capituli petitio. — 3. — Erectionem confirmat Gregorius, et statuta Kissamen. episcopi. — 4, 5. Confectum hac de re ab episcopo instrumen-

tum. — 6, 7. Bonifacii PP. literae commissoriales episcopo Kissamensi de monasterio S. Georgii visitando et reformando. — 8. Quo pacto facta fuerit ab episcopo Kiss. monasterii visitatio. — Qua de causa monasterium reformari non posset. — 9. Illud in collegiatam mutat. — Canonicos, clericosque inibi instituit. — 10. Et de bonis monasterii eiusdem investit. — 11. Priori antiquo consulit de redditibus annuis. — 12. Mortuo eodem, prioratum regularem extingui vult, et in saecularem verti. — 13. De ipso saeculari priore eligendo. — 14. Prioris auctoritas quae sit. — 15. Annuatim eligendus. — 16. Eius facultas canonicos instituendi et destituendi. — 17. Aetas admittendorum in canonicos. — 18. De praebendis non dividendis. — 19. Dormitorio et refectorio communi. — 20. Poenae absentium absque prioris licentia. — 21. De vestium forma. — 22. Numero canonicorum. — 23. Proprietariorum poena. — 24. Officio divino. — 25. Conversorum admissione. — 26. Et delinquentium expulsionem. — 27. Contrarium irritatio. — 28. Priori data facultas nova condendi statuta. — 29. Secus attentata nulla omnino et irrita. — 30. Impugnatores vero anathemate percussi. — 31. Testes instrumento praesentes. — 32. Instrumenti huius legalizatio. — 32. Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Illis, quae pro divini cultus augmento auctoritate apostolica processerunt, ut illibata persistent, libenter, cum a nobis petitur, apostolicae confirmationis adiicimus firmitatem.

§ 1. Sane petitio dilectorum filiorum Ludovici prioris et capituli saecularis et collegiatae Ecclesiae S. Georgii in Alga, Castellensis dioecesis, nobis exhibita continebat, quod olim venerabilis frater noster Angelus episcopus Kissamensis auctoritate quarumdam literarum fel. rec. Bonifacii Papae Noni praedecessoris nostri, eandem Ecclesiam, quae tunc monasterium Ordinis S. Augustini erat, necnon per priorem regi consueverat, in

Camerarium ipsum ad aequitatem exhortatur.

Proemium.

Habita a Bonifacio IX facultate, episcopus Kissamen. hanc erexit collegiatam.

collegiatam erexerat, et in ea priorem et canonicos saeculares capitulum facientes, necnon quosdam alios etiam clericos saeculares in perpetuos vicarios seu beneficiatos, in eadem Ecclesia instituit, et impugnatores huiusmodi erectionis, et aliorum quae praedictus episcopus in praemissis et circa ea ordinavit, excommunicationis vinculo innodavit, a qua nisi auctoritate praedicta munus absolutionis nequirent obtinere, etiam si tales impugnatores episcopali vel quacumque alia ecclesiastica vel saeculari praefulgerent dignitate, necnon quaedam alia circa haec fecit, statuit et ordinavit, prout in quodam publico instrumento inde confecto, praedicti episcopi sigillo munito, cuius tenorem de verbo ad verbum praesentibus inseri fecimus, plenius continetur.

Capituli petitione.

§ 2. Quare pro parte ipsorum prioris et capituli nobis fuit humiliter supplicatum, ut erectioni et institutioni praedictis et aliis in ipso instrumento contentis, robur apostolicae confirmationis adicere, de speciali gratia dignaremur.

Erectionem confirmat Gregorius, et statuta Kissamensis episcopi.

§ 3. Nos itaque huiusmodi supplicationibus inclinati, erectionem et institutionem praedictas, necnon alia in ipso instrumento contenta et quaecumque inde secuta sub infrascripta modificatione rata habentes et grata, ea auctoritate apostolica ex certa scientia confirmamus et praesentis scripti patrocinio communitus, suppletes omnes defectus, si qui intervenerint in eisdem. Nihilominus huiusmodi clausulam in eodem instrumento contentam, sive articulum excommunicationis eiusdem contra impugnatores ipsos, ut praemittitur, latae, auctoritate praedicta dumtaxat cassamus, ac volumus nullius existere firmitatis. Tenor vero praedicti instrumenti talis est.

Confectum haec de te ab episcopo instrumentum.

§ 4. Angelus, Dei et Apostolicae Sedis gratia, episcopus Kissamensis, sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Bonifacii divina providentia PP. noni ad infrascripta specialiter delegatus, universis et

singulis praesentes nostras literas inspecturis, et quos infrascriptum tangit negocium, seu tangere poterit quomodolibet in futurum, salutem in Domino sempiternam.

§ 5. Cum deceat maxime in ecclesiasticis ministeriis docere cuius auctoritate quisque ministret, universitati vestrae, nec non et vestrum singulis tenore praesentium intimamus, quod venerabilis et religiosus vir dominus frater Ludovicus prior loci monasterii et Ecclesiae S. Georgii in Alga, Ordinis S. Augustini de Venetiis, Castellanensis dioecesis, die 22 mensis septembris proxime decursi, nobis quasdam literas apostolicas, cum earum vera bulla plumbea ad cordulam canapis, more Romanae Curiae, non vitiatas, non cancellatas, non abrasas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspicione carentes praesentavit (licet alias pro eius parte nobis praesentari fecerit), petens humiliter et devote, quatenus ipsas literas executioni mittere dignaremur, quod nobis per ipsas apostolicas literas mandabatur, quarum literarum tenor per omnia sequitur et est talis:

§ 6. Bonifacius episcopus servus servorum Dei, venerabili Angelo episcopo Kissamensi in loco de Venetiis Castellanensis dioec. commoranti, salutem et apostolicam benedictionem.

Bonifacii PP. literae commissoriales episcopo Kissamensi de monasterio S. Georgii visitando et reformando.

§ 7. Ad Ecclesiarum et monasteriorum omnium statum salubriter dirigendum, iuxta pastoralis officii debitum intendentes, ad reformationem illorum, quae deformata sentimus, partes apostolicae sollicitudinis adhibemus. Sane petitio pro parte dilecti filii Ludovici prioris monasterii S. Georgii in Alga per priorem soliti gubernari, Ordinis S. Augustini Castellanensis dioecesis, nobis nuper exhibita, continebat, quod monasterium praedictum, in quo ab olim laudabiliter vixit observantia regularis, et eius instituta re-

gularia fuerunt per Sedem Apostolicam approbata, a longis retroactis temporibus extitit, prout existit huiusmodi regulari observantia destitutum, ac in spiritualibus et divinis officiis ibidem peragendis multipliciter deformatum. Quare pro parte dicti prioris, qui, ut asserit, ad reformationem ipsius monasterii ferventer anhelat, nobis fuit humiliter supplicatum, ut in praemissis de opportuno remedio providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur huiusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuae, de qua in his et aliis specialem in Domino fiduciam obtinemus, per apostolica scripta committimus et mandamus, quatenus ad monasterium praefatum personaliter accedens, et habens prae oculis solum Deum, super praemissis, eorumque circumstantiis universis, auctoritate nostra te diligenter informes et huiusmodi informatione per te sic recepta, ipsum monasterium et quicquid in eo correctionis seu reformationis ministerio cognoveris indigere, tam in capite quam in membris eadem auctoritate hac vice corrigas et reformes, ac statuas et instituas in perpetuum vel ad certum tempus, augmentando, diminuendo seu mutando praefati monasterii statum, statuta, constitutiones et alia etiam pro divinis officiis huiusmodi peragendis, rationabilia et salubria in ipso monasterio observanda ordines et disponas, ac omnia alia, quae episcopus Castellanensis existens pro tempore cum dilectis filiis Capitulo Castellanensi circa praefatum monasterium facere posset seu quomodolibet exercere, facias et exerceas, prout secundum Deum pro utilitate dicti monasterii et personarum in illo degentium animarum saluti tibi videbitur expedire. Ac nihilominus per te sic facienda, ordinanda, disponenda, instituenda et statuenda, facias auctoritate praedicta inviolabiliter observari. Contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Non obstantibus constitutionibus apostolicis, nec non statutis

et consuetudinibus monasterii et Ordinis praedictorum ac aliis contrariis quibuscumque seu si aliquibus communiter vel divisim ab Apostolica sit Sede indultum, quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint, per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum Romae apud S. Petrum, idus martii, pontificatus nostri anno quintodecimo.

§ 8. Nos igitur cupientes omnibus apostolicis semper parere mandatis, praedictas apostolicas literas, licet alias recepimus, iterum recepimus reverenter, et communicato consilio saepesaepius cum dicto D. Priore, aliisque quampluribus venerabilibus viris ecclesiasticis, morum gravitate et scientia, necnon et experientia decoratis, tractatibus et consiliis multis praecedentibus, ac ipsius domini prioris, apud quem solum ad praesens totum ius capituli et conventus dictorum monasterii et Ecclesiae pertinere dignoscitur, accedente consensu et devota precum instantia, solum Deum prae oculis habentes, pro perpetua reformatione dictorum monasterii et Ecclesiae, ad dictum monasterium personaliter accessimus, et, informatione praehabita, cum non invenerimus in dicto monasterio, nisi D. Ludovicum priorem, et fratrem Honorium de Venetiis et fratrem Ludovicum de Florentia, fratres conversos tacite professos, nullumque alium religiosum reperimus in dicto monasterio; sed et ipsum invenerimus omni bona religione et observantia regulari destitutum, nec spem aliquam haberemus reformationis ipsius monasterii, et religiosi in dicto monasterio morari consueti cum in tam parvo numero reperiantur, ut propriis monasteriis, in quibus degunt, deservire minime valeant, nec etiam in ipsis monasteriis vigeat observantia regularis; consideratisque difficultatibus et mature ac diligenter examinatis, cum D. priore et aliis venerabilibus viris et

Quo pacto facta fuerit ab episcopo Kissamensi monasterii visitatio.

Qua de causa monast. reformari non possent.

peritis difficillimum et longissimum ac quasi impossibile reputavimus, ad repediendum fratres seu religiosos alterius Ordinis et religionis, per quos dictum monasterium posset in bona et regulari observantia reformari.

Illud in collegium mutat.

§ 9. Quapropter scientes venerabiles viros D. Martinum Quirinum et socios eius clericos saeculares, qui ad praesens moram trahunt in supradicto monasterio, magnarum virtutum et morum esse gravitate decoratos, ac in eisdem clericalem honestatem adeo enitentem, ut vitae ipsorum odore status ecclesiasticus mirabiliter venustetur; et dictorum exemplo ad disciplinam ecclesiasticam et mundi contemptum quamplurimum attrahantur: sicque habilem, exemplarem, certum et clarum reformationis praedicti monasterii modum de personis nobis plenissime cognitis, necnon et clero et populo civitatis huius habentes, vias incertas et personas incognitas, ac, ut supra diximus, difficultates quamplurimas declinantes, de consilio plurium venerabilium et approbatorum virorum, ac etiam de consensu antedicti D. prioris, auctoritate apostolica tenore praesentium praedicti monasterii, capituli et Ecclesiae statum antiquatum praesentialiter mutamus; transferentes in novum statum collegiatae Ecclesiae saecularis, clericorum saecularium et clericorum simul conviventium, convescentium, commorantium et Deum collaudantium, officiis nocturnis pariter et diurnis, ac ad hoc venerabiles viros, videlicet D. D. Antonium Corario, Gabrielem Condolmerio, Stephanum Mauroceno, Franciscum Barbo de Venetiis, Matthaem de Strada de Papia, Romanum de Rodullo de Mediolano, Lucamque Philippi de Este sacerdotes, et dominos Marinum Quirino, Michaelem Condolmerio, Laurentium Iustiniano de Venetiis, Ioannem de Pizzinardis, Simonem de Persicis de Cremona, Hieronymum de Mussis de Papia diaconos, ac etiam DD. Augustinum de Gastaldis de Papia, Angelum Serdo-

nati de Culcitris, Marcum Condolmerio, Dominicum Mauroceno de Venetiis subdiaconos, coram nobis evocatos, et flexis genibus constitutos, eadem auctoritate recepimus in canonicos et fratres dictae Ecclesiae seu loci S. Georgii in Alga, et ipsos omnes et singulos instituimus et praesentialiter investimus, cum omni plenitudine iuris canonici per annulum nostrum.

§ 10. Statuentes ipsos canonicos et ipsorum successores per eosdem canonicos recipiendos et instituendos, de caetero constituere collegium et capitulum dictae Ecclesiae sive loci, in quod collegium omnia iura spiritualia et temporalia, necnon et curam animarum, prioratum ac quamcumque aliam praesidentiam et dignitatem tam in spiritualibus quam in temporalibus, circa res et personas spectantes monasterio, Ecclesiae, capitulo et conventui praelibatis, praesentialiter transferimus pleno iure.

§ 11. Inducentes omnes et singulos canonicos saeculares supradictos in corporalem possessionem, vel quasi, dictorum canonicatum saecularium, per pannum maioris altaris dictae Ecclesiae S. Georgii, stallo in choro et loco in capitulo sibi assignatis ipsorum propriis nominibus et omnium aliorum praesentialiter absentium, reservato tamen semper praefato venerabili viro D. Ludovico priori dumtaxat titulo ipsius prioratus, itaut de cura seu regimine dictorum canonicorum et aliorum clericorum, conversorum, oblatorum et aliorum cuiuscumque conditionis laicorum in dicto loco morantium, se nullatenus valeat impedire, ac etiam pro suo honesto victu, reservata sibi tertia parte omnium reddituum, fructuum et proventus dictae Ecclesiae, sive loci, defalcatis et deductis expensis faciendis pro recollegendis et conducendis fructibus Venetias, et omnibus aliis expensis, quae faciendae erunt extra corpus dictae Ecclesiae sive loci. Expensas autem circa

Et de bonis monasterii eiusdem investit.

Priori antiquo consultit de redditibus annuis.

Canonicos clericos quoque inibi instituit.

locum sive Ecclesiam opportunas fieri volumus sumptibus dictorum canonicorum, qui praesentialiter sunt, sive pro tempore erunt, nulla detractio seu defalcatione faciendae de dicta tertia parte dicti D. prioris, cui ipsa tertia pars integre assignetur pro mensa, victu, vestitu et aliis necessariis et opportunis et pro libito dispensanda. Et ne alicui, quod absit, dicta divisio sit suspecta, volumus quod per supradictum D. Ludovicum priorem et vicarium saecularem seu rectorem cum capitulo constituentur unus vel duo syndici de praefato capitulo, qui exigant et recipiant omnes fructus, redditus et proventus dicti loci, et partes faciant et dividant, dentque tertiam partem D. Ludovico priori et medietatem regalium, et alias duas designent vicario seu rectori et capitulo dispensandas prout ipsius collegii requirit necessitas. Volentes quod quicquid circa possessiones ipsius loci extra corpus dictae Ecclesiae sive loci fuerit tractandum, modificandum et innovandum, absque ipsius D. Ludovici prioris consensu fieri nequeat.

Mortuo eodem, prioratum regularem extinguunt, et in saecularium vertit.

§ 12. Cum autem dictus D. Ludovicus prior suo assensu ad aliud beneficium fuerit translatus, sive religionem mutaverit, vel vita functus fuerit, ac etiam si ipsum prioratum vacare contigerit per spontaneam renunciationem dicti D. Ludovici prioris, vel alio quovis modo, ex nunc, prout ex tunc, prioratum regularem annullamus et infringimus, et auctoritate praedicta statuimus, nullum priorem fore, et in prioratus canonicorum saecularium clericorum dignitatem transferimus et innovamus.

De ipso saeculari priore eligendo.

§ 13. Statuentes ut dicti canonici vocem habentes in capitulo praefato, unum de ipsorum collegio sacerdotem virum probatae prudentiae et oculati regiminis, quousque D. Ludovicus prior in dignitate permanserit prioratus, sibi vicarium, deinceps vero priorem saecularem sive rectorem annis singulis eligant vel confir-

ment, cuius prioris saecularis electioni vim tribuimus et confirmamus.

§ 14. Statuentes ut quilibet vicarius et prior saecularis sive rector electus per maiorem partem dicti capituli, sine alia solemnitate dictos canonicos saeculares secundum Deum statim regere et gubernare incipiat, et per annum continuum curam gerat in spiritualibus et temporalibus, et tam de rebus quam de personis cum omni potestate et auctoritate ordinaria, quam habent priores perpetui in locis regularibus sive saecularibus.

§ 15. Completo vero anno, talis vicarius et prior saecularis, sive rector, ipso iure sit solutus officio, et alius per capitulum eligatur modo supradicto, nisi praeteritus denno confirmetur.

§ 16. Institutionem autem et destitutionem canonicorum huiusmodi ad ipsum vicarium et priorem saecularem sive rectorem et capitulum volumus pertinere.

§ 17. Verum nullus in canonicum assumi valeat, nisi ad decimumoctavum aetatis suae pervenerit annum, et per annum continuum in eorum probatus fuerit congregatione, et a maiori parte capituli electus.

§ 18. Praebendas siquidem nolumus esse distinctas, sed volumus et districte praecipiendo mandamus, omnes redditus et proventus esse communes et per vicarios, priores seu rectores saeculares huiusmodi, qui per tempora erunt, taliter ordinentur, quod omnibus detur, quod unicuique opus esse iudicabitur.

§ 19. In uno autem dormiant dormitorio, ac in uno comedant refectorio, et sic continue sint praesentes et residentes nisi fuerint licita et honesta causa absentati, et cum licentia vicarii, rectoris, sive prioris saecularis praedicti.

§ 20. Absentes vero extra locum, sine licentia vicarii seu prioris vel rectoris saecularis, nisi poeniterint infra mensem satisfactione condigna, ad vicarii, prioris seu rectoris et capituli praedictorum ar-

Prioris auctoritas quae sit.

Annuatim eligendus.

Eius facultas canonicos instituendi et destituendi.

Etas admittendorum in canonicos.

De praebendis non dividendis.

Dormitorio et refectorio communi.

Poenae absentium absque prioris licentia.

bitrium privari valeant canonicatu et licentiarum.

De vestium forma;
§ 21. Vestes quoque eorum, secundum quod ius disponit deferant, nec nimia longitudine aut brevitate notentur, ut merito dici valeant temporalium contemptores.

Numero canonicorum;
§ 22. Numerum autem canonicorum taxatum seu certatum esse nolumus.

Proprietarium poena;
§ 23. Si quis vero canonicorum, quod absit, propria bona habere voluerit, nisi post trinam admonitionem se correxerit, et ea libenter voluerit, ut decens est, esse communia ad arbitrium vicarii, prioris seu rectoris et capituli praedictorum, canonicatu privari valeat et extra locum licentiarum.

Officio divini;
§ 24. Porro officium divinum secundum ritum Romanae Curiae horis congruis collegialiter persolvatur.

Conversorum admisionem;
§ 25. Ne vero cultus divinus impedatur pro ministerio mensarum et aliorum operum manualium, volumus et auctoritate praedicta potestatem tradimus praedicto vicario, priori sive rectori saeculari praedicto, ut ipse cum capitulo suo possit recipere laicos Deo dicatos, sive conversos et oblatos, nullatenus uxoratos, volentes vivere in communi sine proprio: quos gaudere volumus privilegiis conversorum, dummodo in decimo octavo sint anno constituti, qui recepti honeste et decenter indantur. Conversi autem tacite professi existentes in loco supradicto, videlicet frater Honoratus et frater Ludovicus, si secundum Deum vivere volunt, de bonis ipsius loci et Ecclesia nutrantur, vivantque una cum D. Ludovico priore secundum regulam suae professionis, in quantum eis erit possibile et humana fragilitas vivere sinet. Qui quidem prior deinceps in praedicto monasterio ad suae professionis regulam quemquam assumere non valeat.

Et delinquentium expulsi-
one;
§ 26. Si vero inter praedictos canonicos aut conversos sive laicos Deo dicatos aut oblatos, fuerit aliquis perditionis seu iniquitatis filius, et commonitus, quod

absit, se emendare noluerit, ad arbitrium vicarii, prioris seu rectoris et capituli praedictorum canonicatu privari possit et de loco expelli.

Contrariorum irritatio.
§ 27. Constitutiones autem alias, sive statuta, ultra praedicta, in quantum spectant et spectare possint ad praedictam Ecclesiam sive locum, auctoritate praedicta revocamus, annullamus, infringimus et irritamus, et pro irritatis, revocatis et annullatis haberi volumus et mandamus.

Priori data facultas nova condendi statuta.
§ 28. Praedictis vero vicario, priori saeculari sive rectori cum suo capitulo plenam dantes auctoritatem, ut possint novas sibi constitutiones seu statuta condere, corrigere, addere vel minuere, prout eis secundum Deum videbitur, quotiescumque voluerint et quaecumque alia ordinandi, quae ipsis utilia visa fuerint et opportuna, ad augmentum divini cultus et clericalis honestatis et pro observatione huiusmodi reformationis, institutionum et statutorum. Quae omnia et singula approbamus et volumus esse perpetua. Ad dentes, ut non obligent ad culpam aliquam mortalem aut venialem, sed tantummodo per vicarium, priorem seu rectorem saecularem praedictum delinquentibus poenitentia imponatur.

Serius attentata nulla omnino et irrita.
§ 29. Et si quid in contrarium a quocumque fuerit attentatum quavis auctoritate, ex nunc prout ex tunc statuimus et dicta auctoritate apostolica decernimus ipso facto irritum et inane.

Impugnatores vero anathemate percussii.
§ 30. Impugnatores autem huiusmodi excommunicationis vinculo innodantes, a quo nisi eadem auctoritate apostolica munus absolutionis nequeant obtinere; etiam si tales impugnatores episcopali vel quacumque alia ecclesiastica vel saeculari praefulgeant dignitate, reservata nobis usque ad annum, a data praesentium computandum, addendi, minuendi, corrigendi, mutandi, reformandi, in omnibus et singulis praemissorum, prout nobis videbitur secundum Deum, nihilominus potestate.

In quorum omnium testimonium praesentes fieri iussimus, nostrique pontificatus sigilli munimine roborari. Datum et actum Venetiarum in loco supradicti S. Georgii in Alga Castellanen. dioecesis, anno natiuitatis Domini 1404, indictione duodecima, die Iovis trigesimo mensis octobris; praesentibus vener. viro domino presbytero Ioanne de Puteo archidiacono et diacono Ecclesiae Nigropontensis, Petro Mauroceno filio quondam D. Marini canonico Ecclesiae Thaurisinae, nob. viro D. Alberto Dente quondam D. Andreae de parochia S. Iuliani, D. Bartholomeo Faba filio quondam D. Donati de parochia S. Vitalis, et aliis testibus ad praemissa vocatis specialiter et rogatis, pontificatus sanctissimi in Christo patris et D. N. D. Innocentii divina providentia electi Papae septimi anno primo.

Testes instrumento praesentibus.
§ 31. Ego Luchinus filius q. D. Marci civis et habitator Venetiarum, apostolica et imperiali auctoritate notarius publicus, praedictarum literarum apostolicarum praesentationi et ipsarum executioni, seu ipsius D. executoris et commissarii apostolici dispositioni, modificationi, mutationi prioratus praedicti et novae reformationis ipsius loci S. Georgii in Alga et omnibus aliis et singulis supradictis una cum supradictis testibus praesens fui et sic fieri vidi et audivi, eaque, rogatus, de mandato praelibati D. commissarii et executoris apostolici, scripsi et in hanc publicam formam redegii, signoque meo et nomine solitis me subscripsi in fidem et testimonium praemissorum omnium et singulorum.

Clausulae.
§ 32. Nulli ergo omnino hominum etc. Si quis etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum quinto kalend. iulii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 27 iunii 1407, pontif. anno 1.

III.

Institutio congregationis canonicorum regularium S. Salvatoris, Ordinis S. Augustini, in domo de Silvalacus Senen. dioecesis.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Domus S. Salvatoris de Silvalacus in prioratum conventualem erecta. — 2. Canonicis huiusmodi praescriptae vestes. — 3. Huiusmodi vero prioratus Sedi Apost. immediate subiectus. — 4. Data facultas priorem eligendi. — 5. Prior electus ipso facto ab Apost. Sede confirmatus censendus. — 6. Prior singulis annis eligendus. — 7. Communicata eis privilegia totius Ordinis FF. Eremitarum S. Augustini. — 8. Dati praesides ad condendas constitutiones. — 9. Secus acta irritata.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Exordium
Excitat nostrae mentis arcanum specialis et affectuosa dilectio, qua domum prioratus S. Salvatoris de Silvalacus ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentem Ordinis S. Augustini, Senensis dioecesis, sumus hactenus prosecuti et paterno prosequi studio non cessamus, ut circa statum eius attentae considerationis intuitum dirigentes, opem impendentes et operam, ut illa ad Dei laudem et gloriam non solum in suis bonis et iuribus conservetur, sed etiam prosperis iugiter gratuletur eventibus et votivis, favente Domino, in spiritualibus et temporalibus successibus augeatur.

Domus S. Salvatoris de Silvalacus in prioratum conventualem erecta.
§ 1. Hinc est quod nos motu proprio non ad dilectorum filiorum fratrum dictae domus, quae hactenus Ordinis fratrum Eremitarum d. S. Augustini extitit vel alicuius alterius, pro ipsis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, ex certa scientia eandem domum in prioratum conventualem auctoritate apostolica erigimus, per priorem sub conditione et modo infra-scriptis perpetuo gubernandam.

Canonici huiusmodi praescriptae vestes.

§ 2. Volentes et eadem auctoritate statuantes, quod ipsi fratres actu in eadem domo residentes, eorumque successores, qui erunt pro tempore, canonici regulares, et secundum regularia instituta huiusmodi canonicorum regularium deinceps vivere et fratres S. Salvatoris nuncupari debeant, et quorum quilibet sub scapulari rochetum, superius autem cappam grisei coloris lanae mordentis, ad instar capparum conversorum Carthusiensium Ordinis, gestabit, qua quidem cappa ipsi fratres utantur, cum eos exire contigerit septa prioratus seu domus huiusmodi ad populum sive turbam.

Huiusmodi vestes prioratus Sedi Apost. immediate subiectae.

§ 3. Necnon prioratum sive domum huiusmodi cum eisdem fratribus et conversis et personis in ea degentibus, praesentibus et posteris, cum omnibus membris, necnon bonis mobilibus et immobilibus ipsius domus sive prioratus, ad domum sive prioratum huiusmodi, tam ratione domus sive prioratus, quam personarum huiusmodi quomodolibet pertinentibus, et devolutis et devolvendis pro tempore, ab omni superioritate, dominio et potestate prioris generalis dicti Ordinis fratrum Eremitarum, necnon episcopi existentis pro tempore, ac dilectorum filiorum capituli Senensis, ac quorumlibet aliorum superiorum, saecularium et regularium, auctoritate praedicta prorsus eximimus et totaliter liberamus. Ita quod prior generalis, episcopus, capitulum, et alii superiores praedicti nullam possint in eos visitationem, correctionem vel aliam iurisdictionem exercere, sed nobis et Apostolicae Sedi immediate sint subiecti.

Data facultas priorum eligendi.

§ 4. Et insuper praesentibus adiicimus, quod ipsi canonici seu fratres, qui regularem vitam eorumdem canonicorum regularium pro tempore professi fuerint, et sub eadem observantia regulari dictorum canonicorum regularium pro tempore in domo huiusmodi residebunt, possint, quoties opportunum fuerit, tamen iuxta eadem regularia instituta canonicorum regularium, idoneum fratrem, etiam eiusdem

Ordinis professorem, in priorem eorum et eiusdem domus eligere.

§ 5. Qui tamen postquam electioni de se factae praestiterit consensum, dioecessano loci vel eius vicario in spiritualibus generali, qui erit pro tempore, per electores huiusmodi dumtaxat debeat reverenter et humiliter praesentari. Quique postquam taliter praesentatus extiterit, censeatur eo ipso a Sede praefata confirmatus: et ex tunc dictum prioratum in eisdem spiritualibus et temporalibus libere et licite valeat gubernare.

§ 6. Qui quidem prior semper uno anno completo intelligatur absolutus, nisi tunc per maiorem partem eorumdem fratrum domus praedictae in electione dicti prioris vocem habentium determinatum fuerit, ipsum priorem in dicto debere prioratus officio domus eiusdem ulterius remanere. Quodque dicta domo prioris solatio destituta per mortem prioris eiusdem, vel aliquo alio casu eadem vacatione contingente, quod durante vacatione huiusmodi, praedictum officium per antiquiorem fratrem dictae domus in sacerdotio constitutum exerceatur, quousque nova electio alterius prioris iuxta praefatum modum fiat, et ad effectum debitum perducatur.

§ 7. Volentes etiam et auctoritate praefata concedentes eisdem priori et fratribus sive canonicis, conversis et personis, quos pro tempore in domo huiusmodi residere contigerit, ut praefertur, quod ipsi potiri et gaudere possint et debeant libere et absolute omnibus privilegiis, indulgentiis, gratiis, exemptionibus et libertatibus eis hactenus ac Ordini fratrum Eremitarum et canonicis regularibus huiusmodi, ac monasteriis et locis eorum, tam per Sedem praefatam, quam per alios quoscumque concessis et quibus ipsi fratres Ordinis Eremitarum, ac caeteri canonici regulares, ac eorum domus, monasteria et loca quomodolibet potiuntur et gaudent.

§ 8. Et insuper volumus et ordinamus, quod ven. frater noster Antonius episcopus

Prior electus ipso facto ab Apostolica Sede confirmatus censendus.

Prior singulis annis eligendus.

Communicata eis privilegia totius Ordinis FF. Eremitarum S. Augustini

Dati praesides ad condendas constitutiones.

Bononiensis, camerarius, ac dilecti filii Gabriel electus Senensis, thesaurarius noster, necnon Ioannes electus Ragusin. eidem priori et fratribus sive canonicis conversis et personis, de conventibus, constitutionibus et norma vivendi pro conservatione prioris et fratrum, sive canonicorum, conversorum et personarum praedictorum provideant, et omnia alia et singula faciant, ordinent et disponant in praemissis et circa ea, prout eis visum fuerit expedire.

Secus acta irritata.

§ 9. Decernentes ex nunc irritos et inanes omnes processus, ac excommunicationis, suspensionis et interdicti sententias, si quos forsan circa haec quacumque auctoritate contigerit promulgari, et etiam ex nunc ratum et firmum motu simili habemus quicquid per eosdem camerarium, thesaurarium et electum Ragusinum in praemissis et circa ea dispositum fuerit seu quomodolibet ordinatum.

Nulli ergo omnino hominum liceat etc. Si quis autem etc.

Datum Lucae nonis aprilis, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 5 aprilis 1408, pontif. anno II.

IV.

Confirmatio fratrum Eremitarum S. Hieronymi de Fesulis; Ordini, alias ab Innocentio VII approbato, alia accipiendi loca, fratresque alios admittendi facultas conceditur.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Petita ab Innocentio VII Ordinis huius confirmatio; — 2. Concessa ab eodem Pontifice; — 3. Literis vero super hoc ab eodem non confectis supplet apost. auctoritate Gregorius; — 4. Acquisitaque usque adhuc bona confirmat. — 5. Nova petitio ab illis Gregorio facta. — 6. Aliae eis confirmatae domus. — Alios recipiendi, coemeteriumque habendi data facultas. — 7. Obstantium derogatio.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Sacrum nonnullorum fratrum Eremitarum, fratrum S. Hieronymi nuncupatorum, loci eiusdem, scilicet Fesulan., Ordinem, quem evidens ex eo utilitas Deo vivere volentium proveniens perhibet approbatum, ampliari patimur, et ut ad bonam ampliationem perveniat, cum a nobis petitur, favorem Apostolicae Sedis et gratiam impartimur.

§ 1. Dudum siquidem fel. rec. Innocentio Papae VII praedecessori nostro pro parte dilectorum filiorum Caroli, quondam Antonii comitis Montisgrauelli nati, presbyteri Sarsinatensis diocesis, et nonnullorum eius sociorum exposito, quod ipsi de vita eremitica, quam zelo piae vitae, mundanis abiectis illecebris, amplexatam aliquandiu duxerant, ad frugem vitae melioris adspirantes, in humilitatis spiritu et paupertate desideraverant sub aliqua regulari observantia virtutum Domino famulari, ac propterea supplicato, ut eos, qui numero duodecim vel circa fuerint, in huiusmodi laudabili proposito confovere de benignitate apostolica dignaretur.

§ 2. Idem praedecessor cupiens huiusmodi eorum pium propositum ad laudem divini Nominis adimpleri, Carolo et sociis antedictis, ut ipsi in aliquo loco eis fidelium largitione dato vel dando vitam huiusmodi sub regula secundum constitutiones S. Hieronymi ducere, et regularem professionem, iuxta regulam et constitutiones huiusmodi emittere libere et licite valerent, auctoritate apostolica concessit.

§ 3. Ipsoque praedecessore, sicut Domino placuit, super huiusmodi concessionis gratia literis non confectis sublato de medio; nos, divina favente clementia, ad apicem Summi Apostolatus assumpti,

Exordium.

Petita ab Innocentio VII Ordinis huius confirmatio;

Concessa ab eodem Pontifice;

Literis vero super hoc ab eodem non confectis supplet apost. auctoritate Gregorius;

ne ipsi Carolus et socii huiusmodi concessionis frustrarentur effectu, voluimus et apostolica auctoritate decrevimus quod concessio ipsa periinde a die datae ipsius concessionis valeret, et plenam obtineret roboris firmitatem, ac si super ea eiusdem praedecessoris literae sub ipsius diei data confectae fuissent, quodque nostrae literae ad probandum plene concessionem huiusmodi ubique sufficerent, nec ad id alterius probationis adminiculum requiretetur.

Acquisitioque usque adhuc bona confirmat.

§ 4. Et nihilominus, quod quidam locus eis, post concessionem huiusmodi, in civitate Fesulana ad hoc congruus et honestus, in quo idem Carolus et fratres, etiam ultra numerum praedictum, secundum regulam et statuta praefata, regularem professionem, per huiusmodi fratres Eremitas emitti consuetam, emisissent primo, et successive eis plura alia loca, possessiones et bona dicta largitione donata fuerunt, nos dicta loca, possessiones et bona, ubicumque consistenter, quae tunc eidem Carolo et sociis, largitione praefata, donata fuerant, habentes pro sufficienter expressis, ac donationes et professionem praedictas, et etiam illorum, ultra praefatum numerum professorum, ratas et gratas habentes, auctoritate apostolica confirmamus: suppletes omnes defectus, si qui forsitan intervenissent quomodolibet in eisdem, prout in nostris inde confectis literis plenius continetur.

Nova petitio ab illis Gregorio facta.

§ 5. Quare iidem Carolus et fratres, qui, in humilitatis spiritu, quantum eis permittit humana fragilitas, ambulantes, divina mansuetudine suffragante, quam plurimos eligentes secum, pompis mundanis abiectis, circa divina obsequia finire labiles dies suos dietim (1) inveniunt, nobis humiliter supplicarunt quatenus eis et successoribus eorum duo alia loca, ultra obtenta, ac quoscumque ad eos venire et

(1) Dietim, per singulos dies, quotidie.

ipsorum habitum assumere, professionemque, secundum instituta praefata, in eisdem locis emittere volentes recipiendi, eaque cum coemeteriis pro se ipsis dumtaxat habere libere et licite possint, licentiam concedere de benignitate apostolica dignemur.

§ 6. Nos, qui cultum divinum nostris cupimus temporibus adaugeri, huiusmodi supplicationibus inclinati, duo alia loca, ultra ea, quae in praesentiarum habent, cum omnibus iuribus et pertinentiis suis, quae eidem Carolo et fratribus alias canonice concedentur, vel eos illa alias iusto titulo continget adipisci; necnon quoscumque ad ipsos venire, pompis mundanis abiectis, divina gratia suadente, habitum assumere et professionem, per fratres praedictos emitti consuetam, emittere volentes, recipiendi et admittendi in eisdem solummodo locis, ac coemeteria in locis ipsis pro eis dumtaxat habendi, iuribus parochialium et aliarum quarumcumque Ecclesiarum in omnibus aliis semper salvis, eidem Carolo et fratribus ac successoribus eorum in Fesulano et aliis locis praedictis, auctoritate apostolica, tenore praesentium, facultatem et licentiam elargimur.

§ 7. Non obstante (1) tam fel. rec. Bonifacii PP. VIII, praedecessoris nostri, prohibente ne fratres Ordinum Mendicantium loca de novo recipere aut recepta mutare praesumant, absque dictae Sedis licentia speciali, faciente plenam et expressam de prohibitionem huiusmodi mentionem, quam aliis constitutionibus apostolicis contrariis quibuscumque. Nulli ergo etc.

Datum in castro Montisflorum Ariminensis dioecesis, VIII idus iulii, pontificatus nostri anno nono.

Dat. die 8 iulii 1415, pontif. anno IX.

(1) Deest constitutione.

Aliae eis confirmatae domus.

Alios recipiendi, coemeteriumque habendi data facultas.

Obstantium derogatio.

ALEXANDER V

PAPA CCVI

Anno Domini MCCCCIX.

Alexander V, antea Petrus Philargus, Cretensis (Bononiensem illum fuisse nonnulli asserunt (1)), Vicentinus olim episcopus, mox S. R. E. presbyter cardinalis tituli Ss. Duodecim Apostolorum et Mediolanensis archiepiscopus, sessione XIX concilii Pisani, die 26 iunii 1409, a cardinalibus conclavi inclusis, Pontifex factus est sub Alexandri V nomine, qui die 7 sequentis iulii coronatus est. Pontificali munere functus, menses X, dies VIII (2), temporibus Roberti regis Romanorum et Emmanuelis II in Oriente imperatoris, obiit Bononiae die 4 maii 1410, et sepultus est in ecclesia Fratrum Minorum. A die obitus Alexandri ad Ioannis XXIII electionem fluxerunt dies XIV (3).

UNICA CONSTITUTIO.

Contra se ingerentes, vel regimen et administrationem Ecclesiarum, monasteriorum aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum quomodolibet exercentes, literis apostolicis suae provisionis minime expeditis (4).

SUMMARIUM

Exordium. — Causae faciendae constitutionis. — 2. Constitutio (de qua in rubrica). — 3. Poenae contra inobedientes. — 4. Rescissio secus actorum. — Clausulae.

Alexander episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Ex iniuncto nobis desuper onere ministerii pastoralis, ad illa libenter inten-

(1) Ghirardaccius, Hist. Bononien., lib. XXVIII. (2) Ab electionis die computandos. (3) Inclusis extremis. (4) Ex Regest. Vatic.

dimus per quae animarum periculis, Ecclesiarum et monasteriorum dispendiis obviatur.

§ 1. Sane ad audientiam nostram fide dignorum nuper relatione perducto, nonnullos ad patriarchales, metropoliticas, episcopales, abbatiales et alias dignitates spirituales tam regulares quam saeculares promotos, seu de quibus per nos aut auctoritate nostra praedictis Ecclesiis, monasteriis sive prioratibus conventualibus hactenus quomodolibet provisum fuit, in expeditione literarum apostolicarum super provisionibus sibi factis negligentibus, in grave huiusmodi praedictum, dispendium et gravamen existere, quosdam vero ex praedictis, quod deterius arbitramur, absque huiusmodi literis, ea ductos cupidine ac in suae salutis interitum, ad Ecclesias, monasteria et prioratus eis collata, praeter et contra stylum et morem Romanae Curiae hactenus laudabiliter observatos, ac etiam contra prohibitionem felicitis recordationis Bonifacii PP. VIII, praedecessoris nostri, quae incipit *Iniunctae*, accedere praesumpsisse, ac Ecclesiarum, monasteriorum et prioratum huiusmodi regimini, gubernationi et administrationi se etiam ingessisse ac immiscuisse, et ingerere ac se immiscere damnabiliter etiam de praesenti.

Causae faciendae constitutionis.

§ 2. Nos cupientes huiusmodi damnis instantibus et futuris remedium adhibere, praemissis et nonnullis aliis rationabilibus causis ad hoc nostrum moventibus animum, ac de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium consilio, auctoritate apostolica et ex certa scientia, praesenti constitutione statuimus atque decernimus quod omnes et singuli patriarchae, archiepiscopi, episcopi, electi, administratores et commendatarii, abbates et priores huiusmodi, de quibus per nos aut auctoritate nostra hactenus alicui patriarchali, metropolitanae vel episcopali Ecclesiis aut monasteriis seu prioratibus conventualibus etiam in administrationem vel commendam provisum extitisset, et

Constitutio (de qua in rubrica).

eorum literas usque ad totalem expeditionem ac receptionem earundem literarum inclusive expediri hactenus non fecissent, sub poena privationis Ecclesiarum, monasteriorum et prioratum huiusmodi, et omnis iuris eis ex provisionibus praedictis quomodolibet acquisiti, quam quemlibet negligentem incurrere volumus eo ipso, et quae Ecclesias, monasteria ac prioratus negligentium praemissa ad effectum perducere, ex nunc prout ex tunc, praefata auctoritate, vacare et Apostolicae Sedis dispositioni specialiter reservata declaramus et decernimus, teneantur et debeant literas huiusmodi super provisionibus ipsis, per se vel alios, usque ad praefatam earundem totalem expeditionem ac receptionem, ut praemittitur, inclusive expediri fecisse infra annum a data huiusmodi provisionis factae continue computandum. Illi vero, de quibus provideri contigerit quomodolibet in futurum Ecclesiis, monasteriis aut prioratibus huiusmodi seu alicui eorum, eadem poena simili, et quam, ut praefertur, incurrant etiam infra annum a die provisionis faciendae continue computandum, similiter teneantur et debeant literas ipsas, usque ad praedictam totalem expeditionem et receptionem inclusive expediri fecisse: et interim, sub eadem poena, per se vel alios, absque literis provisionum in forma de regimine, gubernatione seu administratione, vel quasi Ecclesiarum, monasteriorum, prioratum praedictorum vel alicuius eorum, sive honorum eorumdem in spiritualibus vel temporalibus nullatenus se ingerere vel aliter immiscere, aut super his vel eorum aliquo, seu dependentibus vel connexis, iurisdictionem aliquam quomodolibet exercere praesumant.

Poenae contra inobedientes.

§ 3. Caeteris quoque poenis contra praedictos a iure vel ab homine, etiam

ratione negligentiae muneris, consecrationis non susceptae, statutis aut inflictis et aliis in suo robore permansuris.

§ 4. Irritum et inane censentes ex nunc, si secus vel aliter super his a quocumque et quavis auctoritate scienter vel ignoranter imposterum contigerit quomodolibet attentari.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, decreti, declarationis, reservationis et constitutionis infringere, etc.

Datum Bononiae quarto nonas aprilis, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 2 aprilis 1410.

IOANNES XXIII

PAPA CCVII

Anno Domini MCCCCX.

Post Alexandri V mortem cardinales, qui Bononiae cum eo erant, conclave ingressi, die 17 maii 1410 in Pontificem elegerunt Balthasarem Cossam, patria Neapolitanum, diaconum cardinalem S. Eustachii, qui Ioannis XXIII nomine sumpto, solemniter consecratur et coronatur die 25 mensis eiusdem. Perlatam depositionis suae in concilio Constantiensis sessione XII, habita die 29 maii 1415, sententiam ipsemet comprobavit, quinquennio postquam Papa electus fuerat. Martinus V Balthasarem resipiscentem, humique pro-volutum S. R. E. cardinalium decanum et Portuensem episcopum esse voluit die 23 iunii anno 1419. Ille vero sex post menses Florentiae, Papae curiam sequens, mortuus est, et sepultus in baptisterio S. Ioannis.

Rescisio secus actorum.

Clausulae.

I.

Declaratio poenarum contra dantes aliquid vel promittentes aut recipientes pro obtinenda gratia vel iustitia apud Sedem Apostolicam (1).

SUMMARIUM

1. Mala ex illicitis pactionibus provenientia narrat. — 2. Gratias quasumque praevia qualibet pactione factas irritat. — 3. Illas qui inierint, poenas a canonibus et constitutionibus apost. statutas incurrisse declarat. — 4. Insuper anathemate ferit, a quo non nisi in mortis articulo, aliisque hic expressis perfectis conditionibus absolvi vult. — 5. Poenas adiicit temporales. — Clausulae.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

§ 1. Cum ex debito pastoralis officii nobis, quamquam immeriti, superna dispositione commissi, periculis animarum, quantum cum Deo possumus, et ut caeca cupiditas ac insatiabilis ardor habendi formidinae poenae ab illicitis arceantur, de salutari providere remedio reddamur obnoxii, et ad audientiam nostram fuerit fide dignorum relatione perductum, nonnullos tam curiales Curiamque Romanam sequentes, quam alios, post assumptionem nostram ad apicem summi apostolatus, multa tam gratiam, quam iustitiam concernentia, et in beneficiis vacantibus ac vacaturis, et in data etiam circa rotulos, ac in dispensationibus et absolutionibus et aliis spiritualibus negotiis seu causis obtinuisse retrorsis temporibus per simoniacam pravitatem, considerantesque, quod talia vergunt in dispendium animarum tam dantium et recipientium, quam mediatorum et procurantium illa fieri et in denigrationem nominis Romanae Curiae et sollicitantium actus huiusmodi detestabiles et infandos.

§ 2. Nos igitur, quorum interest talibus

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic. — Non dissimilia statuit Bonifacius VIII anno 1295, Const. II, pag. 126.

Bull. Rom. Vol. IV.

detestandis criminibus obviare, et volentes, ut quos Dei timor a malo non revocat, saltem rigor ecclesiasticae disciplinae compescat, de fratrum nostrorum consilio auctoritate apostolica praesenti constitutione perpetuo valitura decernimus, statuimus et etiam declaramus, quasumque gratias per quosumque et in quibusvis causis seu negotiis gratiam seu iustitiam concernentibus factas, et quae imposterum fierent, in quibus intervenit sive interveniet in futurum simoniaca pravitas, illicita pactione, seu etiam corruptela, et omnia et singula inde secuta et quae sequerentur imposterum, necnon descriptiones quoruncumque facta ac etiam facienda in rotulis (1) expectatarum vel aliarum gratiarum, cardinalium praedictorum regum, praelatorum, ducum, principum et aliorum dominorum contra, seu praeter voluntatem illorum, pro quorum parte rotuli sunt descripti seu describendi de caetero, et etiam presentati ac praesentandi, fuisse et esse nullas, ac nullius efficaciae, roboris vel momenti, et nullum ius potuisse vel posse propterea, vel ob id in iudicio seu extra alicui quomodolibet resultare.

§ 3. Et nihilominus tales dantes, pascientes vel promittentes, simoniace recipientes, proxenetas, mediatores seu tractatores, cuiuscumque status, gradus, habitus seu conditionis existant, incidisse in poenas et sententias a sacris canonibus et nostris praedecessoribus Romanis Pontificibus hactenus contra simoniacos editas et institutas.

§ 4. Si quis autem in futurum contra prohibitionem et constitutionem nostram huiusmodi, cuiuscumque status, gradus seu conditionis fuerit, ut praefertur, aliquid dederit, promiserit, pactus fuerit vel receperit seu tractaverit pro praedictis vel aliquo ipsorum, quod pensata qualitate dantis ac recipientis, et quanti-

(1) Rotulus, rotula, est scheda seu charta in modum rotulae vel rotas convoluta; veteribus volumina (Du Cange).

Gratias quasumque praevia qualibet pactione factas irritat.

Illas qui inierint, poenas a canonibus et constitutionibus apost. statutas incurrisse declarat.

Insuper anathemate ferit, a quo non nisi in mortis articulo, aliisque hic expressis perfectis conditionibus absolvi vult.

II.

Erectio cathedralis Ecclesiae Leopoliensis in partibus Russiae cum privilegiorum concessione (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Quibus de causis novae erigendae sint Ecclesiae: — 1. Petente itaque Wladislao Poloniae rege, — 2. Archiepiscopatum Leopoliensem erigit. — Ad illum transfert Kalitien. Ecclesiae metropolitanicum ius. — 4. Archiepiscopis caetera metropolitanorum privilegia concedit. — 5. Suffraganeas designat Ecclesias. — 6. Antiqua novae metropoli confirmat privilegia. — 7. De obedientia eius archiepiscopo exhibenda. — 8. Leopoliensis Ecclesiae consulit indemnitati. — 9, 10 et 11. Obstantibus derogat. — 12. Clausulae.

Ioannes episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

In eminenti specula militantis Ecclesiae Romanus Pontifex beati Petri caelestis clavigeri successor, ac in terris ab Eo, qui coelum terramque regit solus, habet super universam creaturam plenitudinem potestatis, ex throno suae ineffabilis potentiae super universas orbis Ecclesias, terraeque latitudinem praecipuum facultatis obtinens principatum, pervigilis more pastoris suae providentiae oculis universum orbem terrarum ac nationum in illo degentium qualitates paterna consideratione discutens ac examinans diligenter, ex iniuncto sibi desuper pastoralis officii onere singulorum salutem appetens et exquirens, superna fulctus potentia, diversis diversa pro mundanorum eventuum casibus ac pro meritis praemia distribuens, quosdam exaltat et sublevat, et ad alta rerum fastigia magnitudine dignitatis attollit, et tamquam dispensator munificus donis specialibus ac electivis muneribus erga devotos filios sinum aperit apostolicae largitatis: praesertim erga loca illa, in quibus in agro irriguo Ecclesiae sanctae Dei novellae

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Quibus de causis novae erigendae sint Ecclesiae.

plantationis in odorem suavitatis fructus in ubertate succedit, et quae fidelis ex nova plantatione huiusmodi et ceber incolit populus: in iis praecipue, quae exaltationem catholicae fidei ac etiam Ecclesiarum incrementa respicere dignoscuntur, ut si, et quemadmodum ipsarum Ecclesiarum necessitas exigat, catholici populi profectus exposcat, requirat animarum salus et accedat commoditas populorum, ac locus alias populositate ac reliquis ad humanae vitae commodum necessariis ceber ac insignis, ubi sedes episcopalis aut metropolis non consuevit existere, videatur merito illustrandus decore praecipuo Ecclesiarum, in illo statum immutet, ac illi per erectionis ac translationis ministerium titulum adaugeat sublimioris excellentiae atque gradus honoris, tituli pariter et decoris, ut per harum distributionem providam partes sibi creditae sollicitudinis, prout in Altissimo conspiciat expedire, salubriter exequatur.

Petente itaque Wladislao Poloniae rege:

§ 1. Cum itaque nuper pro parte carissimi in Christo filii nostri Wladislai regis Poloniae illustris ac domini Russiae nobis expositum fuerit et summa cum instantia supplicatum, ut pro defensione fidei orthodoxae, ac etiam incremento, fideliumque salute, ac reductione ad ovile dominicum infidelium et oberrantium populorum oppidum Lamburiga alias Lywoven. seu Leopole vulgariter nuncupatum in partibus Russiae Kalitien. dioecesis in civitatem, et parochialem Ecclesiam Sanctae Mariae in dicto oppido situatam in cathedralem et metropolitanam Ecclesiam erigere, et civitatis ac metropolitanae dignitatum titulis decoraremus, ac Kalitien. metropolitan. ad Leopoliensis Ecclesias et locum, utpote celebriorem ac insigniorem, et cunctis opportunitatibus et populi magnitudine atque frequentia potiore transferre de benignitate apostolica dignaremur.

§ 2. Nos igitur attendentes maximum ex praemissis profectum catholicae fidei

emersurum, ac paterna illis benignitate ac maturitate discussis, suadentibus nonnullis aliis rationabilibus causis ad id nostrum inducentibus animum, ac praefati regis in hac parte supplicationibus inclinati, matura cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus super hoc deliberatione praehabita, ac de eorumdem consilio et assensu, et de apostolicae potestatis plenitudine, ac ex certa scientia, ad honorem omnipotentis Dei Patris et Filii et Spiritus Sancti, beatae semperque Virginis Mariae, sub cuius vocabulo praefata Leopoliensis Ecclesia fundata fore dignoscitur, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum, totiusque caelestis Curiae laudem, gloriam et exaltationem status nostri et Ecclesiae sanctae Dei, divini cultus augmentum, fideliumque salutem, praefatum oppidum Lamburiga alias Leopoliensis. seu Lywoven. vulgariter nuncupatum, in civitatem Leopoliensem, ac praefatam parochialem Ecclesiam B. Mariae in cathedralem atque metropolim auctoritate apostolica praesentium tenore erigimus: ac ipsum oppidum Leopoliensis civitatis, ac ipsam Ecclesiam B. Mariae metropolitanae dignitatis, honoris et decoris titulo de specialis dono gratiae decoramus ac etiam insignimus, et ipsam Leopoliensis Ecclesiam in memoriam indelebilem eorum, quae in hac parte geruntur, metropolitan. perpetuis futuris temporibus volumus nuncupari.

§ 3. Ac praefatam Kalitien. Ecclesiam, sedemque metropolitanam cum electo ipsius, cui nuper est de ipsa Kalitien. Ecclesia per nos gratiose provisum, prout in aliis nostris desuper confectis literis plenius continetur, ad sedem Leopoliensis. atque metropolim supradictam de consilio ac scientia et auctoritate praefatis transferimus per praesentes.

§ 4. Statuentes, quod de caetero qui dictae praeficientur Ecclesiae Leopoliensis. in perpetuum archiepiscopi Leopoliensis. nuncupari debeant et censeri, ac archiepiscopalia et metropolitana insignia ge-

Archiepiscopatum Leopoliensem erigit.

Ad illum transfert Kalitien. Ecclesiae metropolitanicum ius.

Archiepiscopis caetera metropolitanorum privilegia concedit.

tate promissi vel donati simoniacam pravitatem sapiat, excommunicationis et anathematis sententiis eo ipso percellatur, a quibus nullus absolutionis beneficium ab alio, quam a Romano Pontifice, nisi dumtaxat in mortis articulo, nec ad absolutionis huiusmodi beneficium, nisi prius tantumdem eius, quod dederit vel receperit, aut eius condignam aestimationem miserabilibus aut infirmis pauperibus integraliter largiatur seu restituat, ullatenus admittatur, nisi forte ad hanc restitutionem sit penitus impotens, quo casu, facta compensatione alterius boni operis, possit absolvi. Ita tamen quod si ad fortunam pinguiorem pervenerit, restitutionem ipsam faciet dicto modo.

§ 5. Laicales quoque personae etiam cuiuscumque status, gradus seu conditionis fuerint, quae praemissa, vel eorum aliqua contempserint seu neglexerint observare, eo ipso simili sententia innotentur. Et nihilominus eas omnibus honoribus, dignitatibus, privilegiis, exemptionibus et gratiis, nec non feudis et retrofeudis et bonis aliis, quae a Romana, vel aliis Ecclesiis, monasteriis aut singularibus personis ecclesiasticis, etiam in quibusvis dignitatibus constitutis quomodolibet obtinuerint, privamus et privatas declaramus atque decernimus eo ipso: ipsaque feuda et alia bona ad concedentes esse protinus devoluta, ac illas inhabilitamus ad similia et alia imposterum obtinenda. Et praemissa trahi, extendique volumus ad praeterita post assumptionem huiusmodi praesentia et futura.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum constitutionis, declarationis et privationis infringere etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum kalendis iunii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 1 iunii 1411, pontif. anno II.

Poenas adiecti temporales.

Clausulae.

rere, iura, iurisdictiones et caetera exercere, administrare ac exequi valeant, quae metropolitani in eorum civitatibus, dioecibus atque provinciis de iure possint.

§ 5. Ac etiam scientia et auctoritate praefatis de eorumdem fratrum nostrorum consilio nostras filias praedilectas, Praemishien., Chelmensem, Camenecen., Woldimurien., Cereten., Kyowien. Ecclesias et earum quamlibet, ipsarumque episcopos tam praesentes, quam qui eis pro tempore praesse contigerit, et quas-cumque alias in partibus illis secundum ritus Graecorum viventes Ecclesias, earumque episcopos cum earum et cuiuslibet ipsarum civitatibus et dioecibus, iuribus et pertinentiis universis ipsi Leopoliensis Ecclesiae, tanquam ipsarum metropoli et archiepiscopo Leopoliensis. pro tempore existenti pro eorum suffraganeis, atque provincia, harum serie decernimus perpetuo fore et esse subiectos atque subiectas, et subiicimus per praesentes: ita quod de caetero ad illa omnia et singula teneantur et astricti sint eisdem metropoli et archiepiscopo Leopoliensis. pro tempore existenti, ad quae suffraganei sui metropolitanae Ecclesiae atque metropolitana tenentur archiepiscopo secundum canonicas sanctiones.

§ 6. Necnon quod archiepiscopus, Ecclesia et capitulum Leopoliensis. huiusmodi, qui sunt pro tempore, de caetero omnibus privilegiis, exemptionibus, gratis ac indultis apostolicis et aliis quibuscumque potiantur et gaudeant, quibus de iure metropolitanae Ecclesiae et archiepiscopi et eorum capitula possunt, et quae poterant etiam ante erectionem et translationem huiusmodi archiepiscopus, Ecclesia et capitulum Kalitien. huiusmodi, necnon praefata parochialis Ecclesia B. Mariae Leopoliensis., ac rector, qui ei pro tempore praerat.

§ 7. Quodque cuncti suffraganei, clerici et laici Leopoliensis. prius Kalitien. provinciae archiepiscopis Leopoliensis., qui erunt pro tempore, tamquam metropoli-

tanis eorum debitos obedientiam, reverentiam et honores exhibeant, sicut archiepiscopis Kalitien., qui fuerunt pro tempore, exhibere hactenus consueverunt, ac etiam debuerunt.

§ 8. Et quod nullas ipsius prius Kalitien. Ecclesiae seu metropoli possessiones auferre, aut ablatas retinere seu minuere, aut ipsum archiepiscopum, Ecclesiam et capitulum Leopoliensis. aliquibus molestiis fatigare seu perturbare praesumat: sed omnia eis integra et illibata serventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis perpetuis temporibus profutura, Sedis Apostolicae licentia semper salva.

§ 9. Huiusmodi et aliis privilegiis, indultis et concessionibus eisdem Kalitien., Leopoliensis., Premisliensis., Chelmen., Camenecen., Woldimurien., Cereten. et Kyovien., et aliis Ecclesiis supradictis concessis, quae possent praesentibus obviare, non obstantibus quibuscumque.

§ 10. Volumus autem statuente, quod si quae ex Premisliensis., Chelmen., Camenecen., Woldimurien., Cereten. et Kyovien., seu aliis secundum ritus Graecorum viventibus Ecclesiis supradictis alicui metropoli christianorum subiecta existeret, quoad subiectam unam seu plures Ecclesias praesens concessio pro suffraganeis, caeteris tamen in suo robore duraturis, nullius existat efficaciae vel valoris.

§ 11. Decernentes ex nunc irritum et inane si secus super iis a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

§ 12. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum erectionis, decorationis, translationis, statuti, constitutionis, subiectionis et voluntatis infringere etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, quinto kalendas septembris, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 28 augusti 1412, pont. anno III.

Suffraganeas designat Ecclesias.

Antiqua novae metropoli confirmat privilegia.

De obedientia eius archiepiscopo exhibenda.

Leopoliensis. Ecclesiae consultit indemnitati.

Obstantibus derogat.

Clausulae

III.

Damnatio librorum seu tractatum Ioannis Wiclef, Dialogi et Trialogi nuncupatorum, cum prohibitione eos legendi seu exponendi in quibuscumque Universitatibus seu Studiis (1).

SUMMARIUM

Cura Sedis Apost. succrescentes haereses extirpare. — 1. Libros Ioan. Wiclef erroribus scatentes, — 2. A sapientibus examinatos viris, — 3. Quorum confirmatur iudicium, — 4. Igni tradi iubet: — 5. A quoquam teneri vel doceri vetat. — 6. Episcopis imperat, ut perquisitos publice cremari faciant. — 7. Contra inobedientes tamquam de fide suspectos procedendum. — 8. Wiclefii defensoribus indicta dies. — 9. Clausulae.

Ioannes episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

In generali concilio inter omnes apostolicae Sedis instantias, quas ad regimen christiani populi iugiter impendit, illa videtur esse praecipua, ut cum aliquam doctrinam suboriri senserit, quae oculos divinae Maiestatis offendere, et grave in se periculum animarum contineri possit, eam, ne propagetur ulterius, et per eam mentes fidelium damnabiliter capiantur, mox studeat extirpare.

§ 1. Cum ergo in nonnullis mundi partibus quidam curiosi ea discere atque docere, non quae ad animarum salutem et augmentum fidei, sed ad suum fastum ampliandum, et catholicae fidei subversionem cedunt, quosdam libellos seu volumina vel tractatus et opuscula, quae dicuntur Ioannis Wiclef, videlicet Dialogum, Trialogum et alios plures libros, quos praesentibus haberi volumus pro expressis, nomine dicti Ioannis Wiclef inscriptos et intitulatos, non solum in scholis frequentare, sed etiam ad populum in sermonibus exponere nitantur; in quibus libellis, voluminibus seu tractatibus

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Cura Sedis Apost. succrescentes haereses extirpat.

Libros Ioan. Wiclef erroribus scatentes.

multa haeretica dogmata, multique continentur errores, et in fide minus recte sonantes, et per quos simplices et indocti a veritatis tramite deviare, experti vero atque docti nimium scandalizari perhibentur; quae ad nostram et huius sacri concilii deducta sunt publicam notionem.

§ 2. Nos, ut ex iniuncti nobis pastoralis officii debito tenemur, volumus in iis, quantum cum Deo possumus, occurrere animarum periculis, ne, quod ait Apostolus, variis et peregrinis doctrinis christifideles in devium abducantur, quos etiam summa cura Salvator ammonuit, ut caverent a fermento Phariseorum, cuius rei perniciosissimam pestiferamque malitiam optime frequenti manifestat exemplo: nam veluti fermentum, testimonio apostolico, totam massam corrumpit, sic haeticorum falsa doctrina omnem catholicam eruditionem, cui admiscetur, veluti uti rabidum venenum, nisi occurreretur, inficeret. Quam etiam doctrinam abominationem desolationis idem Salvator appellavit, dicens: Cum audieritis abominationem desolationis; quem locum doctor sacer Hieronymus exponens abominationem dicit posse intelligi omne dogma perversum: volentes autem in praemissis, licet notoria sint, mature procedere, et omne scrupulositatis dubium amputare, certis ex venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus, atque nonnullis episcopis sacrae theologiae utriusque iuris professoribus et aliis commisimus de praemissis inquirere, et negotium huiusmodi diligenti examinatione discutere.

§ 3. Ex quorum processu et relatione nobis et eidem sacro concilio constitit atque constat praemissa tam per facti evidentiam, quam per plures diffinitivas sententias tam auctoritate apostolica, quam nonnullorum archiepiscoporum in suis conciliis et locis insignibus et diversis fuisse et esse notoria atque vera.

§ 4. Nos igitur, eodem approbante concilio, declaramus et decernimus illa esse

A sapientibus examinatos viris.

Quorum confirmatur iudicium.

Igni tradi iubet.

notoria, quae nulla possint defensione tueri, et super illis fore tamquam super notoriis procedendum, et exurgentes in Dei virtute contra hanc falsam, perversam, pestiferamque doctrinam, eodem sacro approbante concilio, dictos libellos, tractatus et opuscula, videlicet, Dialogum, Trialogum et omnes alios huiusmodi libellos et alia, quae eiusdem Ioannis Wiclef nomine inscribuntur et intulatur, cuiuscumque artis et facultatis existant, attento maxime, quod in eis licet aliqua vera scripta sint, falsa tamen illis, veluti lepra in humano corpore, permixta sunt, et in eorum lectione periculose, tamquam inter scorpiones et colubres, christifideles versarentur, damnamus et reprobamus atque Salvatoris sententiam exequentes dicentis: Si quis in me non manserit, mittetur foras, et sicut palmes arescet, et in ignem mittetur et ardet, igne iubemus publice concremari.

A quoquam teneri vel doceri vetat.

§ 5. Eiusdem etiam auctoritate concilii districtius inhibentes, ne quis Christi nomine insignitus audeat aliquem vel aliquos seu aliqua ex dictis libellis, tractatibus et opusculis dicti Ioannis Wiclef nomine inscriptos aut intulatos legere et exponere, docere vel tenere, aut illis ac nomine et auctore illo Wiclef uti, vel illum ut auctorem, nisi forte in illorum reprobationem allegare publice vel occulte.

Episcopis imperat, ut perquisitos publice cremari faciant.

§ 6. Et ut de medio Ecclesiae illa periculosa spurcissimaque doctrina eliminetur omnino, iubemus, per locorum ordinarios, libros, tractatus et opuscula huiusmodi etiam auctoritate apostolica per censuram ecclesiasticam, etiam, si sit opus, cum adiectione, quod contra non parentes procedatur, tanquam contra fautores haeresis, diligenter inquiri, et reptos ignibus publice concremari.

Contra inobedientes tamquam de fide suspectos procedendum.

§ 7. Si quis autem huiusmodi sententiae, inhibitionis, decreti atque iussionis violator aut attemptator extiterit, statuimus, eodem approbante concilio, contra ipsum veluti suspectum de fide procedere.

§ 8. Monemus insuper auctoritate praemissa omnes et singulos, qui voluerint tueri memoriam dicti Ioannis Wiclef, ut infra novem menses proxime futuros, quos pro primo, secundo et tertio, atque peremptorio termino assignamus, compareant apud Sedem Apostolicam coram nobis vel nostro successore canonice intrante, vel in hoc sacro concilio vel alibi, ubi contigerit nos vel successorem praedictum residere, dicturi, allegaturi quidquid voluerint, ne idem Ioannes, licet ab humanis ereptus, de haeresi condemnentur.

Wicleffi defensoribus indicta dies.

§ 9. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum declarationis, decreti, damnationis, reprobationis, iussionis, inhibitionis, statuti, monitionis et assignationis infringere, etc.

Clausulae.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, quarto nonas februarii, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 2 februarii 1413, pont. anno III.

IV.

Indictio generalis concilii Constantiensis pro die 1 mensis novembris, anni 1414.

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Ab Alexandro V statutum iam de generali indicendo concilio. — 2. A Ioanne convocatum concilium Romae. — 3. Vocatis non venientibus, aliud indictum. — 4. Instante vero Sigismundo Augusto, tempus convocationis prorogatum. — 5. Ab eiusdem regis oratoribus et Ioannis delegatis selecta ad hoc Constantiae urbs, et die prima novembris futuri. — 6. Haec ab eodem firmata Ioanne. — 7. Ecclesiarum praelatos, reges, aliosque, ut concilio intersint, hortatur.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Ad pacem et exaltationem Ecclesiae et tranquillitatem christiani populi prompto corde et efficaci desiderio intendentes, ea

Proemium

libenter ordinamus et quaerimus, per quae huiusmodi pax et exaltatio tranquillitatis merito valeant provenire.

Ab Alexandro V statutum iam de generali indicendo concilio.

§ 1. Dudum siquidem felicitis recordationis Alexander PP. V, antecessor noster, in sacro generali Pisano concilio tunc praesidens, ex quibusdam magnis et arduis causis eundem moventibus, ipso approbante concilio, inter caetera decrevit iterum generale concilium ex tunc ad triennium, per se vel successorem suum, in loco, de quo sibi vel eidem successori videretur, fore solemniter convocandum. Idemque praedecessor ea, quae circa reformationem Ecclesiae expedienda restabant, pro tunc suspendit, ipsumque concilium usque ad tempus triennii praefatum continuandum statuit et prorogavit.

A Ioanne convocatum concilium Romae.

§ 2. Postmodum vero, ipso Alexandro, praedecessore nostro, sicut Deo placuit, vita functo, nobisque, divina favente clementia, ad apicem Summi Apostolatus assumptis, dum tempus eiusdem triennii iam advenerat, et nos per vestigia eiusdem praedecessoris incedere et ordinationem praefatam ab eo in concilio, ut praefertur, factam puro corde et recta voluntate adimplere properarem, quibusdam rationibus tunc expressis animum nostrum moventibus, concilium huiusmodi in Romana Urbe (quae paulo ante de manibus hostium recuperata, praesentiam nostram pro ipsius conservatione plurimum flagitabat) debito tempore convocavimus.

Vocatis non venientibus aliud indictum.

§ 3. Verum quia, veniente postea tempore constituto, praelati et caeteri qui huiusmodi concilio interesse debebant, nequaquam in tanto numero convenerunt quantum rerum agendarum pondus et magnitudo requirere videbatur, nos, post alias prorogationes per nos factas, tandem concilium ipsum ad mensem novembris tunc praesentem solemniter prorogavimus ac celebrandum statuimus. Locum autem reliquimus infra certum tempus declarandum, ut interim super eo maturius consuleremus.

§ 4. Post haec vero, infradictum tempus nondum elapsum, per literas carissimi in Christo filii nostri Sigismundi, electi in regem Romanorum, et Hungariae regis illustris, instantissime requisiti ut non properarem in declaratione huiusmodi loci pro concilio faciendo, sed tam in declaratione loci praedicti, quam etiam in tempore dicti concilii celebrandi supersedere vellemus, donec ipsi nuncios suos super hoc instructos ad nostram praesentiam destinaret.

Instante vero Sigismundo Augusto, tempus convocationis prorogatum.

§ 5. Nos votis eiusdem regis, quae ex zelo devotionis et puritate fidei emanare conspiciamus, annuentes, adventum praefatorum nunciorum, de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium et praelatorum, qui Romae in generali concilio ad hoc vocati fuerunt, voluntate, consilio et assensu, duximus expectandum. Deinde cum, post Romanae Urbis miserabilem casum, ad nos tunc apud Florentiam existentes eiusdem regis nuncii accessissent, et ex parte eiusdem regis multa nobis circa materiam suggestissent, eorum auditis relatibus, pro pleniori expeditione, dilectos filios nostros Antonium, tituli S. Caeciliae presbyterum, et Franciscum, tituli Ss. Cosmae et Damiani diaconum, S. R. E. cardinales, cum plena potestate super huiusmodi electione loci et deputatione temporis, ac simul cum eis dilectum filium nostrum nobilem virum Manuelem Chrisoloram, militem Constantinopolitanum, ad praesentiam eiusdem regis transmisimus; qui ad eum venientes, tandem, de ipsius regis consilio et assensu, civitatem Constantiensem provinciae Moguntinensis, pro loco huiusmodi concilii celebrandi concorditer elegerunt, ac tempus ad initiandum huiusmodi concilium statuerunt diem primum mensis novembris proxime venturi.

Ab eiusdem regis oratoribus, et Ioannis delegatis selecta ad hoc Constantiae urbs, et die prima novembris futuri.

§ 6. Deinde vero nos, qui pro quibusdam arduis et magnis negotiis cum eodem rege, iuxta nostrum et ipsius desiderium, personaliter convenientes, certificati ab eo de habilitate, capacitate et

Haec ab eodem firmata Ioanne.

securitate civitatis Constantiae autedictae, quam securitatem ipse rex praestitorum et in ipso concilio personaliter affutorum pollicetur, volentes et ab intimis cupientes ut praefata celebratio concilii salubriter impleatur et optatum consequatur effectum, huiusmodi electionem loci et temporis, ut praefertur, factam, auctoritate apostolica, tenore praesentium, de eorundem fratrum nostrorum consilio et assensu, ratificamus, approbamus et confirmamus, ac ei apostolici roboris adiicimus firmitatem, praefatumque concilium in civitate praedicta Constantiensi die 1 mensis novembris proxime venturi initiandum et, auctore Domino, exinde celebrandum, eadem auctoritate et consensu, harum serie statuimus, pronunciamus et decernimus.

§ 7. Venerabiles fratres nostros patriarchas, archiepiscopos, episcopos, et dilectos filios electos, abbates et caeteros Ecclesiarum et monasteriorum praelatos requirentes, hortantes et monentes, ac in virtute praestiti iuramenti et sanctae obedientiae eisdem mandantes quatenus personaliter, necnon carissimos in Christo filios reges, et nobiles viros, duces, principes, marchiones et alios, qui huiusmodi concilio interesse debent, vel qui prodesse possunt quoquomodo, per viscera caritatis D. N. Iesu Christi invitantes et exhortantes quatenus, pro pace Ecclesiae et omnium christianorum, etiam personaliter, vel, si personaliter non possint, per solennes oratores, congruo tempore, concilio dicto debeant interesse, ut sic, congregata fidelium multitudine copiosa, ea quae in eodem concilio agenda incumbunt, Deo auctore et adiutore, salubriter ordinentur. Nulli ergo etc.

Datum Laudae quinto idus decembris, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 9 decembris 1413, pont. anno iv.

MARTINUS V

PAPA CCVIII

Anno Domini MCCCCXVII.

Anno 1417, die 11 novembris, cardinales alique a concilio Constantiensi nominati electores nationum universali Ecclesiae praefecere Odonem Columna S. Georgii ad Velum Aureum diaconum cardinalem, qui Martinus V voluit appellari, et die 21 mensis eiusdem, consecratione suscepta, solemniter coronatus est. Hic, annis XIII, mensibus III, diebus X, quibus Summo praefuit Sacerdotio, regnante in Occidente Sigismundo, in Oriente vero Emmanuele II, mox Ioanne VII Palaeologo, tribus habitis promotionibus, decem et octo cardinales creavit, praeter Balhasarem Cossam, quem sacri cardinalium collegii decanum et Portuensem episcopum esse permisit, et quatuor pseudo-cardinales Petri de Luna, quos vera cardinalitia dignitate decoravit. Obiit vero Romae die 20 februarii 1431, et sepultus est in ecclesia Lateranensi. Vacavit sedes dies XI.

Mortuo Petro de Luna anno 1424, tres ii, quos pseudo-cardinales ante obitum dixerat, eius loco, non absque enormi simonia, mense iunio sequentis anni, Papam dixere Aegidium Sancii Munionis, canonicum Barcinonensem, qui Clemens VIII appellatus est. Hic, quintum post annum, papalia deponens insignia, ac Martinum V pro legitimo Pontifice agnoscens, exemplum suis dedit pacem Ecclesiae hae quoque ex parte reddendi, quod praestiterunt.

I.

Damnatio errorum Ioannis Wicleff, Ioannis Huss, Hieronymi de Praga et aliorum de sacramentis Ecclesiae male sentientibus, eorumque complicitum et fautorum: ac forma haereticos suspectosque de haeresi examinandi (1).

SUMMARIUM

Proœmium. — 1. Episcoporum negligentia novas haereses a Wiclefo, Io. Huss et Hieronymo de Praga disseminatas deplorat. — 2. Eos itaque concilium Constantiense a fidelium coetu segregavit: — 3. Sed nonnullis eorum sectatoribus illorum legentibus libros, haeresesque tuentibus: — 4. Martinus PP. Ecclesiarum mandat praelatis, ut eosdem tamquam haereticos iudicatos saeculari tradant Curiae puniendos: 5. Receptores eorum coerceant: — 6. Cum obduratis, praeviis monitionibus, severe utantur; — 7. Principesque omnes moneant eosdem ut expellant suis ex dominiis. — 8. Haereticos ecclesiastica privati vult sepultura, eorum autem bona confiscari. — 9. De suspectis. — 10. Innovata Bonifacii VIII in cap. 18, *De haeret.*, constitutio. — 11. Formam praescribit interrogatoriorum suspectis de haeresi, infamatisque faciendorum. — 12. Tenor articuloꝝ Ioannis Wicleff. — 13. Tenor articuloꝝ Ioannis Huss. — 14. Tenor interrogatoriorum iuxta quae haeretici aut de haeresi suspecti interrogari debent. — 15. De modo procedendi contra infamatos vel suspectos de haeresi. — 16. De hac publicanda constitutione: et denunciandis excommunicatis huiusmodi haereticis, etc. eos defendentibus, etc. — 17. De poenis contra huiusmodi errores tenentes, dogmatizantes, etc. — De modo abiurandi. — 18. Obstantibus quibuscumque derogatur.

Martinus episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, archiepiscopis, episcopis ac inquisitoribus haereticae pravitatis ubilibet constitutis, ad quos literae praesentes pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Inter cunctas pastoralis curae sollicitudines, quibus premimur incessanter, illa

(1) Damnatum alias a Ioanne XXIII Wicleffum vidimus sup. in Constit. eiusd. Pontif.; pag. 661.

Bull. Rom. Vol. IV.

84

potissime fortius nos angit, ut haereticis de finibus christicoliarum expulsis, suisque falsis doctrinis et erroribus perversis penitus, quantum nobis ex alto conceditur, extirpatis, orthodoxa et catholica fides integra et illibata permaneat, ac populus christianus in eiusdem fidei sinceritate, quolibet obscuracionis semoto velamine, immobilis et inviolatus persistat.

§ 1. Sane dudum, plusquam omnibus retroactis temporibus, in nonnullis regionibus et dominiis, praesertim in regno Bohemiae et marchionatu Moraviae ac locis et districtibus illis vicinis, adversus fidei catholicae dogmata insurrexerunt quidam haeresiarchae, circumcelliones, schismatici et seditiosi, luciferina superbia et rabie lupina evecti, daemoniorum fraudibus illusi, de vanitate in idipsum (licet forent de diversis mundi partibus oriundi) convenientes, et caudas colligatas habentes, damnatae videlicet memoriae Ioannes Wicleff de Anglia, Ioannes Huss de Bohemia et Hieronymus de Praga, qui utinam alios secum ad infidelitatis interitum non traxissent. Nam, ubi huiusmodi pestilentes personae perversa dogmata pertinaciter seminabant, in suae doctrinae pestiferae primordio praelati et alii iudicariae potestatis regimina exercentes, tamquam canes muti non valentes latrare, nec ulciscentes cum Apostolo in promptu omnem inobedientem, haeresiarchas ipsos pestiferos et dolosos, eorum lupinam rabiem truculentam statim, ut adstricti fuerant, canonicè coercere, eosque de domo Domini corporaliter eiecere non curarunt, sed sacrilegam, falsam et perniciosam ipsorum doctrinam per longas moras negligenter convalere permiserunt: populorum multitudo, illorum opinionibus falsis decepta, pro veris accepit quae diu mendaciter et perniciose ac damnabiliter seminaverant, eisque credendo, a recta fide cecidit turba multa, et errore devio involvitur, proh dolor! paganorum, adeo quod, per diversa illarum eisdemque convicinarum partium climata, oves Christi catholice haeresiar-

Ecclesiarum praelatos, reges, aliosque ut concilio intersint, hortatur.

Episcoporum negligentia novas haereses a Wiclefo, Io. Huss et Hieronymo de Praga disseminatas deplorat.